

LA CAMPANA DE GRACIA

SUMARI

dels treballs continguts en aquest número

TEXT

- LA CAMPANA DE GRACIA, Bosqueig històric, per *P. K.*
- Els enemics de LA CAMPANA, per *J. R. y R.*
- ¡Ganing, ganang!..., per *C. Gumá.*
- Ja han agafat a n' en López, per *P. del O.*
- Un fruit del nostre pare, per *Guillem López.*
- El cant de les turbes, per *Gabriel Alomar.*
- La Primera Batallada, per *Joaquim Aymami.*
- Toch de festa, per *Helius.*
- Ell, per *A. March.*
- Felicicació a LA CAMPANA DE GRACIA, per *Salvador Bonavía.*
- Glosari, per *Xarau.*
- * *, per *Trinidad Rius y Torres.*
- LA CAMPANA DE GRACIA, per *Lluís Millá.*
- Las casas blancas, per *Ignasi Iglesias.*
- * *, per *A. Juliá Pous.*
- Un desitj, per *Pompeyus Gener.*
- A LA CAMPANA DE GRACIA, per *Pep Llauné.*
- ¡Sol, sense ningú en la terra!, per *N. Bas y Socias.*
- La cosa pública, per *Nogueras Oller.*
- Remey, per *Agustí Sardá.*
- Recorts, per *Eusebi Corominas.*
- Impressió, per *Emili Junoy.*
- Forem iniciadors; siguem apòstols, per *Pere Milá y Camps.*
- El meu credo, per *Secundí Coderch.*
- Notas y impresions, per *Agustí Nogués, Joan Pujol, Francisco Pi y Suñer y Ignasi Peris.*
- Republicans y Antonomistas, per *Albert Bastardas.*
- Sempre avant, per *Follet.*
- La meva primera CAMPANA, per *Apeles Mestres.*
- Hem de riure, per *Xavier Alemany.*
- La flor y 'l llimach, per *J. Prat.*
- Feina a fer, per *J. Pous y Pagés.*
- Germanor, per *J. Burgas.*
- La colla d' Apats y Lletres, per *Jeph de Jespus.*

ILUSTRACIÓ

- Cuberta, per *Ramón Casas.*
- ¡Sempre tocant!, per *Picardol.*
- Bosqueig històric.—44 reproduccions de dibuixos publicats en LA CAMPANA.
- ¡Amunt!, per *Picardol.*
- Els homes de LA CAMPANA.—27 retratos.
- Trenta set anys de ruta, per *Apeles Mestres.*
- L' obrer catalá y LA CAMPANA DE GRACIA: 1888.—1907, per *Ll. Brunet.*
- Arreglantse per la gran diada, per *Picardol.*
- Cada dissapte, per *Mariano Foix.*
- La cima del poder, per *N. Vazquez.*
- Algunas de las láminas que figuraren en el número 1,000.

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÀ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

AQUEST NUMERO 25 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA

NÚMEROS ATRASSATS: DOBLE PREU

ANTONI LÓPEZ, EDITOR
(Antiga casa I López Bernagosi)

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20, BOTIGA
BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA, pessetas 1'50.—EXTRANGER, 2'50.

¡Sempre tocant!

Enemichs té LA CAMPANA,
pero han treballat en va

may, per més que han fet contra ella,
han pogut fer-la callá.

La Campana de Gracia

BOSQUEIG HISTÒRIC

TRENTA VUYT ANYS DE VIDA. DOS MIL NÚMEROS AL CARRER

En el número 1.000 (21 de juliol de 1888) publicarem lo que podríam dirne la historia del naixement i vicissituds dels primers anys de vida de LA CAMPANA DE GRACIA. No estarà de més avuy reproduhirne 'ls datos més curiosos.

Com va néixer «La Campana»

Era á principis del mes d'abril del any 1870. A despit de la promesa formal de que las quintas serían abolidas, el primer govern de la Revolució de Setembre acabava de decretarne una, y per cert ben numerosa. Alguns pobles dels voltants de Barcelona y certs carrers de la capital varen sublevarse. A Gracia, las donas cremaren els documents de la quinta, la quitxalla formá barricadas, y una colla de gats—que no passarian de 150 homes—sortiren á defensarlas. Foren las darreres que s'han alsat al Pla de Barcelona.

Ocupava la capitania general de Catalunya don Eugeni Gaminde que, entreveient un nou entorxat, doná una importancia desmesurada á la sublevació de Gracia. Com si's tractés de batre á Sebastopol, reuní un exercít formidable y poch á poch aná avanzant contra la vila rebelde, al tró de l'artillería que no deixava de fer foch ni un sol moment.

L'objectiu dels artillers era el campanar de Gracia. ¿Per qué? Perque la campana d'aquell campanar no callava may, tocant á somatent de nit y dia sense parar. Per medi d'una corda que anava á fer cap á una casa particular, á certa distancia de la torre y mitjansant un torn de campaners que's rellevavan continuament, pot dirse ben bé que mentres durá 'l siti y l'atach, durá 'l toch de La Campana de Gracia. Las granadas y projectils cónichs escarbotavan el campanar, y la campana toca que tocarás. Una granada arribá á esquerdarla, y la campana continuá tocant. Ronca y tot, feya sentir el seu accent.

En tot el pla de Barcelona ressoná per espay de sis ó set dias aquest duo de bronzo de la campana y els canóns.

A dintre de Gracia:—¡Nanch, nanch, nanch!...

A fora de Gracia:—¡Bum, bum, bum!...

D'aquesta feta la campana d'aquella barriada va ferse més popular que la famosa campana de Huesca, y hasta que las tan renombradas de Salom entre las criaturas.

Y quan després de la tragedia bufa del assalt, saqueig y rendició de la vila sublevada, cusit ja á la mànega el segón entorxat que ambitionava 'l general Gaminde y próxim á alsarse 'l estat de siti, l'editor Sr. López Bernagosi estava buscant un títul per un nou senmanari, dels molts que en aquella época naixían y morían casi al mateix temps,—No t'apuris, va dirli 'l amic Almirall, titula al nou periódich LA CAMPANA DE GRACIA, y deixa'l anar, que farà farrolla. Dit y fet. L'Almirall tenia molt bon ull.

Periodo revolucionari

Tot just restablert las garantías constitucionals, el día 8 de maig de 1870 aparegué 'l primer número de LA CAMPANA DE GRACIA. El general Gaminde havia sigut, sense saberho, el seu veritable fundador; don Valentí Almirall el seu padri.

Escriptors com en Frederich Soler, en Conrat Roure, en Manuel de Lasarte, ompliren ab sos xispejants treballs els primers números. Un sens fi de colaboradors, que en sa majoría firmavan ab pseudónims, entre 'ls quals recordém al Alonso del Real, Eduart Aulés, Enrich Franco, Simón Alsina y Clos, enviavan treballs adequats á l'indole del periódich, que fins á son número 26 se subtitulá y fou bilingüe, insertant versos, sueltos y algún article en castellá. El periódich portava llavoras aquesta capsalera:

Desde son número según publicá grabats al boix, dels episodis del atach y presa de Gracia, y el retrato de D. Francisco-Derch, jefe dels sublevats; pero á partir del número 5 comensá á donar caricaturas, inaugurantlas, com era natural, ab la del General Bum-bum (títul d'un dels personatjes de La Gran Duquesa de Gerolstein, qu' en aquella época estava en gran predicament).

Gracias á l'habilitat del intelligent litógrafa don Carles Labielle, introductor á Espanya de la zincografía, poguerem desde 'l número 17 substituir per aquest sistema el grabat en boix, lo qual facilitá ex-

traordinariament la publicació oportuna y rápida dels dibuixos d'actualitat.

Y ens era, á fé, ben necessari, per ser aquella una época en la qual els successos pot dirse que s'atropellavan. ¡Quin afany el del públich! Y LA CAMPANA ¡quin tip de repicar! Ara combatia enérgicament la candidatura Montpensier, y apenas aquesta's desvanecía ab la fumera del pistoletasso disparat contra l'infant D. Enrich, ja 'ns las havíam ab els diferents candidats estrangers que volían regalarnos els monárquichs de las Constituyents. LA CAMPANA DE GRACIA entrava á la vida pública fallant reys.

El llapis d'en Tomás Padró feya maravellas. Aquí va la reproducció d'una de sas caricaturas, relativa á la votació de la monarquia per las Constituyents.

Ignocentada ¡¡La llufa!!

La guerra franch-prussiana y la cayguda del imperi napoleónich ens proporcionaren temas de palpitant interés; y la declaració de la febre groga á Barcelona'ns decidí á combátre la rihent y á véncerla fent broma. ¡No poch contribuí LA CAMPANA á desvanéixer las preocupacions y la intranquilitat ab aquest sistema *distractivu* d'efectes segurs!

La segona capsalera, estrenada 'l 27 de novembre de 1870, al cantarse 'l *Te-Deum*, demostra la part que prenía aquest periódich en las alegrías de la ciutat.

Al comensar l'any 1871, el Sr. Roca y Roca, que fins alhores havia publicat *Lo Pontón*, periódich satíric, análech á LA CAMPANA, entrá en aquesta (batallada 35) formant ab el Sr. Feliu y Codina (don Antón) el nucli de la redacció. Aixís continuá LA CAMPANA fins á la batallada 127 (20 d'octubre de 1872) en que 'l Sr. Feliu se separá voluntaria y amistosament de la redacció.

Mentrestant prosseguían las campanyas de LA CAMPANA contra la monarquia de D. Amadeo y contra 'ls monárquichs, dividits y debilitats, després de la mort desgraciada del general Prim.

La *Commune* de París, de quals personatjes principals publicarem el retrato, proporcionava gran interés y amenitat al periódich.

Y d'entrebanchs ¿cóm estavam?

Si bé en aquell temps gosava la premsa d'omnimoda llibertat, gosava també la partida de la porra d'omnimoda llicencia, aixís es que sempre havíam d'anar ab el bastó á las mans. Hem de recordar, entre altres, els successos *contundents* del café de París entre nostre editor y alguns monárquichs capitanejats per un senyor que havia sigut fondista á Fransa, y que fent bifechs pels emigrats, havia lo-grat qu' en Prim el nombrés coronel honorari.

La visita de D. Amadeo á Barcelona (setembre de 1871) proporcioná grans atropellos als venedors de LA CAMPANA y á nosaltres la primera causa criminal. No 'ns podíam queixar: ja se 'ns tractava ab més consideració: contra 'ls venedors, la porra; contra nosaltres, els tribunals.

La caricatura referent á la entrada de D. Amadeo á Barcelona, que promogué tan gran desori, és la que reproduhim á continuació:

Costums de Barcelona.—Filantropia y diversió.

Any nou, vida nova.
Any 1872, nova capsalera que usarem desde 'l 7 de janer á fi de desembre.

Grans campanyas contra la monarquia saboyana y contra 'ls partits que vivían ó millor dit que *morian* explotantla. Grans escándols electorals. Invenció dels *Lázaros*, ó sigui dels candidats vensuts, que á lo millor ressucitavan. A D. Bernat Iglesias, un governador més astut que una guilla y ab més barra que una premsa de viga, li donarem molt que fer.

Peró, aixís que pogué, 's venjá. En el mes d'abril d'aquell any, ja hi havia partidas carlistas y va proclamarse l'estat de siti. Suspensas las garantías, varen pendre's algunas midas enérgicas, contra qui dirían? contra 'ls carlins? Ca, no senyors, contra nosaltres. D. Bernat Iglesias, émul d'en Gaminde, no va tenir prou temps pera suspendre á raja tabla la publicació de LA CAMPANA DE GRACIA, sense indicarnos tan sols el motiu de la tal suspensió.

—¡Ah!—varem dir nosaltres:—no vols sentir campanyas? Donchs sentirás *esquellots*. Y allá va per primera vegada *La Esquilla de la Torratxa* (5 maig de 1872), la que, á pesar de dedicarse exclusivament á combatre á la carlinalla alsada en armas, al quart número era també suspenso d'ordre gubernativa.

Y publicarem *La Tomasa* (30 maig) ab carácter purament literari y festiu, fins que á mitj juny se girá la truya; cauen els sagastins; puján els radicals, y D. Bernat Iglesias deixa la *ínsula barcelonesa*, sentint, al marxar, els alegres repichs de LA CAMPANA DE GRACIA, destinada á sobreviure á tots els seus perseguídors.

La coalició electoral va produhir la derrota del govern. La monarquia quedava en la situació perillosa que expressa aquesta caricatura:

Caball fort, tente fort, si per cas caus, digas ¡faba del meu cor!

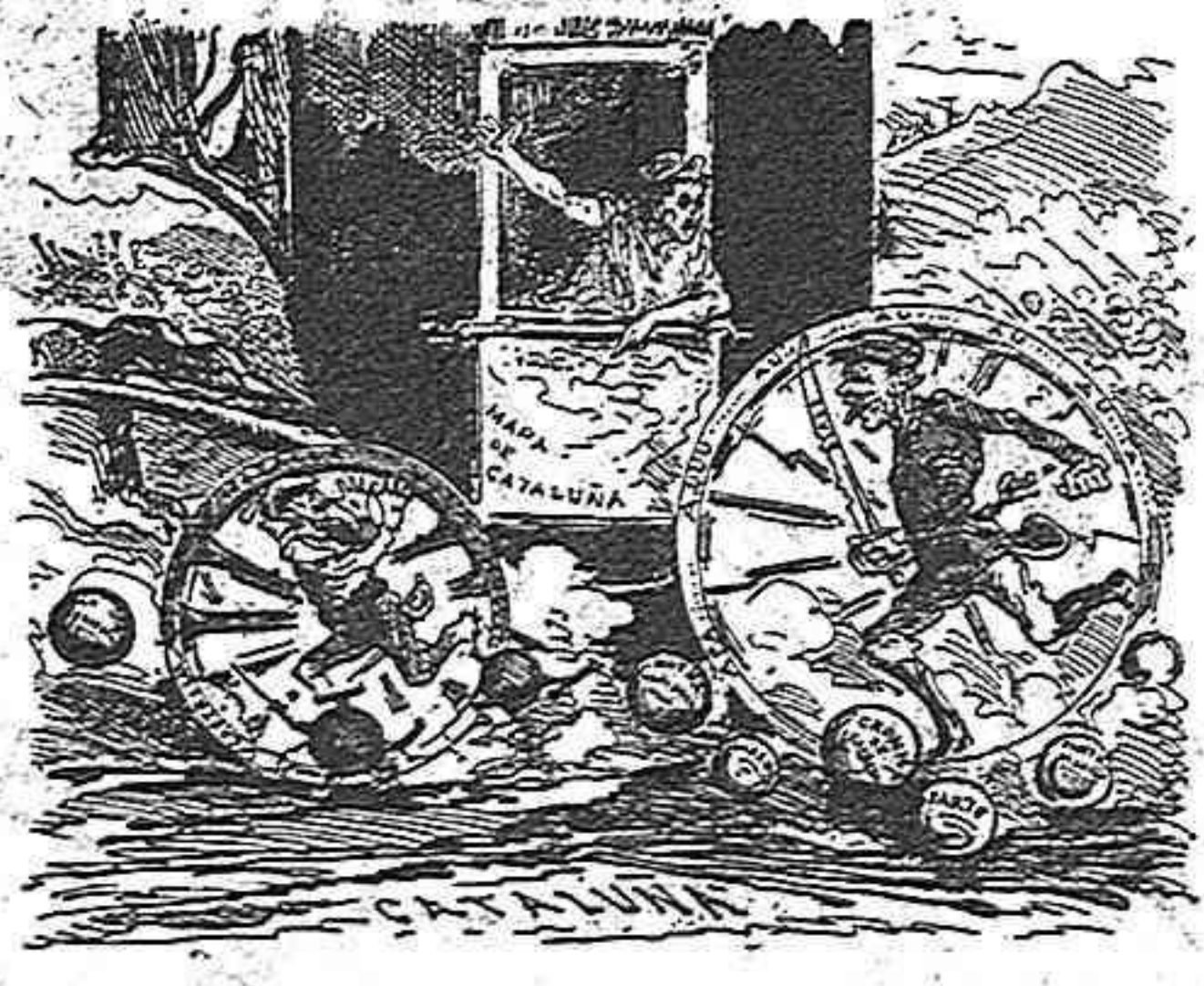
La República trucava ja á la porta.

—Cuyti, home, cuyti: ja va prou bé per' anársen.

Y LA CAMPANA's preparava á rébre la dignament, seguint ab constancia y decisió la política espectant y de benevolencia adoptada pel Directori del partit republicá, á disgust dels elements insensats y perturbadors, que ab las sevas intransegüncias y revolucionarismes *de boquilla*, comprometían l'èxit de la causa. Ja es tradicional en LA CAMPANA el tenir que combatre contra aquesta mena d'enemichs doméstichs, que solen ser ab las sevas exageracions y indisciplina els auxiliars més preciosos dels enemichs de fora.

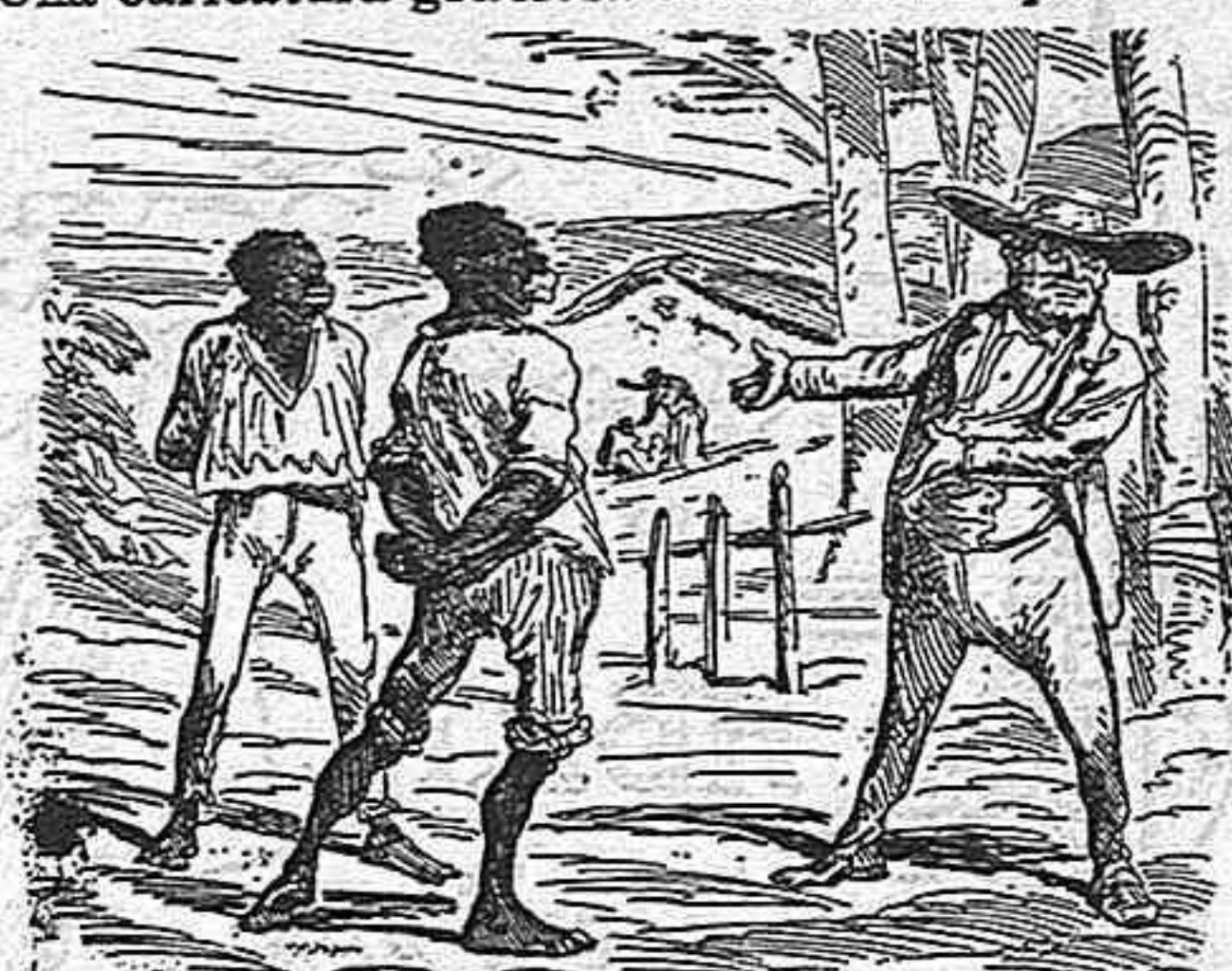
La insurrecció carlista s'anava tornant endèmica. En Padró expressá en una forma enginyosa aquell continuo moviment de columnas y partidas, perseguinte sense trobarse may.

Dos estudiants van per un camí y no 's poden conseguir.

A últims d'any prenguerem una part enérgica en la campanya que produhí l'abolició de la esclavitut á Puerto-Rico.

Una caricatura graciosa sobre l'assumpto

Argumentos d'un negrer

—Aquesta gent may están contents: els hi donan llibertat, y encare fan morros.

La República

Al comensar l'any 1873, introduhirem milloras materials en la publicació y estrenarem vinyetas y una nova capsalera.

Queda proclamada la República el día 11 de febrer y, si la política de LA CAMPANA havia sigut sempre sensata, desde llavors fou sensatíssima. Apoyá desinteressadament á tots els ministeris republicans, no sense prevenirlos els perills que rodejavan á la República; combaté las ambicions y concupiscencias de determinats elements; treballá á favor de la disciplina y de la reorganización del exercít, y brandant á somatent contra 'ls carlins, enalít á pobles heroichs com Puigcerdá y Tortellá, que s'immortalisaren, y alentá als *jefes* del exercít que mes treballavan, com el desventurat Cabrinetty, y l'*afortunat* Martínez Campos, qui blasonant alshoras de republicá, s'anava enfilant com una carabassera.

Si bé LA CAMPANA era *federal*, may entengué serho ans que republicana y ans que democrata; acceptava la federació com una garantia y no com un obstacle pera la República y pera la Democracia. Per aixó, desde 'l primer instant, condemná resoltament la sublevació cantonalista.

Vels'hi aquí sintetisat en una lámina l'esperit de LA CAMPANA llavoras y sempre.

Vostés mateixos: trihin.

La República de'n Contreras y comparsa. La Nostra.

En maig de 1873 honrarem la sentida mort de Robert Robert, que algunas vegadas havia distingit á LA CAMPANA ab els seus escrits. En la colecció han quedat anónims y confosos ab els demés; no obstant, no sería difícil distingirlos, com ell, mestre de tots nosaltres, se distingia entre 'ls primers periódichs espanyols.

També solia favorirnos l'infortunat D. Anton Altadill, escriptor intencionat y originalíssim, lo propi que D. Eduart Vidal Valenciano. Casi tots els colaboradors ens enviavan sos treballs valentes de pseudónims. Si molts d'ells no sabem encare qui son, altres sí: entre aquests citarém al ja nomenat don Simón Alsina, á D. Ferrán Bolívar y á D. Joseph Verdú (*Gestus*), que per cert morí molt jove.

El cop de forsa del 3 de janer fen caure la malaventurada República á mans dels que havían sigut sempre enemichs seus, y LA CAMPANA, seguint las patrióticas inspiracions de'n Castelar, contemporisá ab aquella situació tan anómala, posantse alguns cops al seu costat pera combatre als carlins, cada dia mes atrevits, gracias á las debilitats y traicions dels que ja llavors treballavan sota má en favor de la restauració borbónica.

—Puput, ¿qué buscas?—Corona.
—¿Qué cercas?—Muller.
—Fes tres salts que no 'n treurás res.

Durant aquest període—el mes trist de la història de la Revolució—LA CAMPANA estava poch menys que sitiada dintre de Barcelona, privada de servir a sos numerosos suscriptors de fora. Per altra part els carlins castigaven la lectura del nostre periòdic ab pena de la vida. Tal era el carinyo que 'ns professaven.

Antón Llavería y Joaquim Maria Bartrina, tots dos morts en la flor de l'edat y del talent, solían honrarnos ab sos xispejants escrits y alguns altres autors com l' Apeles Mestres, que firmava A. M., en Manuel Maria Angelón, que usava indistintament els pseudònims de *Tres de secas* y *Joan Rafec*, y en Joseph Maria Codolosa.

La llibertat d'escriure era cada dia més restringida. El govern s'armà de la dictadura y sense com va ni com costa, ni donarnos cap explicació, 'ns imposà una suspensió de tres mesos. (8 novembre de 1874). Afortunadament teníem sempre 'l remey á la mà. *¿Ha mort LA CAMPANA? Donchs, ¡visca La Esquella!* Sortí *La Esquella de la Torratxa* per segona vegada, y tornant bé per mal á n' aquell govern, emprenguerem contra las bandes carlistas una activa campanya.

Un decret de amnistia 'ns restituhí 'l títol del periòdic (13 desembre); pero no 'l facultat de dir lo que sentíem.

Ja de molt lluny veníam agitantse 'ls alfonsins, y aquell govern republicà, compost d'enemics declarats de la República, 'ls hi havia de servir de pont.

En tant el verdader partit republicà estava dividit y enemistat.

—Vamos, donuevos las mans y lo pasat, pasat: als noys que fan reresas, la mama no 'la estima.

En tal situació vingué lo que havia de venir inevitablement: la gran cullita de garrofes saguntinas, que avuy encare 'l país rosega, per animal.

La restauració borbònica

—Tanco el joeh y cap y qua.—¡Malviate el doble sis!

Ab aquesta caricatura, xispejant y intencionada com todas las sevas, va saludar en Padró la proclamació del doble sis... ó com si diguessim, de D. Alfonso XII.

Quina situació pels periòdichs de caràcter popular!

De moment, ocupats els alfonsins en fer jugadas de bolsa y repartirse 'ls empleos, no van fixarse en nosaltres; pero á mitj febrer, el brigadier Cañas, que feya de governador civil, va cridar-me al seu despaig.

Encare 'm sembla que 'l veig: anava vestit de campanya, ab el capot descordat, el ros de gayrell y un revòlver pendent del cinturó que li queya sobre la panxa.

—He llamado á Vd.—va dir-me—porque eso de CAMPANA DE GRACIA, siendo de Gracia, y habiendo en Gracia tanto obrero, me huele á periódico subversivo.

Ja 'm veyia la supressió á sobre.

—No, mi general,—li vaig respondre;—CAMPANA DE GRACIA, es lo mismo que *Campana graciosa*, y por consiguiente no se trata de un periódico subversivo, sino de una publicació de caràcter satíric.

—Más vale así—va respondre. Y afegí:—Pues quiten ustedes el triángulo de la cabecera.

—Se quitará, mi general.

Y 'l varem treure, tornanhi á posar la vinyeta del campanar que havia sortit en els primers números.

—¡Fuera viñetas! va dir-me un altre dia, mitj amocant.

Y la varem treure.

Durant una pila de mesos tinguerem d'entendre'ns ab la censura previa. ¡Quin martiri! L' alusió mes trivial, la broma mes innocent sortían tatradas pel llapis roig.

—Pero, señor fiscal, ¿que no veu?...
—Fora peros: ¡coll á terra!

No hi havia més remey que resignarse y fondre greix. Alguns números hagueren de sortir sense lámina per haverla suprimida 'l dítxos fiscal de imprenta.

Colaboradors d'aquell any, á més dels indicats: Miquel Palá, autor y actor, y Pere Poblador (*Pevico Matalassé*) morts tots dos; Frederich Rahola, lla-

vors estudiant de dret, que firmava ab el pseudònim de *Laus tibi Crosbis*; Guillem Tell y Lafont, també estudiant y avuy distingit notari; Joan Tomás y Salvany y alguna vegada, encare que pocas, Francesch Ubach y Vinyeta y fins l' Angel Guimerá.

En ausencia de 'n Tomás Padró, el distingit artista Joseph Llovera publicà aquell any algunas caricaturas de costums sumament garbosas.

Una efeméride trista: *Agost de 1875*: explosió del vapor *Express*. LA CAMPANA DE GRACIA pogué socorre aquesta desventura per medi de una subscripció pública que donà excelents resultats.

**

Una esperansa teníam al comensar l' any 1876: la próxima reunió de Cortes. Per fi podríam respirar. Aixís ens ho figuravam.

Contra l' opinió de la immensa majoria dels republicans partidaris del retraiment, resolguerem prendre part en las eleccions, y ab tal motiu forem perseguits y engarjolats á las Magdalenas. Pero els electors, fins llavors apátichs, se llansaren á las urnas ab valentia y la candidatura republicana triomfà; mes sols lograrem salvar l' acta de 'n Castelar després de grans esforços d'energia: las dels demés candidats ens sigueren villanament estafadas.

Els capellans, que may ens havíam vist ab bons ulls, comensaren á hostilitzar-nos. De todas las trombas de Catalunya sortían excomunións contra LA CAMPANA DE GRACIA. Y com més excomunións, més suscriptors. S' havia acabat la guerra, necessítavam propaganda pera interessar de nou als lectors de fora, y ells la feyan. Que Deu els ho pagui.

No estava aquí 'l mal. En Cánovas havia fet una lley de imprenta draconiana y havia constituíit uns tribunals tan complacents ab ell, que va ferse proverbial aquesta máxima: "Periòdic denunciat, periòdic suspés."

El dia 15 de octubre de 1876 varem ensopegar. Causa de la denuncia: una caricatura que representava un remat dirigit per un reverend; lema:—*¡Quánta llana!*

¡Ja veuhem quina mala intenció!
El fiscal Sr. Bas Polo va acusarnos y 'ns defensà ab sa brillant habitudat l' eminent juriscònsult Gonzalo Serrallara, també difunt, com tants altres amichs nostres. Resultat: quinze días de suspensió.

Y sortí 'ns dedicavam ab preferència á la política extrangera y al ram de costums locals, que sino cada dia hi hauríam sigut. Davam esbarjo á la política nacional, publicant els discursos de Castelar, que com á diputat, era inviolable. Els conservadors ho veyan y 's rosegavan el punys, no tenint medi de impedirho.

**

En el mes de abril de 1877 perdíam á Tomás Padró. ¡Quina desgracia per nosaltres! Tant excelent artista, com bon amich, no tenia reemplás.

Un jove dibuixant, poch menos que desconegut, passà á sustituirho, y al poch temps el nom de Apeles Mestres fera popular. Sos progressos pasmosos s' observan fulejant la colecció de LA CAMPANA DE GRACIA, que ilustrà ab regularitat desde maig de 1877 á juliol de 1881, tractant multitud de assumptos sempre ab originalitat, bon humor y elegancia. A ell li devém la personificació del nostre periòdic, en una nena hermosa y aixirida, y l' haver sabut donar gran interés á la ilustració en un període tan difícil y ocasionat á desgracias.

Quan deixà LA CAMPANA pera no desatendre traballs de major importancia, no 's despedí de nosaltres, com ho demostra 'l fet de que de tant en tant desde llavors fins avuy ens ha favoregut ab sas notables ilustracions.

Durant sas excursions estiuencas á Suissa, sustituhí á Apeles Mestres, els notables dibuixants Pellicer, Pahissa y Moliné.

Aquí tenen una caricatura del Apeles.

Skating-Ring europeo

—A veure qui será 'l primer que se 'n anirà de costellas.

També á l' any 77 (31 maig) publicarem la primera poesia de 'n Guibernau (*C. Gumá*), avuy un de nostres redactors més distingits.

Un detall tipogràfic: LA CAMPANA, que durant una llarga temporada s' havia estampat en la imprenta de Gaspar, passant al plegarse aquesta á la de *La Renaixensa* y á la de D. Enrich Villegas, comensà á imprimirse 'l 21 de octubre de 1877 en la tipografia de D. Lluís Tasso.

Un detall editorial: la disolució de la Assamblea francesa y la campanya de Gambetta contra en Mac-Mahon, donà lloch á que s' aclimatés LA CAMPANA DE GRACIA en tot el Rosselló, abont se parla encare la llengua catalana. Lo que no podían dir els periòdichs francesos ho deyam nosaltres, lo qual ens ho agrahiren molt els republicans rossellonesos.

**

L' any 1878 aquí á Barcelona transcorregué á las foscas.

El famós D. Cástor Ibáñez de Aldecoa, qual nom devém escriure al costat dels de 'n Caminde y de 'n Bernat Iglesias, desesperat de conseguir que 'ls in-

dustrials encenguessen gas en las botigas, va rebatres contra la premsa, ansiós de que tot quedés á las foscas.

Després de aplicarnos algunas sangrias en forma de multas, privá la venta del nostre periòdic pels carrers.

—¡Aixó ray! digné en López: se vendrá á la botiga, á só de campana. Y ¡gananing, gananing! una campana de metall que se sentía en tota la Rambla del Mitj, anunciava cada dissapte la sortida de LA CAMPANA de paper. Y á la botiga tot lo dia hi havia empentas.

La víctima de aquella persecució enconada—apart dels venedors y repartidors del periòdic que purgaren ab alguns días de presó el crim de guanyarse la vida honradament—fou un pobre gos de Terranova de propietat del Sr. López.

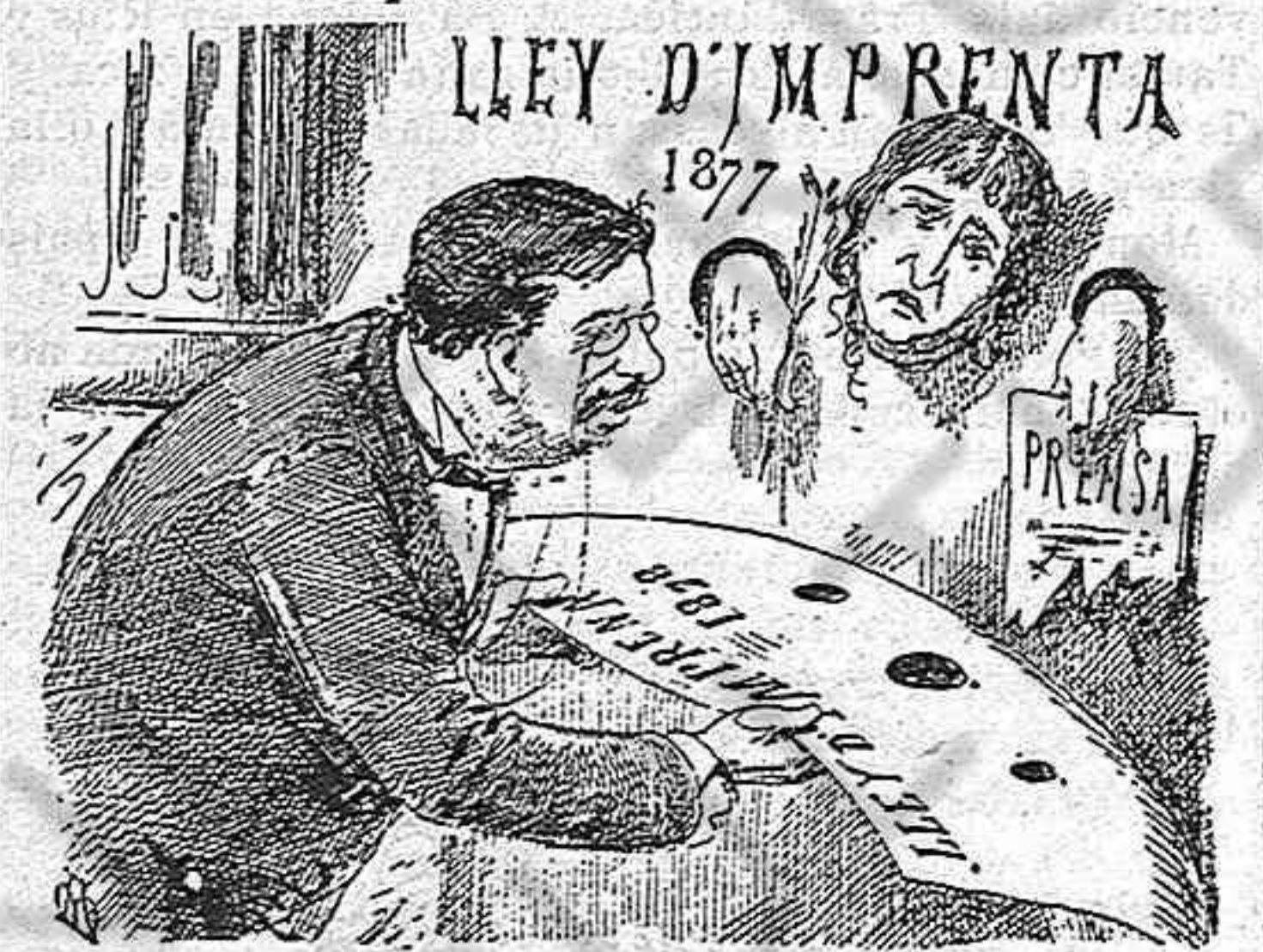
Era de color de canyella y molt intel·ligent. Plantat á la porta de la llibreria, ab una CAMPANA á la boca l' anava entregant als que li demanavan, rebia 'ls dos quartos, y ficantse de nou á la botiga, deixava la moneda y prenía un altre número. La policia treya foch pels caixals y havia amenassat matarlo. En efecte, un dia 'l pobre animal va desapareixer y no se 'l ha vist més.

Nous col·laboradors de LA CAMPANA durant l' any 1878: Jaume Piquet y Piera, J. Llopart y Sebastia Gomila.

En febrer de aquell any perderem al intel·ligent litógrafo y grabador D. Carlos Labielle.

El dia de Innocents, el Sr. López se vejé felicitat pel fiscal de imprenta que denunciá 'l número, per una lámina titulada: *Los comptes de l' any 1878*, comptes que á la veritat no sortían prou clars.

La situació de la premsa aquell any la retratá 'l Apeles tal com pinta:

La cuestión del cep

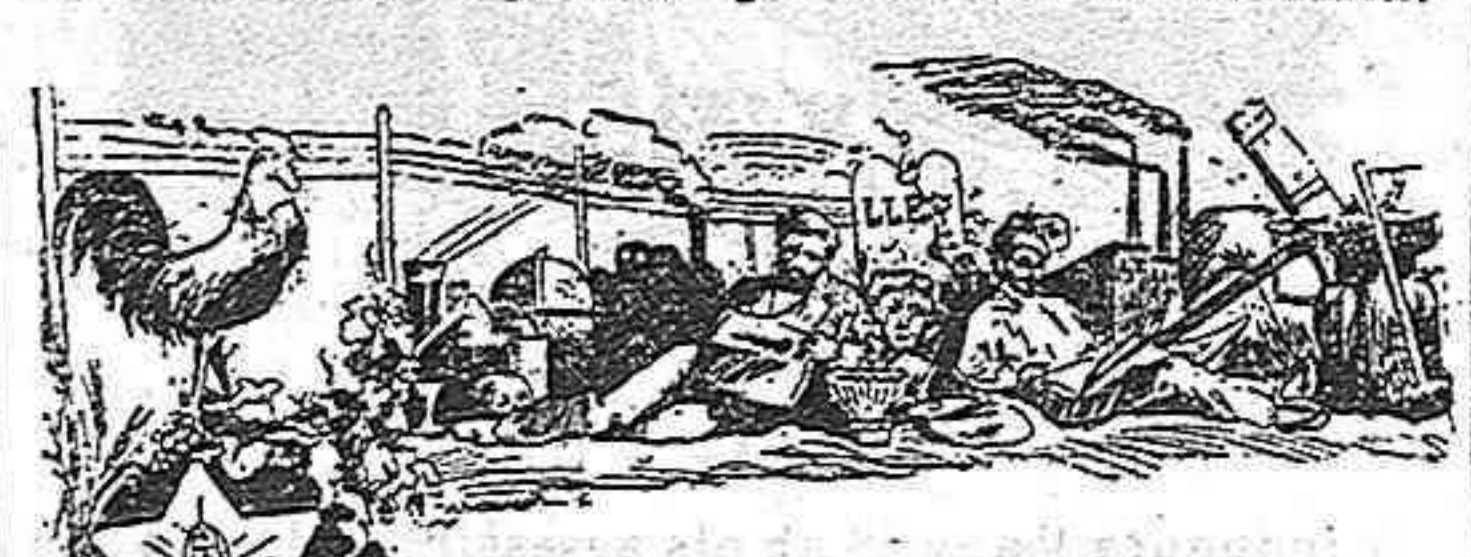
—¡Ayay! ¿qué 's pensava? ¿Que ja era prou estret el que tenia? Cá, no señora; ara 'n hi posaran un altre, y tant com anirà emmagrintse, anirém estrenyentlo.

La vista de la denuncia tingué efecte á primers de janer de 1879.

Fiscal acusador: D. Mariano de la Cortina y Oñate. Advocat defensor: D. Joan Sol y Ortega.

Resultat: 15 días de suspensió.

Y ab tal motiu reaparegué per tercera vegada *La Esquella de la Torratxa* (19 janer de 1879) que ja desde llavors ha continuat publicantse, obrintse—com á bona filla de sa mare, LA CAMPANA—un lloch envejable entre 'l públich que no deixa de favorirla.

Nova capsalera desde primer d' any.

Una efeméride. Octubre de 1879: Inundació de Murcia. No sols feu el nostre periòdic una campanya benéfica, feconda en resultats, sino que 'l seu editor Sr. López fou designat pera passar en companyia del Sr. Tobella á las provincias damnificadas, abont emplearen y repartiren els fondos á entera satisfacció de sos companys de premsa.

**

1880. Nous col·laboradors: Rosendo Artús y Arderiu, Víctor Soler y altres.

La política no s' anima: per espay de sis anys hem hagut de menjar Cánovas, Cánovas sempre, salvo un petit periodo de Martínez Campos.

Sis anys de conservadors, ¡quin embaf!

Sort del Milenari de Montserrat, del Procés del *As d'oros*, de la expulsió dels frares de Fransa y de la

Un exorcisme á Fransa

Trayentli els mails esperits del cos.

seva entrada á Espanya, del bandolerisme y de las irregularitats, que sino no hauríam sapigut de qué fer mànegas.

Un número especial que sigué molt celebrat: la parodia del *Paris-Murcia* (batallada 552.)

**

Ab l' any 1881 estrená el periòdic un'altra capsalera.

Nous col·laboradors del any: J. Dern, en mal hora perdut. Eusebi Passarell Dirla y alguns altres.

Per fi, arriba 'l mes de febrer: en Cánovas se 'n va de nassos y puja en Sagasta. ¿Quina será la conducta de la democracia ab la nova situació? Apeles Mestres la resumeix en una lámina notable.

La política de la Democracia

—Noya, noya, noya, no 'm fassis pessigollas: mira que 'm farda caure.
—No tingas por: si per cas aquí son els meus brassos per recullirte.

A 10 de juliol de 1881 s' encarregá de ilustrar LA CAMPANA en Manuel Moliné, que ja no havia de deixar el llapis fins á la seva mort. L' art difícil de la caricatura política tingué en ell un dels representants més oportuns y graciosos. Apeles Mestres y Pellicer alternaren ab ell, lo propi que 'n Gómez Soler, que publicá algunas notables revistas ilustradas d' espectacles.

Y arribém á l' any 82: l' any de 'n Camacho.

Els contribuents treuen foch pels caixals. Aquí á Barcelona 's fan de moda las barretinas.

Els industrials celebren un Congrés al teatro de Novedats, baix la presidència de D. Joaquim Escuder: publica LA CAMPANA 'l retrato de aquest señor: y per tal motiu es encausada. ¡Visca la llibertat!

Violentant els articles de la lley de imprenta, se 'ns somet á la previa censura, ja que no pel text, pels grabats. Ve un dia que se 'ns suprimeix una caricatura referent als embargs: LA CAMPANA, franca sempre, en la impossibilitat de publicarla, la explica, y 'l govern, sempre liberal, torna á encausarnos.

Ab una mica més que hagués durat alló, 'ns veyam obligats á establir la redacció á Sant Gayetano.

Un recort. Ab tot y ser possibilistas, posárem en berlina á 'n Castelar, perque, olvidant qu' era diputat per Barcelona, s' abstiné de votar contra 'l tractat de comers ab Fransa, posantse en contradicció ab l' enérgica campanya de Catalunya.

Aquesta caricatura feu un soroll extraordinari.

Votació del tractat de comers

—Se abre la votación. ¿Sr. Sagasta? —Sí.—¿Sr. Balaguer? —Non.—¿Sr. Castelar?...—(Una veu): ¡Ha fugit d' estudi!

Successos de 1883 que 'ns donan tela llarga: el casament de 'n Sagasta ab en Martos, la má negra, las escridassadas de íntegros y mestissos y á mitja anyada la sublevació de Badajoz, de Santo Domingo de la Calzada y de la Seo de Urgell, que 'ns obliga á posar sordina LA CAMPANA.

Una distracció: la pujada de un ministeri esquerrá presidit per en Posada Herrera.

Un deber patriòtic, que cumplírem ab tot 'l empeño possible: destorbir las inclinacions del govern á una aliansa ab Alemania.—Vels'hi aquí un ministeri qu' encare qu' espanyol no ho semblava pas.

Cambi de traje.—El ministerio responsable.

Y ja torném á tenir als conservadors al candellero que, no contents ab la sabrosa sustancia del pressupost, derraman sanch humana: de primer la del infortunat capitá Mangado; després, durant el mes de juliol de 1884, la dels mártirs de Girona.

La ressenya de aquest fet horrible 'ns proporciona una nova causa criminal: per un petit párrafo de un article, per quatre ratllas y mitja de text, el fiscal, Sr. Meana, solicita que se imposi al nostre director 8 anys y 1 dia de presiri. Se veu la causa á porta tancada, y 'l nostre bon amich, l' advocat Sr. Trilla y Alcover, encarregat de la defensa, alcanza l' absolució.

Inútil recordar que LA CAMPANA contribuí eficazment á la suscripció oberta per la premsa liberal á favor de las viudas y orfes dels mártirs de Girona, y que doná prop de 21,000 duros.

En demostració de que l' amor á la Unió republicana 'ns vé de lluny, aquí va una caricatura del any 84.

Lo secret de la democracia.

May LA CAMPANA s' ha mostrat sorda á la veu de la desgracia.

Els terremotos de Andalucía á principis de 1885 'ns obligaren á tocar á socorro, y de nou capigué al Sr. López Bernagosi, en companyia del Sr. Tobella, l' honorós encárrech d' emplear dignament els fondos recaudats per la majoria de la premsa barcelonina. La població de Játar, enterament reconstruhida, proclamará sempre que no foren estérils els dons de la caritat, ni 'l zel de la premsa de Barcelona.

Y vingueren nous successos á donar interés al nostre senmanari: el rosari de l' Aurora: la coalició de tots els partits liberals pera l' elecció de ajuntaments; el cólera oficial y la guerra desatentada de 'n Romero Robledo contra 'l doctor Ferrán, y per fi, la patriòtica explosió del sentiment nacional, ab motiu de la usurpació de las Carolinas.

En novembre moría D. Alfonso XII, tornant á caure els conservadors. La situació dels monárquichs aquí la tenen retratada:

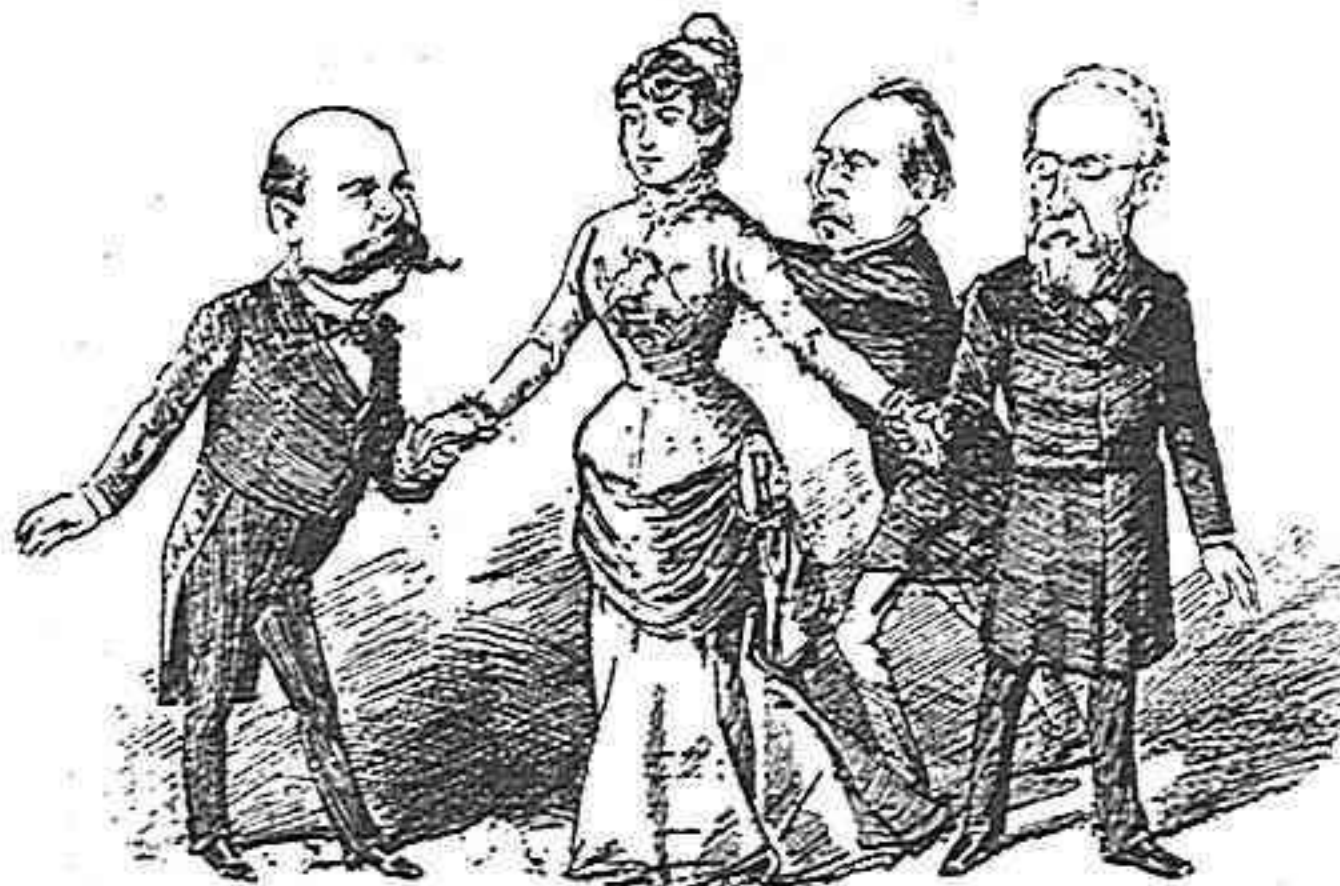

Telégramas Ilustrats.

La Regencia

La reina María Cristina al trono y en Sagasta al candellero. La senyora embrassada, y 'l país més embrassat que la senyora; únicament en Sagasta, ab la clau del rebost á la má, ho veyá tot de color de pollastre rostit.

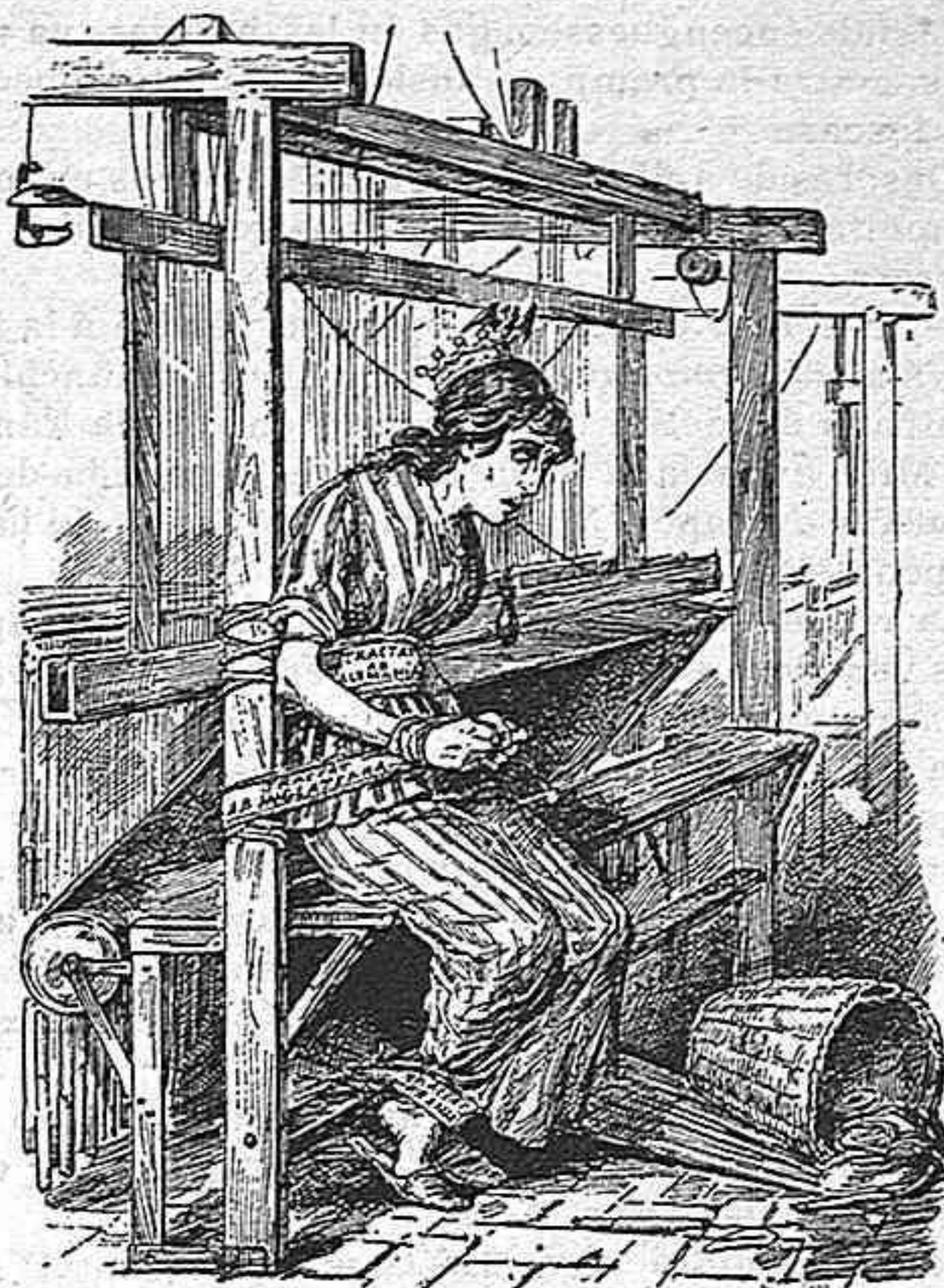
El partit republicá, com sempre, desconcertat, discutint sobre quin era 'l método millor pera portar la República, sense seguirne cap y perdent el temps miserablement. Y no es que nosaltres no indiquéssim ja llavoras 'l únich camí expedit: el camí de la unió, de la mancomunitat dels esforços de tots.

L' opinió de LA CAMPANA.

¡Deixar perdre ocasións com la del disgust de Catalunya provocat per en Sagasta ab els seus projectes de *modus vivendi* ab l' inglés, qu' eran la ruina de la nostra industria! ¡Quánt de combustible acumulat! Y ningú 's decidia á encendre 'l misto.

La situació de Catalunya, en 1886, mirinla aquí.

Catalunya espanyola.

Entre tant els monárquichs celebravan ab gran entusiasme 'l naixement de D. Alfonso XIII, que 'ls assegurava las vessas per molt temps.

Durant l' any 87 continúa 'l gran tiberi sagasti, amenisat ab l' arrendament dels tabacos y la subvenció á la Trasatlántica. A Barcelona en Rius y Taulat comensa á ficar 'l olla gran dintre la xica, y 'ls que 'l rodejan no cessan de ficar la má á l' olla xica y á la gran.

Monopolis y despilfarros per tot arreu, y 'l país deixant fer.

¡La volen veure á la pobra Espanya carregada ab el feixuch farcell que li feya treure l' ánima per la boca?

¡Quina càrrega més pesada!

S' inaugura l' any 88 ab els assassinats de Río Tinto: las bromas sagastinas devegadas eran trágicas.

Y entre tant, á Barcelona no 'ns cuidém més que de la Exposició Universal: hi ha qui la fa, hi ha qui se 'n aprofita y qui 's limita á divertir's hi honestament. La ciutat esclata en festas y tiberis. Venen á visitarnos las esquadras, alguns soberáns extrangers y la reina regent ab el noy. D. Francisco de Paula no s' entén de feyna: hi ha días que assisteix á quatre ápats distints; y contrastant ab ell, en Sucí realisa un dejuni de 30 dias.

Tots els homes polítichs compareixen á Barcelona á predicar els seus específichs. En Castelar fa la defensa de las reformas democráticas: en Cánovas se guanya una xulrada aquí y á Zaragossa burlantse del sufragi universal, y en Sagasta riu y 's grata la barba.

L' estancia simultánea de 'n Castelar y en Cánovas á Barcelona ens dona ocasió pera fer comparacions molt substanciosas.

Morts del any: En Santiago Soler y Plá y en Joan Alonso del Real. Nous colaboradors: E. Vilaret, P. Talladas y altres. LA CAMPANA dedica á 'n Clavé un número extraordinari, ab motiu de la inauguració del seu monument.

En l' any 89 iniciém una campanya de moralitat electoral en la que s' hi troban els gèrmens de una idea que més tart havia de portar á felis terme la *Solidaritat catalana*.

El dret catalá amenassat troba en LA CAMPANA una enérgica defensora, y un consol el poble de Puigcerdós, destruhit per un esclavissament, y en favor del qual obrim una suscripció pública.

Contra en Boulanger, perturbador de la República francesa, repiquém á somatent, y després del seu suicidi toquem á morts.

El llapis de 'n Moliné continúa fent maravellas d' humorisme profétich.

Durant l' any publicuem traballs de nous colaboradors, tals com l' A. Llimoner, en Follet y alguns altres que 'ns ajudan á reparar de valent contra la corrupció y la hipocresia, que desde la política se van infiltrant en las costums.

L' últim espanyol.

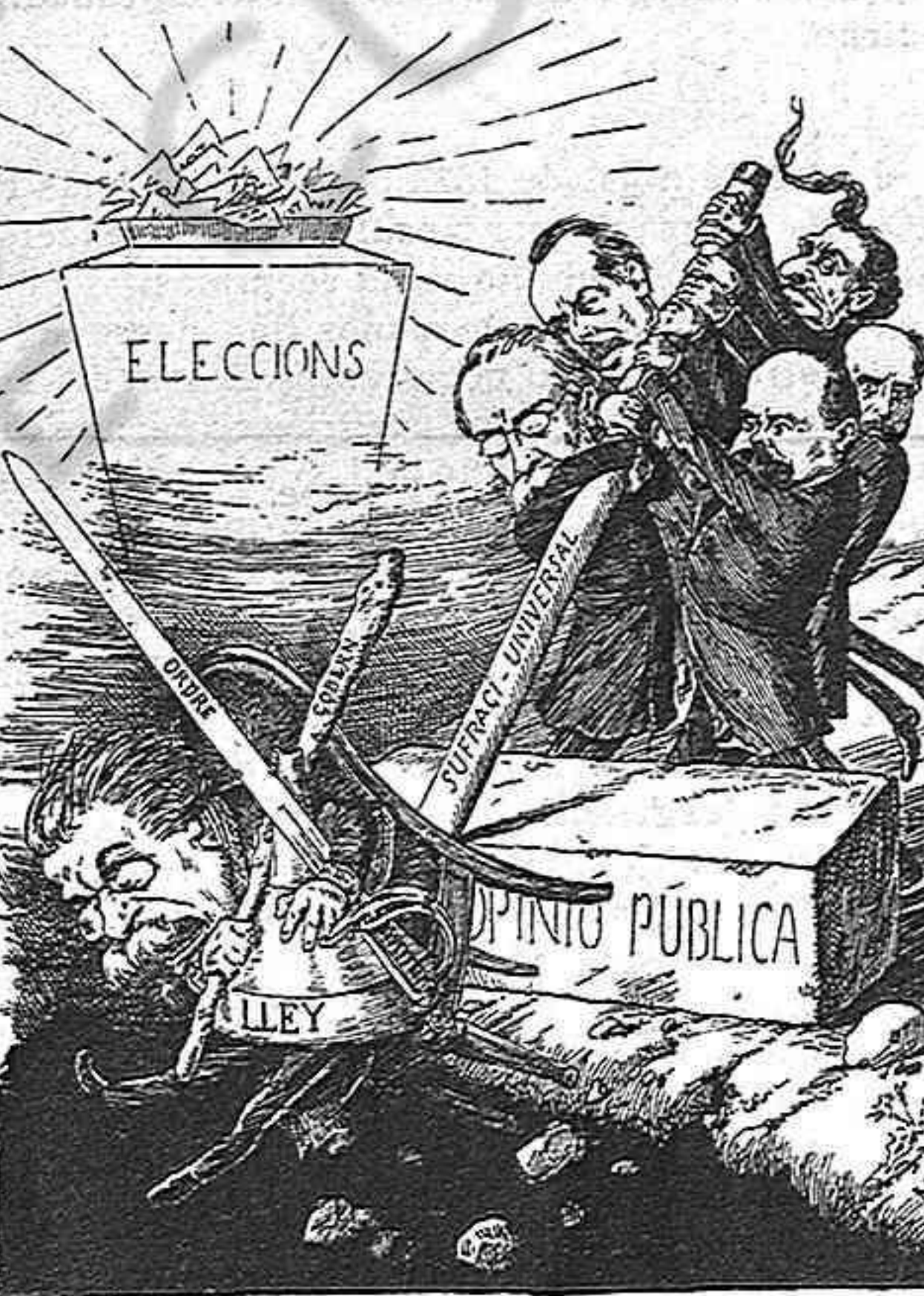
Y arribém al any 1890, l' any del restabliment del sufragi universal. En Sagasta, després de fernose'l guar molt, se decidí á concedir-lo pera descarregar l' atmósfera revolucionaria que procurava condensar l' ilustre desterrat de París.

Alguns mesos després queya del poder, y 'l poble de Barcelona li dispensava una recepció triomfal. Alguns entusiastas se prestaren á fer d' animals tirant del seu carruatje, com en temps de Fernando VII. Y no obstant, l' home del tupé, pare de la criatura, l' havia entregada á 'n en Cánovas perque la deshonrés. Cosas d' ells.

Per altra part, la massa treballadora, encaterinada ab las reivindicacions de la classe, se desentenia de la política, rebujant l' arma poderosa que la llei posava á las sevas mans.

Fou celebrada per primera volta, ab molta por per part de la burgesia, la festa obrera del primer de maig, seguida de una *huelga* y de la proclamació del estat de siti. El governador González Solesio en persona, capitanejant una turba de matalassers, repartia garrotadas al poble. De moment se practicava no 'l sufragi, sino la pallissa universal.

Nosaltres prou senyalavam lo que calia fer pera acabar ab tanta vergonya:

L' unió fa la forza.

Pero á últims d' any se fan las eleccions, y com que algunas fraccions republicanas son encare partidarias del retraiment y 'l cos electoral no mostra un gran interés en la lluyta, el govern aboca 'ls tupins de l' aygua bruta, deixant al sufragi universal fet una llástima.

Xavier Alemany, Lluís Salvador, Joseph Aladern ens afavoreixen ab els seus traballs. LA CAMPANA, sempre amiga del treballador, obra una suscripció pera socorre á las *Tres Classes de Vapor* sense feyna.

En 1901 vé en Salmerón á Barcelona. Ab sa paraula inspirada combat l' abstencionisme polítich, sembrant las llevors que tant bell esplet republicá havian de donar en el districte de las Aforas.

La festa del primer de Maig se celebra acompanyada de disgustos y turbulencias. El carácter de universalitat de aquest succés, inspira á 'n en Moliné una caricatura que fou reproduhida per alguns periódichs extrangers.

Lluyta en Salmerón per las Aforas: la batalla es ruda, empenyada; pero per falta d' organizació de las forsas republicanas li es robada l' acta. Mes l' elector se sent ofés y diu:—En la més próxima ocasió 'ns veurém las caras.

Un gran pas s' ha donat ab sols estimular el seu amor propi y fentli pendre interés per las lluytas dels comicis.

El govern de 'n Cánovas s' ha venut la vergonya, y mentres exerceix contra 'ls obrers una repressió despiadada, otorga tota mena de privilegis á las societats explotadoras de la nació. El Banch d' Espanya es autorisat per aumentar las sevas emissions de paper *xupón* de la moneda circulant.

Nous elements que durant l' any ens prestan el seu concurs: Ll. Millá, Quim Artigayre, Domingo Bartrina, Francisco Llenas, V. Tarrida, J. Barbany, y 'ls dibuixants Planas y Pando.

Astronomia social.

En els primers mesos del any 92, s' inicia 'l terrisme ab el petardo de la Plassa Real.

Gran batalla en el districte de las Aforas, coronada ab el triomf de D. Nicolau Salmerón. El poble 's proposá arrebasar el caciquisme arrelat en aquell districte y ho conseguí. D' aquesta feta dimana 'l desveltament del partit republicá barceloní, y consti que llavoras encare no havia vingut en Lerroux á Barcelona.

LA CAMPANA DE GRACIA s' associa al homenatge tributat á Colón ab motiu del quart centenari del descubriment de América, publicant al efecte un número especial y estrenant un rich estandart, al qual la Comissió de Festes concedeix un premi.

Implacables ab la malehida política conservadora, no doném al mónstruo decadent un hora de sossego. La veritat es, que després de rifarse als espanyols, no sembla sino que se 'ls vulgui vendre, contractant empréstits y mes empréstits ab els extrangers. Aquí 'l tenen fent tractes.

Empréstit en porta.

Ja en Molné, 'l día de Sant Joan, li feya dir la bonaventura per Espanya transformada en una gitana.—"Tú fas patir á una dona molt digna, tú li fas malbé 'l patrimoni y la tiras á la miseria. ¡Ay, Antón! Tú acabarás malament."

La predicció de Sant Joan va complirse pels vols de Nadal. L' Antón queya y en Práxedes li copava 'l gall. Pero ¿qué n' hem de fer si eran els mateixos gossos ab diferents collars?

La llista de colaboradors s' aumenta ab els noms de 'n A. Rossell, J. F. Sanmartín y Aguirre, R. Ramón y Vidales y altres.

L' any 93 en Castelar ens dona 'l disgust més gros qu' hem rebut en els días de la nostra vida. Quan tots els elements republicans acceptan el método electoral, D. Emili 's retira de la política y llicencia las sevas forsas. Alguns possibilistas ingressan en la monarquia, y si bé 'l Sr. Castelar diu que 's queda á fora, tant bon punt se concerta la coalició electoral republicana, aconsella als seus amichs que ans que votar á un republicá de la coalició votin á un liberal monárquich.

LA CAMPANA llicencia al seu antic jefe, y apoyant ab tota l' ánima á la coalició republicana, se rescabala del disgust sufert ab l' alegría de una victoria radiant obtinguda pels republicans á Barcelona y en alguns districtes de Catalunya. Y consti que llavoras encare no coneixiam á 'n en Lerroux, que, segons diu ell, ho ha fet tot.

Desde aquell punt ens constituim en apóstols de la *Unió republicana*. Vé en Carvajal á Barcelona á predicarla, y ens posém incondicionalment al seu costat. Encare que no dongués resultats immediats no sigué del tot estéril aquella campanya de iniciació, que havíam de prosseguir, incansables, un any darrera l' altre, fins á veure realisat el seu objectiu.

El 93 es l' any de l' atentat de 'n Pallás, de l' atentat del Liceo, de la guerra de Melilla. Any ab xissossos de cólera y de arrambadoras inundacions.

Ab motiu dels atentats terroristas, parlem ab nostra franquesa habitual, presentant el pit noble y honradament contra una corrent térbola de espantosas aberracions, perturbadora del sentit democrátich de las masses populars. La valentia ab que procedim ens valgué un considerable descens en la nostra habitual tirada. Pero esclaus de la veritat y fidels als dictats de la conciencia, al últim forem compresos y se 'ns feu justicia. Els mateixos fanátichs, qu' en els glacies de Montjuich empapavan els

seus mocadors en la sanch de 'n Paulí Pallás, s'esborronaren davant de la hecatombe del Liceo.

1893.—Gangas nacionals
Els hostes del any.

Ab motiu de la guerra de Melilla, sobre la qual donarem copiosa informació gràfica, contarem ab els bons serveys del excelent dibuixant J. Blanco Coris.

El terrorisme y la repressió de las autoritats crearen á Barcelona una situació anguniosa. Durant tot l'any 1894 estigueren suspeses las garantías constitucionals. Els liberals de 'n Sagasta no sabían gobernar d'altra manera.

La reacció política engendrava y engreixava á la religiósa. Any tristíssim per la llibertat: bon any pel clericalisme.

Ja la nació en pes era la seva presa.

El pop d'Espanya

¡Pobra nació!... ¡Ja estás fresca si deixas desarrollar-lo! Per més esforços que fassis ¡qué t'costará d'arrencarlo!

Y 'ls liberals sense pensar mes qu'en menjar. Y 'ls conservadors sense mes idea que la de substituirlos en la taula del pressupost.

Els tinguts per cómplices de 'n Pallás, jutjats setament, eran fusellats en els fossos de Montjuich. Sols de una manera vaga se parlava dels medis especials que s'havían posat en us per arrancarlos determinadas declaracions; pero la premsa estava amordassada, y la opinió, cohibida baix el pes dels horribles atentats que havían costat tantas victimas, no 's preocuparen poch ni molt de las garantías de que deu anar rodejada l'administració de justicia.

La situació anormal, depressiva dels esperits continua durant tot l'any 95, agravantse ab l'esclat de la insurrecció cubana, una espurna de la qual tot d'una cala foc á Filipinas.

Y 'l govern per assegurar la copiosa sangría que 's disposa á fer en el cos anémich de las classes proletarias, declara l'estat de siti.

Ab prou feynas se 'ns deixa piular, indicant els únichs remeys salvadors de las colonias amensadas, qu' eran per Cuba, l'autonomia y per Filipinas l'anulació del despotisme monacal.

LA CAMPANA pinta de cos enter als héroes anónims que son portats á la guerra pera salvar els intereses de las classes privilegiadas, "els que guanyan els llores, y 'ls que 's menjan l'estufat." "Ja tenim al fill á salvar á la patria—diu un pare de familia treballador—pero á nosaltres, qui 'ns salvará?,"

Caricatura macábrica:

Els homes de la Restauració coronant el monument que han erigit, com eterna memoria del seu pas pel poder.

Aixís esbravavam la nostra indignació. Anyada trista per ' LA CAMPANA. Ab pocas senma-

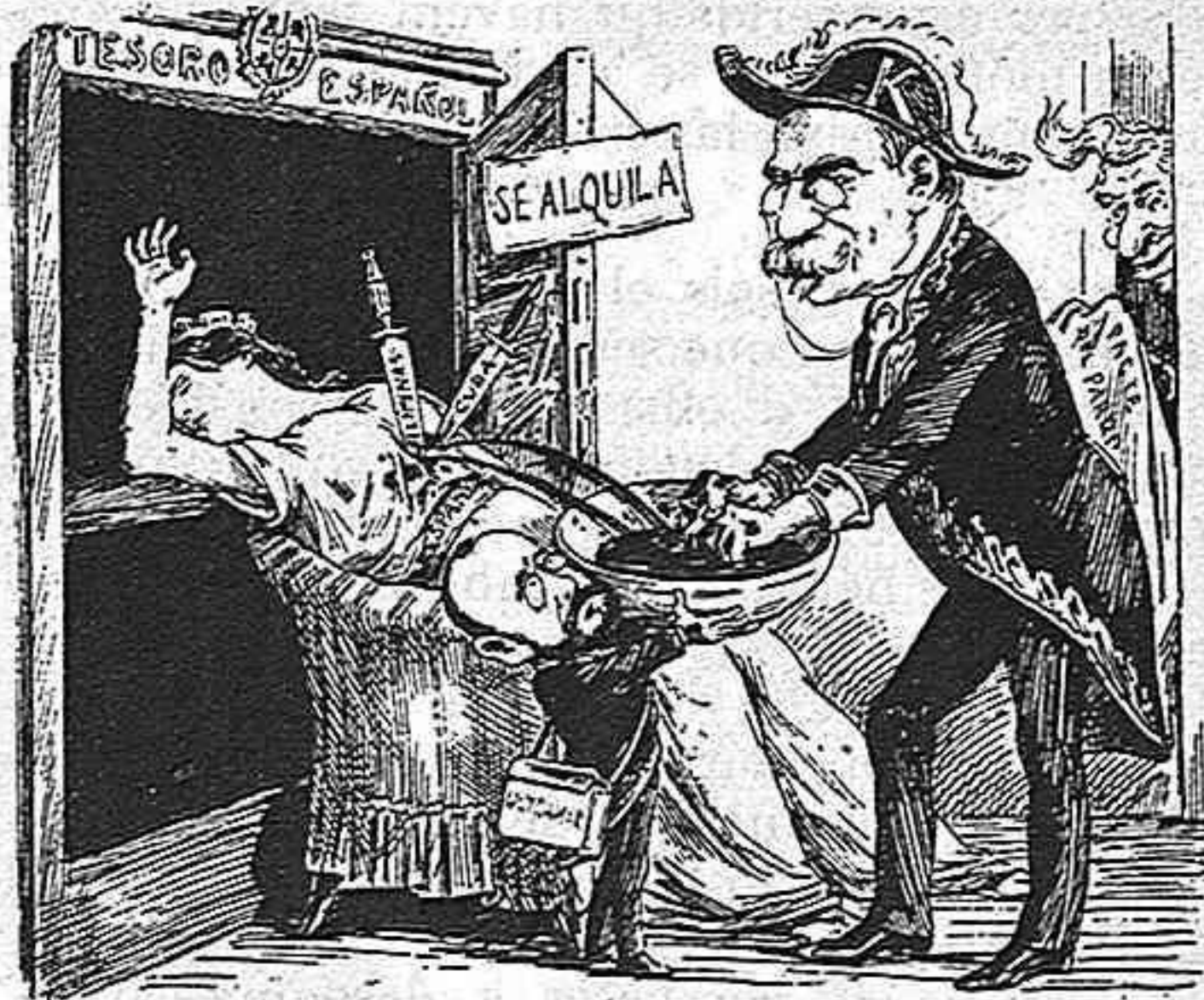
nas de diferencia vegerem morir á Frederich Soler, el popular poeta, unit ab nosaltres per tants vinculs d'afecte entranable, y á Ignocent López Bernagosi, el fundador de LA CAMPANA DE GRACIA, y primer editor de 'n Serafi Pittarra. Semblava que l'un no podía viure sense l'altre. Ab llágrimas de dol, que may més s'assecarán, regarem els sepulcres que guardan sas estimadas despullas.

1896.

La guerra á las colonias continua y s'agrava. Es inútil parlar d'autonomia. En Cánovas mana y en Cánovas diu que no s'ha de retrocedir fins á posarhi l'últim home y l'última pesseta. Y com si no bastessin els desastres de ia guerra, l'atentat del carrer de Cambis Nous ompla de horror á Barcelona. Y la premsa 's veu perseguida ab sanya, com si tingués la culpa de tot.

Comensan á regressar de Cuba expedicions d'esqueletos vestits de rayadillo. LA CAMPANA acut al seu socorro, publicant un número extraordinari, que produheix 3,591 pessetas líquidas, las quals son repartidas escrupulosament entre els primers repartriats.

¿Volen saber en cambi lo que fan els cap-pares de la regencia davant de tanta desditxa? Contemplin aquesta caricatura:

Responsabilitat monstruosa
—Jo me 'n rento las mans.

Al any 97 importants elements del partit republicá de Catalunya comensan á desvetllarse. Reunits á Reus se celebra una Assamblea, preludi de la que alguns mesos després se reuneix á Madrid pera constituir la *Fusió republicana*. A Catalunya li cab la gloria de ser la iniciadora de aquesta nova suma de forsas.

El govern de Madrid comensa á perseguir als catalanistas de *La Renaixensa*, donantlos una importancia que no havían tingut may. Ben prompte á forsa de injusticias y brutalitats, ells y 'ls regionalistas s'havían de convertir en un factor important de la política catalana.

Com un trágala als treballadors atuhits pels atentats terroristas y la subsegüent reacció, el dia primer de maig son fusellats á Montjuich Ascheri y els seus companys, sobre 'ls quals, després de un procés tenebrós y inquisitorial, se feu recaure la responsabilitat de la bomba del carrer de Cambis Nous.

Tres mesos y mitj després mor en Cánovas asessinat per l'Angiolillo, qui 's declará venjador de las victimas de Montjuich.

Durant casi tota l'anyada vivim sense garantías. Y á pesar de tot breguém, á riscos sempre de pendre mal. Els nostres sarcasmes no logran emperó galvanisar al poble, cada dia més aclaparant.

Las victimas de Cuba

—¿Encare dura aquest sarau?
—¡Ay noy, y lo que durará!

El sarau no havia de acabar, y encare de mala manera, fins al any següent, l'any de la guerra ab els Estats Units, l'any negre de Cavite y Santiago de Cuba, l'any vergonyós del tractat de París. Vels'hi aquí la gráfica del ignominios epiltech:

Tractat de pau.—Última sessió de París
—¡¡A firmar!!

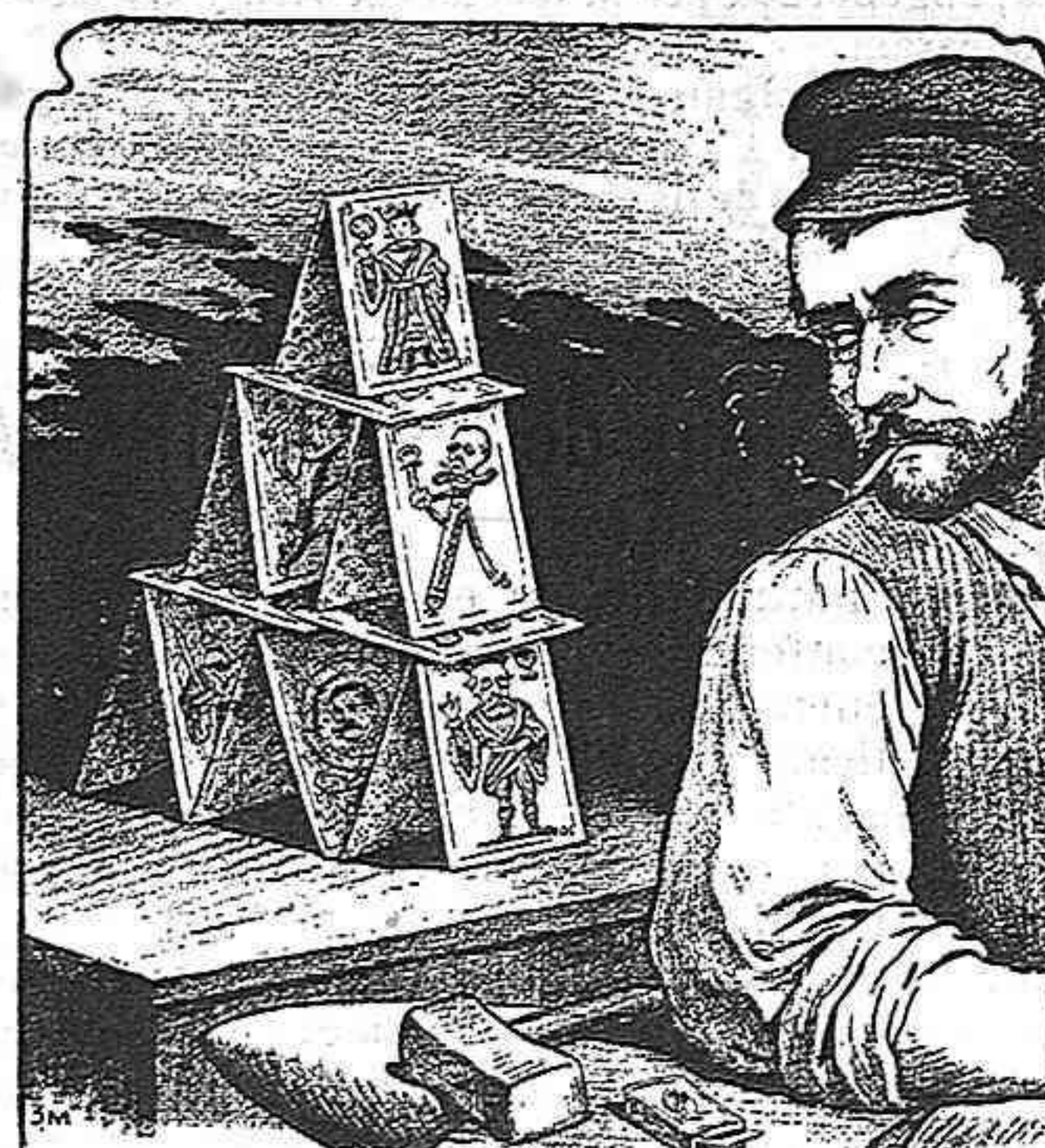
El govern de 'n Sagasta, pera evitar que esclati la indignació pública, suspén las garantías, declara la nació en estat de siti y subjecta á la premsa á la previa censura militar. Els que l'exerceixen ens fan veure el pelegrí. El llapis roig s'espunta sobre el text y 'ls grabats de LA CAMPANA. No hi ha medi humá de dir lo que se sent, ni tant sols de insinuarho: la censura porta la seva prevenció fins al extrem de no permetre blanchs ni punts suspensius en substitució dels fragments taxats. Generalment lo que més se tracta d'evitar es que 's fassi referencia als desastres de la guerra. Uns apuntes de soldats que desembarcan á Barcelona, presos del natural ab tota fidelitat, ens son suprimits: de manera que lo que tothom vey a l'arribada de cada barco no 's podia estampar sobre 'l paper. Aixís se seguían las instruccions del govern del desastre. May la veritat ha rebut ofensas més cruels. Y tot per evitar que 'l poble montés en ira y demanés comptes als causants de tanta ruina y de vergonya tanta.

A principis d'any se comensa á difundir lo ocorregut á Montjuich ab motiu del procés anarquista. Un bon número de presos, en un autógrafo que reproduheix LA CAMPANA DE GRACIA, parlan de declaraciones arrancadas per medi del torment, y proclaman la ignocencia dels fusellats, puntualisant fets y aduhint referencias que tenen tots els visus de fidedignas. LA CAMPANA 's declara decidida partidaria de la revisió del procés, reclamant per deber de humanitat y de justicia, y per salvar, als ulls del extranger, el bon nom d'Espanya.

Pero, inútil tot, el govern fa 'l sort, sense tenir reparo en aumentar, ab aquesta nova perfidia, las ratxadas de disgust popular, afortunadament pels que manan, sempre inconstants y passatjeras. No sembla sino que tothom s'haja tornat masell.

Al any 99 cau en Sagasta del candelero y s'hi enfila en Silvela aliat ab en Polavieja. Els catalanistas de la dreta se deixan seduir per certas promesas del fusellador d'en Rizal. El doctor Robert es nomenat alcalde de Barcelona, y en Durán y Bas ministre de Gracia y Justicia. D'acort ab la opinió liberal y democrática, LA CAMPANA DE GRACIA combat aquest monstruós contuberni, que allunya per alguns anys la realisació de las justas y sensatas reivindicacions de Catalunya. Caygudas en el bertrol las classes neutras catalanas, ja no es possible pensar en reproduhir á Espanya el cambi salvador que va realisar-se á Fransa immediatament després del desastre de Sedán.

Sols el poble podría fer caure 'l castell de cartas.

Un castell de cartas
¡Ape, noy, bufa y caurá!

Pero el poble, encare que bufa de rabia, no vol bufar en aquest sentit.

Y aixó qu'en Silvela y els catalanistas rompen desseguida. Conseqüencias de la reynina: desordres, garrotadas, processos y tancament de caixas.

Y naturalment, suspensió de garantías, estat de guerra y restabliment de la censura previa á cárrech dels militars. Una delicia.

Per primera vegada en Lerroux visita Barcelona, fent alsaprém dels seus plans ab la revisió del procés de Montjuich, que ja tothom aquí estava cansat de reclamar.

Transcorre l'any 1900 en agitacions catalanistas. Un dato del any: las grans xiuladas que recull el ministre d'aquest nom al visitarnos. Un altre dato: la cayguda d'en Silvela y la pujada al poder del general Azcárraga. La significació *regeneradora* d'aquest ministeri varem posarla nosaltres á la vista de tothom:

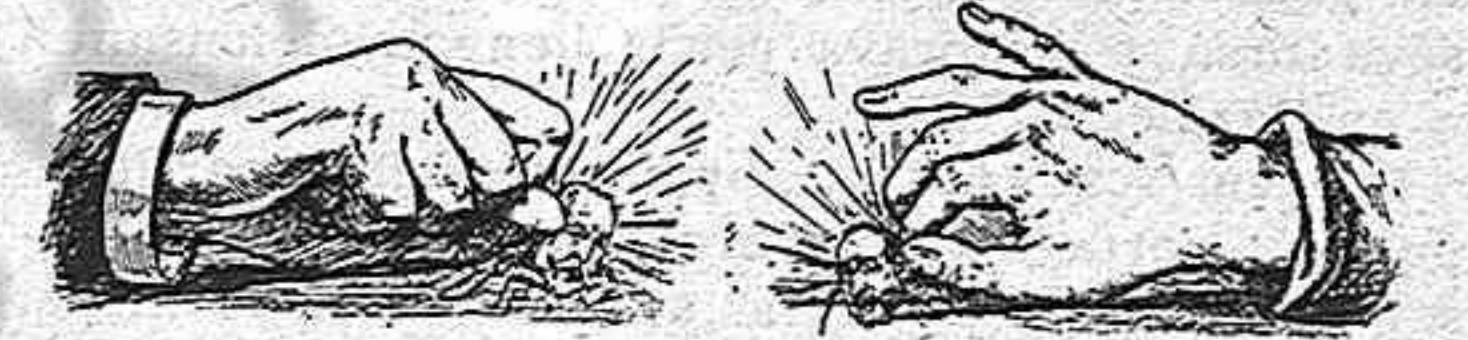
Un ministeri de beatos
La professó va per dintre.

El 27 d'octubre LA CAMPANA estrena imprenta propia. Fins á las horas ens havían servit á ca'n Tasso y á ca'n López Robert, y de nou tornarem á can Tasso, mentres montavam la maquinaria.

Y al acabarse l'any y entrar en el sigle xx, ens diguerem y ho cumplirem sobre la marxa: "Sigle nou, vida nova."

Fou aumentat considerablement el tamany de LA CAMPANA. ¿No tenia ja 32 anys? Just era que cresqués y sortís al carrer més adornada que may, gracias als medis que 'ns proporcionava la possessió de la imprenta.

Además, el partit republicá semblava que tenia ganas d'entrar resoltament en acció. Feya com nosaltres; "Sigle nou, vida nova." Pel maig, eleccions de diputats á Corts y triomf d'en Lerroux, si bé per minoria. Pel octubre eleccions municipals y gran victoria republicana. Els cacichs monárquichs, cullits entre republicans y catalanistas, quedan esclafats.

La gran aixafada

—¡Catatráchi! ¡Catatréchi!... Aixafats... Ja no picarán més.

Aixó á dintre de Barcelona, que en la major part dels districtes forans encare donan molt que gratar.

Al abril perdém á n'en Moliné, el bó y fidel amich, el gran caricaturista que durant tants anys ilustrá els nostres senmanaris, fentse un nom universalment celebrat. Y com si las desgracias may haguessin de venir solas, al juny se 'ns mor en Joseph Lluís Pellicer, que tantas páginas magistrals ha deixat en la nostra colecció.

Ja en els últims temps compartían ab ells la ilustració de LA CAMPANA, además de l'Apeles Mestres, en Mariano Foix, en Ramón Miró, en J. Negro, en J. Llopart, en Pellicer Monseny, als quals més tart s'hi uniren en Cornet, en Brunet, en Robert, en Gosé, l'Ida y en Picarol.

Ab en Jeph de Jespus, en Joaquím Aymamí, en Bas y Socías, l'Espatech, en Xavier Alemany y altres escriptors, s'aumenta la legió dels campaners.

L'any primer del sigle xx se despedeix de Barcelona deixantnos per herencia la empenyada vaga dels manyans.

La qual, als comensos del any 1902, esdevé vaga general, que enfondeix l'abisme de la separació de classes, y dona peu al govern pera suspendre las garantías y proclamar l'estat de siti.

Monarquía de D. Alfonso XIII

Cumpleix el rey sa majoria d'edat y ceneix la corona. Un dels nostres dibuixants simbolisa la situació política ab una locomotora vella, encallada, á la qual, en Sagasta, pera ferla marxar, hi engança una locomotora de fira, una joguina de noy.

Y en Sagasta, cap á sas vellesas, se 'ns torna clerical. Ja no 's recorda que, pera pujar al poder, tingué d'aprofitarse del éxit de la *Electra*, d'en Galdós. D. Benito la va escriure y en Sagasta 'n cobrá 'ls drets d'autor, procurant ferse absoldre d'aquest pecat, á copia de servilismes ab el Vaticá.

Pel pedregám
¡Arri, arri, tatanet!

Se senyala l'any ab no sé quantas suspensións de garantías, una d'ellas motivada pel viatge d'en Canalejas á Barcelona, á qui en Moret va servir d'amich, llansant la caballeria sobre 'l poble que l'havia anat á rebre.

Las energías republicanas van creixent á mesura que s'accentúa l'esperit reaccionari y clerical de la nova monarquía. A Castelló de la Plana se celebra un meeting que serveix de prólech á la memorable Assamblea del 25 de mars, en la qual se proclama la Unió Republicana baix la jefatura única de D. Nicolau Salmerón.

LA CAMPANA DE GRACIA veyent realísat el seu somni de tants anys, repica á festa y branda á somatent contra 'ls enemics de la Republica. Y en tres eleccions successivas: las provincials, las generals y las

municipals, el partit republicà de Barcelona, unit com un sol home, alcanza tres memorables victòries.

La victoria dels republicans

—Tornissen al lli, senyor Silvela: si vostè té 'l mauser, nosaltres tenim el vot.

¡Ah, llavoras tots anavam a la una! No 's coneixien dictadors que tractessin de beneficiar en profit propi el noble esforç del poble, ni vanitosos ridículs que pretenguessin que a n'ells tot se 'ls devia, qu'ells ho havien fet tot.

En Salmerón, indiscutit i venerat, podia dir a Espanya, simbolisada per nosaltres en una matrona desvalguda i trista: -Vaja, apòya't en mi: jo 't salvaré.

Mort en Sagasta, y retirat en Silvela de la política, puja en Maura, ab moltes agallas. Pero tota la seva força se li esbrava per la llengua, defensat a n' en Nozalada.

Creyent acabar ab un cop d'efecte ab el partit republicà, porta 'l rey a Barcelona. Las classes conservadoras se reviscolan, aprofitant 'l atentat del Artal, pera fer una indigna manifestació de caràcter religiós y venjatiu, contra la Llibertat. Molts catalanistas coquetejan ab 'l Amo Toni. Y 'l poble, que observa un' actitud expectant, se desborda alguns mesos després, tributant a n' en Salmerón una recepció tan grandiosa, que ni recort deixa ja de la realisada ab tant faust y a copia de tants dispendis pels monàrquichs.

L'arribada del rey ens inspirà aquesta caricatura:

Una gacetilla ilustrada

«Es altamente escandaloso é impropio de una capital culta lo que ocurre en Barcelona a la llegada de un forastero. Un enjambre de mendigos lisiados de repugnante aspecto, le asaltan y le hostigan... etc., etc.»

(De tots els diaris locals.)

Ab una alegoria titulada "...Y viva España!", tinguerem un entrebanch bastant serio. Els Tribunals durant molt temps ens buscaren las pessigollas, y al veure sens dupte que no volíam riure, se decidiren a dictar auto de sobresseiment.

Al mes de juny tinguerem la inmensa pena de perdre al entranyable amic Valentí Almirall, padri de LA CAMPANA

A fi d'any cau en Maura ridículament... y així que volia governar no sé quants quinquenis. LA CAMPANA li fa enterro y funerals de primera classe.

Y en Villaverde, primer, y després els liberals durant l'any 1905 ens donan molta guerra. Cap a las postrimerias del seu mando, el governador González Rothwos, ens copa tot el correu de LA CAMPANA, uns 17,000 exemplars. Alguns mesos després la causa era sobresseida, sense que ningú's recordés de indemnissarnos el gran perjudici que se 'ns havia causat, sense rahó ni motiu.

Se celebran elecciones provinciales, generales y municipales, y a mesura que s'accentua 'l personalisme de 'n Lerroux, el qual digué que "tirava las muletas", y "que quería gobernar", van minvnt las nutridas votaciones republicanas. Els catalanistas se 'n aprofitan y celebran ab el Banquet de la Victoria las ventajitas que han lograt conseguir en alguns districts. S'entaulan llyutas entre catalanistas y republicans y 's veu desseguida que 'l govern las fomenta pel compte que li té.

Els incalificables successos del 25 de novembre, ocorreguts quan en el Congrés se discutia la situació de Barcelona, repercuteixen en tots els cor catalans, ab vibracions de protesta indignada. LA CAMPANA DE GRACIA se posa resolutament al servey de la causa de Catalunya. L'unió dels catalans fou desde llavoras un fet, que s'anà consolidant, ab las midas desatentadas del govern, ab la suspensió de las garantías, ab la lley de las Jurisdiccions, ab un sistema inacabable de vexacions y atropellos.

Veus' aquí la nostra actitud.

El Marit de la «Campana»

—Aquí 'l tenen el meu Marit: es 'l Esperit catalá, y estém casats pel civil, perque tots dos som republicans.

A últims d'any se 'ns denunciava 'l cartell del *Almanach*, y algún temps després se dictava auto de presó contra 'l nostre editor D. Antoni López, qui, segons deya 'l fiscal, havia comés un delicté contra la integritat de la patria. Després aquest delicté se tornà escarni a la religió del Estat, y al últim res.

El 1906, any de llyutas y de victorias, l'any del meeting de Girona, de la magnífica festa del homeatge, del Aplech de la protesta, actes grandiosos, alentadors y de una trascendencia inmensa, en els quals LA CAMPANA DE GRACIA tingué la fortuna de pèndrehi una part culminant.

¡Quin contrast el que oferia la condensació del esperit de Catalunya, cada día més sòlida, enfront del poder central, desentse en una serie de crisis misteriosas y de gabinetes cinematográfichs!

En la llyuya rebíam dolorosas feridas que lluny de abatre'ns, multiplicavan el nostre ardor. LA CAMPANA estrená la Lley de las Jurisdiccions. LA CAMPANA fou durant un llarch espay de temps el blanch de las iras del ferrouxisme.

No hem de recordar la mena de guerra que se 'ns feu, indigna y asquerosa, per part dels que s'havían empenyat en un impossible, contrariar las aspiracions de Catalunya, sintetisadas en el poderós moviment de *Solidaritat*, y menoscabar el prestigi immaculat del gran apóstol Salmerón. Pero ¿qué podían contra nosaltres, els intrusos, els ambiciosos, els embaucadors del poble ingenuo, els organizadors del matonisme, els *forasters*, en el mal sentit de la paraula; quin mal podían fer a LA CAMPANA DE GRACIA, que pot presentar a la vista y a la consideració de la Democracia catalana, una historia honrada, transparent y clara de 38 anys de vida, consagrats ab desinterés, ab abnegació, sense fins utilitaris, seguint sempre 'ls dictats de la conciencia y las imposicions del deber, a la defensa de la causa del poble republicà?

Ja sabíam que 'ls fets ens vindrían. Y ens han vindicat sobradament las admirables elecciones del mes de abril d'enguany, en que tot un poble unit ha portat a las Corts espanyolas un número com may s'havia alcanat de diputats y senadors republicans; y 'ns está vindicant 'l aumen de la cultura y la práctica de la tolerancia serena y arrelada en 'l esperit de tots els catalans, sense distinció de ideas, en benefici positiu de las soluciones republicanas, patrocinadas cada día per major número de ciutadans, y 'ns está vindicant sobre tot la visió espléndida y próxima a pèndre realitat, de la formació de una Espanya nova, engendrada per la feconditat viril y cívica del poble catalá.

Vegin, els volguts lectors, si al celebrar el segon milenar de LA CAMPANA DE GRACIA, tenim motius més que sobrats de llansarla al vol, repicant a gloria.

P. K.

Els enemics de LA CAMPANA

Es natural qu' en el llarch temps que contem de vida haguém tingut molts enemics. Enemics de totes menas, lleals y ignobles. Enemics de totes condicions, alts y baixos. Enemics per passió, per odi, per enveja, y fins per mesquinesa de sentiments y de propòsits.

Pero desde dalt del campanar, imitant a la nostra patrona, la gloriosa Campana graciense—una Campana civil—que feu sentir dia y nit la seva veu de bronze, mentres els canóns del general Gaminde li enviavan els seus confits de ferro, hem aguantant impàvids, anys y més anys, las embestidas, acorassats ab la nostra honrada conciencia, y sense sentir may ni la por ni 'l defalliment. Bé es veritat que, més que ab las nostras modestas foras, hem contactat ab 'l estimació y las simpatias de una gran part del poble catalá, que sempre, y principalment en las horas de perill, ens ha alentat en la nostra empresa.

LA CAMPANA DE GRACIA, desde que comensá la seva tasca, ha tingut y continua tenint una passió culminant: l'amor a 'l idea republicana. Per la Republica hem llyutat y llyutarem sense descans. La Republica es el nostre ideal, el nostre dogma, la nostra fé. Considerém la República com la base de tots els progressos polítics y socials. En el nostre país, principalment, no concebim la pau, el benestar, l'avens en tots els ordres de 'l humana activitat, sense tenir per camp d'acció el govern del poble pel poble mateix. Ademés som republicans perque estimém per damunt de tot la dignitat humana, y mal s'avé aquesta ab la condició més ó menos

atenuada de súbdits de un poder hereditari. Sempre hem cregut que 's poden heretar las cosas: las propietats y 'l bestiar; pero que resulta botxornós equiparar las colectivitats de homes conscients a las remádas de moltons.

Forts en aquesta creencia, hem treballat sense desdir pera dotar al poble espanyol de las beneficiosas instituciones republicanas. Y per consegüent, els nostres enemics de sempre han sigut els monàrquichs. Combatent contra ells hem rebut multitud de honrosas feridas: denuncias, suspensions, persecucions, empresonaments, lo mateix en temps de la democrática monarquia de D. Amadeo de Saboya, qu' en el período preparatori de la restauració borbónica, que durant el reynat de D. Alfons XII, de la regencia de D.ª Maria Cristina, y 'l actual de D. Alfons XIII. Els polítics sense fé ni creencias que a la sombra de la monarquia s'han dedicat a la explotació iniqua del país no podían perdonarnos las franquias ab que sempre 'ls hem tractat, y en aquells freqüents períodos de suspensió de garantías, dictats principalment a expensas de la llibertat d'escriure, s'han rescabalat ab excés de la seva rabiosa impotencia durant las épocas normals en que al amparo de la lley burlavam nosaltres, agusant 'l enginy, sas amenassas.

Si per cada ferida qu'havém rebut dels guberns monàrquichs se 'ns hagués de condecorar, i o 'ns cabrian las creus sobre del pit.

Pero no foren sols els monàrquichs els que més ens donaren que sentir, ja que a la fi, enemics declarats d'ells, qualsevol consideració que ab nosaltres haguessin tingut, lluny de complaure'ns, ens hauria indignat.

Enemics hem tingut també dintre del camp republicà.

Els que per falta de seny—ó per sobra d'ambició—han compromés el bon éxit de las campanyas republicanas—y de aquests, desgraciadament, n'hi han hagut sempre dintre del partit republicà,—al veure que LA CAMPANA DE GRACIA els combatia y desenmascarava, s'han revoltat, més de una vegada en contra de nosaltres, ab tota la rancunia salvatge propia de las llyutas intestinas.

Nosaltres, tolerants ab todas las ideas, quan las abona la bona fé y la sinceritat, no podém transigir ni transigrem may ab els concupiscents que, prenent la disfressa republicana, burlan la fé del poble, pera saciar els seus apetits, ni tampoch ab els farsants, sovint a sou del enemic, que prenen al seu càrrech la odiosa tasca de sembrar la discordia y 'l desgayell en las filas republicanas.

En contra de aquestas tayfias ha repicat sempre LA CAMPANA, y quan no han bastat els tochs de alarma, ha brandat a somatent, y era natural que al veures sorpresos y hostigats, responguessin a las nostras campanyas ab ira, ab passió, ab ceguera, prenent l'ensarnos grapsats de llot, que arribar no han pogut may a 'l altura del campanar, y que las més de las voltas els han tornat a caure sobre la seva cara mateixa.

Y si en el calor de la llyuya alguna vegada no se 'ns ha comprés, bé podém ufanarnos de que al últim se 'ns ha fet justicia, proclamant la puresa de las nostras intencions, el desprendiment dels nostres actes y 'l zel que hem posat en la defensa de una cosa que val tant com las ideas mateixas, y es la dignitat y 'l honra ab que deuen ser profesadas.

Els nostres enemics interns han anat passant ó s'han vist forsats a pèndre successivas encarnacions, y nosaltres, en cambi, sempre fermes en el nostre lloch de honor, y sentintnos apoyats cada día més per 'l honrada opinió dels bons y probats republicans. Per dotzenas han sortit periódichs análechs al nostre, sense altre fi ni propòsit que aterrnos, y tots han desaparegut, sense deixar rastre ni recort. En cambi, el nostre senmanari 's gloria de ser el més antich, y per consegüent el més arrelat entre tots els que del seu género veuen la llum pública, podent ostentar el títul de degá de la premsa republicana espanyola.

La mateixa sort que a tants y tants altres, está reservada als que encare avuy ens combaten empleant formas brutals y grosseras, impropias de la premsa y mal avingudas ab la cultura y 'l decoro, qu' es el sello distintiu de las nostras classes populares. Publicacions ignobles, condemnadas a asfixiarse en la seva propia escreta.

LA CAMPANA DE GRACIA, periódich exclussivament polítich, ha fet sempre la causa del obrer. Y 'l millor servey que creyém haver prestat a las classes treballadoras ha sigut el dirlos'hi sempre la veritat, fins en aquellas horas de ceguera colectiva en que, lluny de fer avensar la causa de las justas reivindicacions socials, més han contribuít a retrogradarlas. En aquestos moments crítichs més que may hem considerat que devíam observar la major serenitat de judici, en evitació de danys qu' en últim terme recauen sempre sobre 'l poble treballador.

Quedis pera las conciencias sense escrupols 'l abusar de la bona fé dels treballadors, enconant las sevas feridas, exacerbant el seu dis-

gust y convertintlos en comparsas de las sevas indignas comedias, transformadas algunas voltas en sagnantas tragedias. LA CAMPANA DE GRACIA, sense separar la mirada dels últims confins del progrés humá, el defensa principalment en quant afecta a la millora de la sort dels pobres que treballan y no obtenen tot el fruyt degut al seu esforç; pero creu que no 's conseguirá aqueixa millora ab determinats dogmas encare, que en teoria aparentment informats en 'l ideal de justicia, contraris a las condicions de la naturalesa humana, sino més aviat ab una serie d'evolucions, que han de tenir per base necessaria la difusió de la cultura y per norma la tenacitat y la constancia en la redemptora tasca d'emancipació social, tan pareusada a la labor feconda, persistent y pacífica de la mateixa naturalesa.

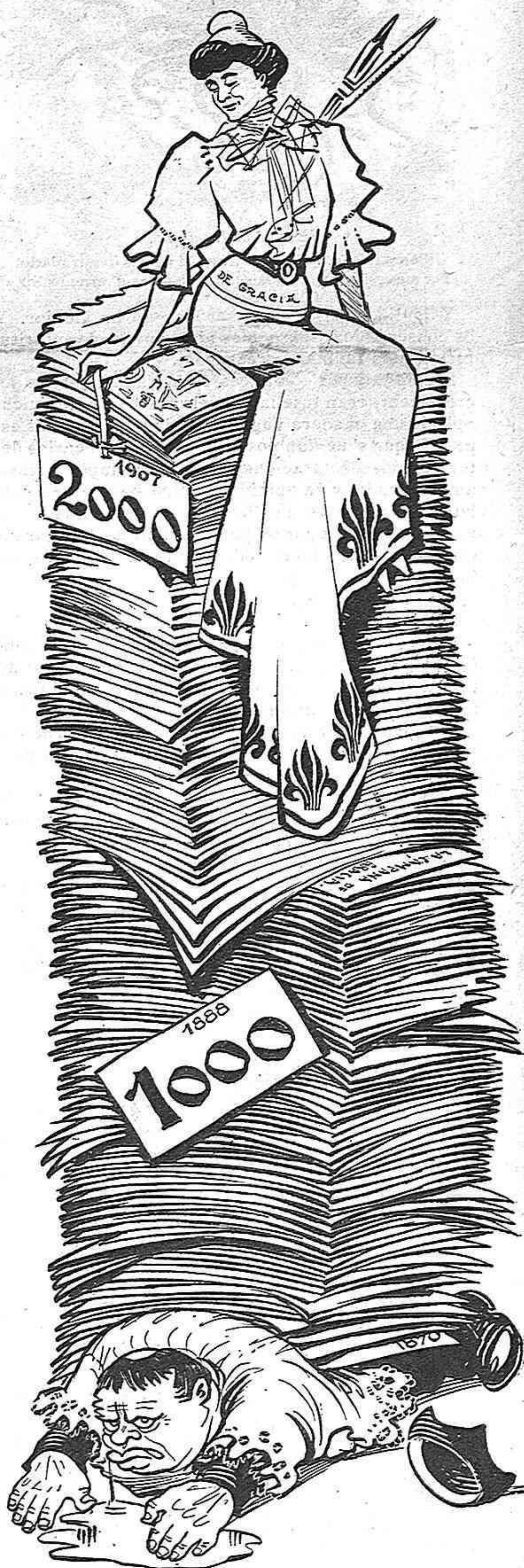
Pensant aixís com pensém, enemics nostres han sigut també els falsos amichs del obrer... Pero també hem registrat ab els seus fracassos, las sevas derrotas irreparables, que contra la rahó y 'l bon sentit no hi valen las malas manyas, ni las perfidias.

Enemiga nostra implacable, tradicional, ha sigut també la clerigalla.

No en vá hem treballat constantment per 'l emancipació del esperit humá, substrayant-lo a la influencia de certas rutinas estúpidas, que son causa del retrás del nostre poble.

Y lo que 'ls ha dolgut principalment es la fatlera nostra de posar de relleu las sevas faltas y debilitats, quan es lo que més ens haurían hagut de agrahir, si capassos fossen de considerar que res contribueix tant a la moralisació de una determinada classe, com el just temor de que se li puguin traure 'ls drapets al sol.

¡Amunt!

Full a full, cada senmana per la idea laborant, aixís es com LA CAMPANA ha anat creixent y pujant.

Els homes de LA CAMPANA

I. López Bernagosi †
Fundador

J. Roca y Roca
Redactor jefe

Manel Moliné †
Dibuixant

J. F. Guibernau (C. Gumá)
Redactor

J. Lluís Pellicer †
Dibuixant

Pere Bonet †
Grabador

J. Blanco Coris
Dibuixant

Joseph Burgas
Redactor

Mariano Folx
Dibuixant

J. Herp (Xavier Alemany)
Redactor

Olegari Junyent
Dibuixant

Joseph Prat
Colaborador

Ramón Miró
Dibuixant

F. Gómez Soler †
Dibuixant

Emili Junoy
Colaborador

J. Serra y Constansó
Redactor

J. Pellicer Montseny
Dibuixant

R. Nogueras Oller
Colaborador

Llorens Brunet
Dibuixant

Nicanor Vazquez
Dibuixant

Pere Inglada (Ida)
Dibuixant

J. Robert
Dibuixant

Joseph Costa (Picurol)
Dibuixant

G. Cornet
Antich dibuixant

En aquest concepte, LA CAMPANA DE GRACIA s'ha fet digna del títol de moralisadora de la vida i costums del clero, i creyem que desde la trona deuria ser recomanada la seva lectura, en lloch de llansar sobre nosaltres ayra-das excomuniions. No obstant, pel fet, es lo mateix: tot es propaganda. La Divina Providencia—com diuen ells—haurá volgut valer-se de aquest medi pera demostrar, en benefici nostre, la certesa del adagi: «No hi ha mal que per bé no vingui».

Aixís, donchs, que per molts anys puguin seguir excomunicantnos, que nosaltres ja procurarem merèixer sempre semblants obsequis.

Y ara, estimats lectors, els constants, els de sempre, els que durant els 37 anys que contem de vida heu favoregut els nostres humils esforços ab la vostra constant atenció, els qu' en totes las ocasions ens haveu comprés y 'ns haveu alentat; els de Catalunya y 'ls de afora, aquells qu' en las regions d' Espanya no catalanas y en tots els pobles estrangers, ensá y enllá del mar, rebeu, ab el nostre senmanari un halé de la terra volguda, impregnat de amor á la Llibertat, á la Democracia, á la República y de aquell esperit catalá tan despreocupat y tan progressiu; tots els que formeu ab nosaltres com una sola familia, rebeu, ab el número 2,000 de LA CAMPANA DE GRACIA, l' asseguransa del nostre etern agrahiment.

Si enemichs hem tingut, també hem tingut amichs entranyables, que 'ns han alentat á combatre'ls y 'ns han ajudat á vence'ls, per obra de una lleal y honrosa identificació, formada en la conciencia del escriptor y del lector, y lliure sempre de baixesas.

J. R. y R.

¡GANING, GANANG!...

Trentaset anys d' existencia en vritat que ja son anys.
¡Quántas cosas observadas!
¡Quántas lluytas! ¡Quántas traballs!...

N. Bas y Socias
Redactor

Joseph Moragas
Regent de la impremta

Antoni López
Editor

Al mirar la llarga estela que al darrera aném deixant, el passat se 'ns ilumina de la memoria als vius raigs y ressurgeixen las páginas que LA CAMPANA ha animat, ja festosa, ja guerrera, ab el seu ¡ganing, ganang!

Hem vist de la nostra terra pujá al trono tres mortals y un breu ensaig de República que ¡ay! degué quedá en ensaig. Hem vist doscents ministeris crasant la escena á pas llarch y una colla interminable de bisbes y generals. Y LA CAMPANA DE GRACIA, ferma en son lloch de combat, repicant, seria ó alegre, día y nit ¡ganing, ganang!

Hem sentit per las montanyas el corn de guerra sonar, entre banderas que duyan un cor de Jesús brodat. L' hem sentit també á vegadas per las vilas y ciutats, mentres generós el poble tenyia els carrers de sanch. Y LA CAMPANA DE GRACIA, més enardida que may, repicant encesa en ira, día y nit ¡ganing, ganang!

Hem llegit bonichs programas de mil matissos variats; uns molt blanchs, altres molt negres, altres rojos, altres blaus. En tots, lletra més ó menos, se venia á assegurar que aquella era la recepta per curar d' Espanya els mals. Y LA CAMPANA DE GRACIA, tanta farsa deplorant, día y nit, dali que dali ab el seu ¡ganing, ganang!

Hem vist de la Lliga agraria el tremendo daltabaix y, ab el fracás de las Cámaras, el de la Unió nacional. Hem vist Juntas, Assambleas, Directoris, Triunvirats, amalgamas, contubernis, lassos bruts, pactes extranyos... Y LA CAMPANA DE GRACIA, com un látigo vibrant, día y nit, dali que dali ab el seu ¡ganing, ganang!

Hem presenciat de Melilla l' aventura singular, hem assistit al enterro del cadavre colonial, hem vist perdre's trenta barcos, hem vist l' or á cent y tants, hem vist al vell Salisbury contemplarnos ab pietat... Y LA CAMPANA DE GRACIA,

ja avesada á aquests sarans, com si res, dali que dali, día y nit ¡ganing, ganang!

Avuy... L' horisont es tétrich, negres núvols van pujant y allá al lluny se sent á ratos bramular la tempestat. Un munt de graves problemas ens está barrant el pas; el món vell sembla esquarterarse, el món nou renuga ayra!... Mes LA CAMPANA DE GRACIA, sa tradició conservant, va seguint, dali que dali, ab el seu ¡ganing, ganang!

¿Quín pervenir ens espera? Del enigma de demá, ¿sortirà la llum gloriosa que busca la Humanitat? El temps ho dirá. Nosaltres, del Progrés soldats lleals, per la redempció del poble no pararem de lluytar, ni LA CAMPANA DE GRACIA s' olvidará un sol instant de despertá á Catalunya ab el seu ¡ganing, ganang!

C. GUMÁ

Ja han agafat á n' en López

RECORTS ÍNTIMS

SON incontables las vegadas que D. Ignocent López Bernagossi, fundador de LA CAMPANA DE GRACIA, sigué agafat en l' época de la Revolució de Setembre. Semblava, tament, el cap d' esquila de las autoritats de aquell temps. Bé es veritat qu' ell per la seva part no fugia may el cos á cap perill, obrant en tots els cassos á cara descuberta, ab un valor impávit y seré, que arribava al sacrifici.

De manera que cada vegada que s' iniciava un moviment qualsevol de protesta ó de revolta, ab els primers rumors que circulavan, y com pera afansar la certesa dels mateixos, s' hi barrejava la següent frase:

—Ja han agafat a n' en López.
Aquest 'a volia dir que la cosa anava de veras.

L'any 69, després de una nit de lluyta, preses ja las barricadas per la tropa, en López, l'Almirall, en Gonzalo Serrallera, en Felíu y Codina y alguns altres companys sigueren detinguts en las Caputxinas, vell convent situat en el Carrer del Carme, entre l de Pontet y la Riera alta, y conduhits fins al Govern militar entre bayonetes.

No 'ls hi valgué 'l formar part de una comissió de gubndament autorisada pel General Gaminde, havent anat allí animats del propòsit d' evitar el rompiment de las hostilitats. En Gonzalo Serrallera, veyent en el Govern militar al General Baldrich (Bieló), company seu de Diputació en las Constituyents, s' hi atansá presurós pera contarli 'l cas, creyent qu' interposaria en favor dels detinguts la seva valiosa influencia. Pero en Bieló, tan bon punt se 'l vejà al davant, ni tant sols el deixá comensar, dihentli somrient ab sarcasme y ab aquell castellá del Plá de Cabra que parlá tota la vida:

—Hola ¡ya us han coquidu? Id, id á haser la propaganda.

A n' en Serrallera van portarlo á Montjuich, y á n' en López y demés al Pontón y desde allí al Castell de Bellver (Palma de Mallorca) de ahont, valentse de una enginyosa estratagema, lograren evadirse, trasladantse en un falutxo á Alger, no sense passar una tempestat terrible que 'ls posá en perill de naufragi, y desde Alger á Marsella en un vapor, que vejeunte sorprés per un temporal, se hagué de refugiar á Rosas, ahont els fugitius podían ser reconeguts.

En López contava las angúnias de la travessia de Mallorca á Alger, en que la petita embarcació ja ni menos governava, no fent el patró altra cosa que llansar benediccions á las onadas que amenassavan tragarse barco y tripulants.

—Seria bonich—pensava en López—que tú que 'l has burlat tant del Tiburón (aludia al famós Almanach de aquest títol) anessis á trobar la sepultura en el ventre de un de aquests peixets!

Quan la insurrecció de las quintas (1870) publicavam el diari *La Razón*. Una comunicació seca y desabrida de la Capitanía general, ens feu saber que *La Razón* quedava prohibida, lo qual volia dir qu' en aquellas circumstancies las autoritats no estavan per rahóns.

Nosaltres, sense pensá'nos'hi gota, sortirem al dia següent ab un nou periódich, del mateix format y compost ab els mateixos tipos, al qual titulem *La Sazón*.

Nova comunicació de la Capitanía general prohibint *La Sazón*.

Y nosaltres, sense apurar-nos, sortirem ab *La...*

Al general Gaminde degué pujarli la mosca al nas, quan en lloch de un nou ofici, lo que 'ns enviá á la imprenta (Obradors y Sulé, carrer de Petritxol) foren dos companyias de tropa, ab 'l ordre de tirarho tot enlayre y detenir á tot bitxo vivent que allí 's trobés, com en efecte no quedá una caixa sense volcar, ni s' escapá una rata. Naturalment, en López hi era, y desseguida correngué la noticia per Barcelona ab la característica frase de costum:—Ja han agafat a n' en López.

Unicament qui aquestas ratillas escriu y 'l amich Amat y Capmany, avuy difunt y llavoras estudiant com ell, se lliuraren de ser conduhits al Pontón, per trobarse, en el moment del assalt, recorrent barricadas y altres sitis de perill, recullint noticias y rebent impresions per animar el periódich.

Pero 'l autor de aquest recorts, quan se vejà citat de reixas en dintre, per edictes de un Consell de Guerra, al objecte de posarse en situació y resoldre lo que li calia fer, aná al Pontón á visitar als seus companys y 'ls trobá que estavan magníficament instalats, y casi li vingueren ganas de quedars'hi.

—No sigas tonto—li digué en López—y pensa que la llibertat val més que tot.

—Pero, y si van portant gent y s' ocupan tots els camarots—li vaig observar—¿creus que 'm donará gayre gust que m' allotjin á la bodega?

—Aixó may!—respongué en López. Y tingué una pensada de las sevas.

Tal fou la de presentarme al comandant del Pontón, ab el qual ja s' hi havia fet amich, gracias al seu carácter atractiu y xarment, explicantli ab tota franquesa la situació en que 'm trobava y la meva por de que, dat cas que 'm capturessin, no pogués gosar de las mateixas comoditats que 'ls primers ocupants del Pontón, entre 'ls quals s' hi contavan tots els meus companys.

Al comandant aquella revelació va ferli tanta gracia, que no pogué menos de despedirme dihent:

—Vaya usted tranquilo, y por si acaso le prenden, cuente usted con una buena litera, que desde ahora le tendré reservada.

No van agafarme llavoras, sino alguns anys després, quan las eleccions de las primeras Cortes de la restauració. Pera evitar que en Castelar sigués elegit se cometeren tota lley de tropelías, entre altres la de detenir y llevar á buen recaudo als defensors més actius y decidits de la candidatura republicana. Un dels primers, naturalment, sigué el fundador de *La Campana de Gracia*, que no podia faltar llavoras tampoch la frase de costum:—Ja han agafat a n' en López.

A un servidor de vostés y á un gran número de amichs ens detingueren á altas horas de la nit en la redacció de *La Gaceta de Barcelona*, convertida en centre d' acció electoral—á falta d' altre—y ahont preparavam la lluyta del dia següent. (Las eleccions llavoras duravan quatre dias).

Per cert que, al arribar á las Magdalenas, en López y els seus companys no's creyan pas que hi haguéssim ingressat en calitat de detinguts, sino

senzillament que 'ls havíam anat á visitar. Tan sols algunas horas després—ja comensava á llustrear—se feren cárrech de que 'ls havíam de fer companyia, haventnos tocat á tots una mateixa sort. Pero al gobernador Villalba, que 'ns volgué inutilisar, li sorti el tret per la culata.

Allí 's trobá tranquilament reunit el Comité electoral y, com no teníam res més que fer que treballar la elecció, no hi ha que dir si aprofitarem el temps, valguentnos, pera comunicarnos ab els nostres amichs de fora y animarlos á la lluyta, de la mateixa policia que, desde 'ls primers moments, se posá á las nostras ordres. Aixó sí, nosaltres la pagavam millor que 'l govern: cinch pessetas diarias y dinar y sopar de fonda.

Per aixó, quan el jefe d' ordre públich Sr. Aleu, el diuménje al matí, 'l últim dia de la elecció, ens notificá que quedavam en llibertat, li responguerem:

—Si 'ns ho permet, esperarem al yespre.
Y allí, en el lloch mateix ahont se 'ns havia reclós pera privarnos de intervenir en las eleccions, reberem els datos dels colegis, y realisarem l' escrutini, que senyalá una nova y gran victoria republicana.

P. DEL O.

Un fruyt del nostre pare

L' amor que 'l nostre Genitor sentia per la terra catalana, com á bon fill de Girona, encare esbateja en l' esperit de *LA CAMPANA DE GRACIA*, després de dos mil números d' existencia d' aquest semanari de grandiosíssima influencia en el renaixement literari y polítich de Catalunya.

Sens dupte que *LA CAMPANA DE GRACIA* reflexa ab fidelitat gráfica y judicis independents, l' Historia contemporánea de nostra terra.

Nasqué aquest semanari quan ma juvenesa. Com á periódich batallador y de ferma y constant oposició á tot privilegi, en defensa del proletariat desvalgut, el seu editor hagué de patir persecucions, empresonaments y processos á cada pas, que repercutían fondament en el sí de nostra familia y ab forta intensitat dins del cor de nostra pobra mare, que sempre ab l' ay en la seva noble entranya, ens confortava á tots els germans prodigantnos sus tendras caricias, ab més anhél quan ens mancavan las del nostre pare que emigrat, á la presó ó al Pontón, purgava las iras d' aquells polítichs farsants de la Revolució de Septiembre.

L' agitada historia de *LA CAMPANA DE GRACIA* representa l' historia política del nostre pare, respectada per mon germá Antoni, que ha obehit sempre á sa memoria, may á l' empresa editorial, preferint, en no pocas ocasions, comprometre sa gran popularitat á seguir els camíns extraviats y perillosos de certs polítichs d' ofici y agents del govern disfressats de revolucionaris.

Las llágrimas y desconsols que han suferit els redactors y dibuixants d' aquest periódich, han anat acompanyadas dels nostres desconsols y propias llágrimas, quan la justicia militar ó civil castigava sens pietat el seu civisme satíric en defensa de la República y la Democracia dintre de la terra catalana, ab el nostre idioma y molt avans de que aquesta llengua tingués el pés y l' influencia que avuy té, á despit dels centralistas que sempre han pretés humillar-la.

Jamay cap mena de *chantage* ha embrutat las columnas de *LA CAMPANA*. En ocasions certs vivedors s' han atrevit á proposarlas, trobant l' inexpugnable honradesa del seu propietari, director y redactors, quíntas campanyas, transparentas y netas, han donat al periódich l' exuberant vida sanita y propia de que disfruta.

LA CAMPANA DE GRACIA es un germá, un fruyt del nostre pare. Hem crescut, gosat y suferit junts y continúa inmaculat en mans del seu successor Antoni López.

Una existencia de trentaset anys, dedicada á determinar el progrés catalá, que tant estimém els fills d' aquesta terra, me fa creure que no pecaré d' immodestia y que tots me perdonareu senti cert orgull de pertener á la familia del degá dels semanaris catalans.

GUILLÈM LÓPEZ

EL CANT DE LES TURBES (1)

ÇA IRA

Vindrà, vindrà, vindrà
el terrible dia de la revolta;
vindrà, vindrà, vindrà
i la rossa testa rodolarà.

Mirau-la la princesa que espléndida n' està, la rossa cabellera en l'aire volteiant. No quedin tes finestres, obertes a l'espai, que 's vents perduts podrien marcir-te la beltat i els crits profans del poble no't deuen aixordar. Les queixes dels famélics per tu no sonaran, ni dels soldats que moren el terrorífich plany. Però arribarà l' hora, bé l' hora arribarà i tes finestres closes a estrelles saltaran. Com una immensa onada la veu s' elevarà, la veu d' aquelles turbes que ignoren la pietat, i sobre 's teus tapiços i els rics encortinats per la finestra oberta, oh pavorós esclai!, els caps de tes cambres per terra botaran, i els ulls badats vidrosos, on l' ombra passarà d' una agonía horrible i d' un suprem espant, sobre tots ulls de nimfa per sempre's fixaran... Desfetes cabelleres i bucles ideals, com a serpens innobles, arreu s' espargiran, i els seus ricets aurífics ajuntarà la sang, la negra sang fumosa, pendent se entre 'ls bassals. I tu, la bella reina, la jova celistial, sobre ton coll finíssim, més que l' d' un oigne blanc, una fredor humida, sagnosa, de tallant, entre calfreds de febra, corpresa sentirás...

Vindrà, vindrà, vindrà
el terrible dia de la revolta;

(1) Primer premi en els Jochs Florals de Rubí.

vindrà, vindrà, vindrà
i la rossa testa rodolarà.

I en la gran plaça ombrosa de sota 'l teu palau, sobre la sang perduda i els membres bategants, al clar de les fogueres les turbes dançaran. I masegades testes, morades, degotant, al cim de llargues piques per tot passejaran, sobre 'ls carrers fangosos, entre frenéticos clams. Crineres espargides, com a trofeus reials, la sanguinosa terra per tot agraranan, a la rojor d' antorxes i teies crepitants. La flama dels incendis, pel vent serpejarà. I els pits que 's deixen veure sota 'ls gipons badats, els túrgids pits que mostren finor de lliris blancs, esclataran en vives roselles flamejants. I de les roges turbes l' esgarriós aixam, revolta venjadora que aixeca les ciutats i les nacions trastoca d' un cap a l' altre cap, damunt les carns fumoses elevará son cant...

Vindrà, vindrà, vindrà
el terrible dia de la revenja;
vindrà, vindrà, vindrà
i la rossa testa rodolarà.

GABRIEL ALOMAR

La Primera Batallada

TINCH á la vista el primer número de *LA CAMPANA DE GRACIA*.

Y ho dich ab ingenuitat, sento en aquest moment no dur el sombrero posat, donchs me 'l trauria ab veneració y respecte. Se mereix una reverenciosa barretada.

Tot aquell que avuy fülleji dit número y 's fassi cárrech del geni de la época en que aparegué, no podrá menos de sentir una fonda simpatia envers aquella gent abnegada que, afrontant tota mena de perills, lluytá constantment y á cor obert contra la rutina y el despotisme; aquella gent de la que n' havém sentit contar tantas y tan bellas gestas als nostres avis.

El número hū de *LA CAMPANA* porta la data 8 de Maig de 1870. Va sortir donchs, fa més de 37 anys. Trenta set anys de vida! Ja es vida. Menos va viure Cristo entre 'ls homes.

Ara que 'l tenim als dits, mirémse 'l el número, que val la pena.

En tot el diari no s' hi veu un sol grabat. L' únich dibuix que hi ha es á la capsalera, demunt del títol, quina figura representa el célebre campaner de Gracia en el clou del rebombori, alsantse ferm y ardit, desafiánt las bombas y granadas que petan al seu entorn.

Més avallat hi ha una línia de lletras bastant negretas que diuen textualment: *Semanari Bilingüe*. ¿A qué venia aquest subtítol?... Aixó devia ser un salvo-conducto. Aixó fa olor d' imposició centralista. En efecte: hi busco algún treball, vers ó prosa, escrit en castellá, y no n' hi trobo cap. Tan sols algunas paraulas com *chitón, cerrada, chocolate*, hi veig intercaladas, y se veu ben clar que hi son per extriectre cumpliment, per sarcástica sumissió á una lley absurda.

El primer treball que 's llegeix en dit número hū, es un articlet que 's titula "*Vaja, tussin, primer*," y resulta ser una graciosa salutació al poble, que firma un tal Pere Nolasco, pseudónim que, segons veus, amaga el nom d' un gran y malaguanyat patrió, pare del regionalisme. En dita presentació s' hi exposa ab breus parrafadas el programa que pensa seguir el periódich; y en una forma ingénua que fa brasset ab la gracia més espontánea s' hi fa constar que "l diari de cada semana será polítich, literari, y que ademés (no sabém per quins set sous) parlará de modas, de teatros y de etc.

Seguidament s' hi observa una llangonissa poética sense firma, quin *xiste* no alcansa al lector que no siga francament *inactual*, donchs está composta pera una tonada popular d' aquell temps, quina melodia ens es avuy completament desconeguda, lo mateix que la sátira que enclou l' assumpto.

Quatre *sueltos* (lo que més tart varen dirse'n *Batalladas ó Repichs*) prenen el pèl als mangonejadors dels Jochs Florals y á n' en Jaumet Collell, qui alashoras ja era llorejat, encare que no devia ser capellá, donchs no 'l tractan de mossén en cap dels llochs ahont se 'l anomena.

A continuació s' hi destaca un'altra poesia, molt valenta per cert, filla igualment d' un ingeni de cap d' ala, quin títol es *LA CAMPANA DE GRACIA*, y quina primera estrofa diu aixís:

Dalt de un campanar de Gracia
n' hi ha penjat un esquellot.
Si li diuen molts campana
es per ferli aixís favor.

¡Ning, nang!

Qui li havia de di á n' ella
que pogués fer tant soroll.

Parodiánt las composicions floralescas, de moda en aquell temps, hi trobém seguidament una xamosa balada que, segons afirma el seu autor (*Lo trovador de Gracia*) en un intencionat parentesis, podria haver escrit D. Víctor Balaguer... si no fos *Director de Estadística*. Balada dedicada á la famosa toma de la vehina ex-vila y quinas estrofas acaban ab estribillos bélichs com aquest:

Lo canó fa: bum! bum! bum!
La campana fa: nang! nang!

Mitja dotzeneta de *sueltos* més, un sonet *A la Libertat* y una *Xarada*, heus aquí el resto d' original que completa el número hū de *LA CAMPANA DE GRACIA*.

Avuy, al füllejarlo respectuosament, no m' admira gens el sorollós éxit que en son dia alcansa, donchs representa un titánich esforç: en ell hi batega un esperit sá, independent y noble.

En sa part material, y vist ab els ulls de la gent d' ara, el número hū de *LA CAMPANA* resulta migrat,

esquitit, pobre. Realment, el qui compari aquella primera batallada ab qualsevol de las actuals, la última per exemple, podrá comprobar tot seguit que 'ls petits s' han fet molt grans, que aquella simpática publicació del any 70 ha avensat ab extraordinaria ufanor en son gloriós camí, sembrat més aviat d' espinas que de flors. Y aquests avensos un senmanari els pot fer sols á copia d' esforsos de tota mena, impulsat pel favor d' un gran públich, incondicional adepte de sas ideas.

Vegin, si no, els següents datos estadístichs: Las planas del número 1 fan 38 centímetros d' alt per 27 d' ample; las del darrer número (1999) fan 47 per 34.

El número 1 pesa 9 grams y mitj, el número 1999 ne pesa 18 y mitj.

En la composició del número 1 s' hi emplearen unas 18 mil lletras; pera compondre 'l número 1999 se n' han hagut de menester més de 58 mil.

En el número 1 no hi han grabats; en el número 1999 els grabats ocupan més de quatre columnas. Y lo més salat de la curiosa estadística comparativa es aixó: el preu está, filantho ben prim, en relació inversa ab las milloras materials: el número 1 costava al llegidor 2 quartos; del número 1999 se n' han fet els seus parroquians 5 céntims. Avuy se li dona, donchs, al públich *bastant més per quelcom menos*.

JOAQUÍM AYAMÁ

Després de conmemorar la primera batallada que ressoná victoriosa 37 anys enrera, sols cal ara preguntarnos: ¿Qui tocará la darrera?

Ningú ho sab. Lo natural es que 'ls que ara impulsan ab tan delit el batall vagin cayent per sempre, com han anat succumbint els antics *campaners*.

Lo segur es que *LA CAMPANA* restará eternament jova, ferma y ben trempada pera ferse sentir de ben lluny, ab el só estrident de sa llengua de metall, á través de moltras generacions...

TOCH DE FESTA

Dos mil senmanas de lluyta,
dos mil senmanas brandant,
y *LA CAMPANA* tan ferma...
¡Si será de bon metall!

Un obré una volta ho deya:
—¡Quin gran dia es el dissapte!
¡Cobra 'l jornal y, ademés,
poguer llegir *LA CAMPANA*!

Nasqué á Gracia, caygué en gracia,
sembrant gracias prosperá,
y gracias al favor públich,
com á graciosa ha quedat.

Si á molts llochs de Catalunya
no hi arribés *LA CAMPANA*,
¿qui llegiria allí res
en la hermosa llengua mare?

Aquí la reacció negra,
allá la reacció roja
¡y *LA CAMPANA* al bell mitj,
repicant com si tal cosa!

Quan un arbre periódichich
aguanta trentaset anys
de tormentas y ventadas,
es qu' está ben arrelat.

HELIUS

ELL

D' ensá qu' en Lerroix roda per Barcelona, rara ha sigut la vegada que he anat al teatro ó al circo equestre.

Dech avans que tot advertir que jo al teatro sóls hi vaig per riure, pera donar descans al esperit, recreantlo ab la sana contemplació d' un espectacle alegre. No m' parreu de tancar-me dugas ó tres horas en una sala, plena regularment d' ayre viciat, pera sentir llástimas. De dramas y de tragedias sagnants, terribles, ab accents y colors que jamay 'l art més perfecte sabrá reproduhir ab prou fidelitat sobre 'l escenari, massa que, sense haver de donar un pas pera buscarlos, ne tenim contínuament á la nostra vista. Nó: si 'l món es una vall de llágrimas, ¿per qué de tant en tant, gronxats pels brassos acariciadors de la musa cómica, no hem de procurar sortir-ne un rato d' aquesta vall?...

Pero 'l teatro y 'l circo tenen també no poch inconvenients. Quan no son las incomoditats materials del assiento que la sort ens depara ó las malas condicions del local, es la molestia que 'ns ocasiona el vehí del costat ab las sevas impertinentes preguntas ó la vehina del davant ab las alas descomunals del seu sombrero.

Per aixó al apareixe en Lerroix en l' escenari barceloní, admirat jo de l' abnegació d' un home que deixava als seus paysans sumits en la esclavitut més espantosa pera venir aquí á llibertarnos á nosaltres que, modestia apart, distavam bastant de viure tan esclavitsats com ells, el cor va ferme un salt y desseguida vareig dirho:—O molt 'm equivoco ó ja no 'm caldrá anar més al teatro. Me sembla que ab aquest apostol aném á riure de valent.

Y en efecte, no han sortit fallats els meus auguris. Observador pacient y desinteressat y ab un concepte de las cosas y dels homes que la experiencia no ha fet més que anar confirmant cada día, jo he rigut durant llarch temps ab en Posada Herrera, ab en Serrano, ab en Cánovas, ab en Sagasta, ab en Romero Robledo; pero entre la numerosa legió de figu-

Trenta set anys de ruta

—Ab dos mil temporals que ha afrontat, may ha perdut el timó.

L' obrer catalá y LA CAMPANA DE GRACIA

1888

—¡Es el número 1,000!... Noy, escolta.

1907

—Pare, escolteu. ¡Es el número 2,000!

rassas, figuras y figuretas políticas que al través dels anys darrers han amenisat, ó amenassat, segons els cassos, la mísera existencia dels espanyols, cap ha resultat als meus ulls tan divertida y graciós com la de don Alejandro Lerroux.

¡Lo que jo he disfrutat ab ell, Momo immortal! ¡Lo que jo he rigut contemplant els fets, seguint els moviments, llegint las ocurrencias d' aquest home singular—com á proporcions, modesta figureta—que 's diu demócrata, republicá, progressiu, revolucionari, y que en realitat no es més que un bromista formidable, un organizador actiu, fecundo com ell sol en invencions y efectes aparatosos, y que en el fons de la seva conciencia 's burla socarronament de la revolució, del progrés, de la república y de la democracia!..

Encare 'm faig creus de la sensació produhida entre 'l gros públich per aquell curios galimatías, anys enrera conjunat per ell ab el títul suggestiu de *Historia de una infamia*.

La ocurrencia, un dels primers plats forts que va proporcionar-me en Lerroux, sigué realment graciós. Trobantse á la quinta desenfeynat y pera demostrar la mala fé ab que certs elements l' atacavan, l' home havia inventat, res més que inventat unas cartas *comprometedoras* per' ell, ab el propósit d' oferrilas als seus enemics valentes d' un devot intermediari. Si, com tot ho feya creure, els adversaris d' en Lerroux mossegavan l' am y acceptant com á verdaderas las tals cartas las arribavan á donar al públich, quin triunfo pel discutit redemptor al probar després davant del món assombrat la falsetat d' aquells documents y la seva immaculada ignocencia!..

Tan segur devia estar del éxit de la diabólica estratagema, que, adelantante als aconteixements, avans que la *infamia* 's consumés del tot, no s'ols escrigué la *Historia* d' aquesta infamia, sinó que tingué l' atenció de llegirla á alguns amichs.

La lectura en *petit comité* produhí un efecte extraordinari. Un dels que varen assistirhi m' ho explicava, encare conogut, á las pocas horas:

—Es un treball marvellós. ¡Y quin sentiment hi palpita!.. En Lerroux, al llegirlo, estava emocionadíssim. Cap al final, fins plorava...

Al sentir aixó, ho confesso, per poch m' escapa el riure. ¿Cóm nó, si aquellas llágrimas indiscretas m' acabavan de donar la mida exacta de la verosimilitud de la famosa *Historia*?..

—De manera—pensava jo—que aquest home inventa cartas pera parar una ratera als seus enemics; aquést, refiats y candorosos, hi cauhen, y ara que 'ls té atrapat y sense escapatoria possible, al explicarho al seu *entourage*, en lloch de declarar-se, com sería natural, satisfet y orgullós del resultat de la maniobra, s' entristeix, se desespera y plora com una criatura. ¿No n' hi ha per admirarse'n d' una contradicció tan tremenda?

Sortí per fi la cacarejada *Historia* y llavors vareig explicarme las llágrimas del autor. Era tan cómica y desballestada la trama, que pera donarli un tó una mica serio, l' historiador, seguint el precepte d' Horaci, devia haver cregut convenient plorar. *Si vis me flere...*

Veritat es que, durant sas accidentadas campanyas barceloninas, la vida del Barnum revolucionari n' está empedrada de contradiccions. Junteu dos discursos d' ell, quals fetxas estiguin separadas solzament per tres ó quatre mesos de distancia, y las veureu saltar com las guspiras del ferro ruhent al copejar del mall. ¿Será que nó té memoria? ¿Será potser que 's creu que la desmemoriada es la gent?

Un día, brau y agressiu, dirigeix á uns diputats un telegrama ahont els tracta de cobarts y embusteros y 'ls nega la qualitat de caballers y d' homes, y á las pocas senmanas, modoset com un colegial, els convida á anar ab ell á Zaragoza á fér propaganda, després de reconeixe que son *hombres que cultivan la ciencia por amor á la verdad*.

Un mati fa saber á Barcelona que convé *pacificar la conciencia pública, perturbada por tantas causas, gobernando con espíritu de justicia y tolerancia*, y un vespre va á Badalona á declarar que *si las Cortes votasen la República*, com que aixó dels procediments pacífichs no s' avé ab el seu caràcter *robepieri*, ell *saldria á la calle á derramar sangre*.

Avuy, indignat perque certas corporacions depositan la seva confiansa en un *detective* inglés, diu que la ingerencia d' un extranger en els nostres assumptos es una ofensa á Espanya, sense tenir present que ahir, en el seu períodich, al objecte de conseguir alguna cosa que no es del cas recordar, s' hi ha estampat la proposició de promoure una campanya á Alemania, á Inglaterra y als Estats Units á fi de que *la opinión pública de estas naciones imponga la intervencion de sus gobiernos cerca del nuestro*.

Llargament discorseja una tarde al Congrés, repetint ab dolsa fruició alló de que *la propietat es un robo*, y al referirse un altre día á la casa dels Josepets ahont ell s' allotja, exclama ab fonda rancansa:—*La modesta torre que habito y cuya propiedad me adjudica la calumnia, ¡ay! "con harto sentimiento mio de que no sea cierto..."*

Pero... ¿á qué continuar citant frases sevas, que altres conceptes, també de la seva boca sortits, contraduhen y destruheixen?

Si la tonteria humana, en la qual tant confia en Lerroux, no fos, com desgraciadament es, inmensa, no hi hauria discurs del divertit redemptor que no sigués corejat, párrafo per párrafo, ab estrepitosas riallas.

¿Qui, que tingui dos dits de front y tres argensos de memoria, no riu sentint aquell xorro de brillants despropóstits que 's barallen ab els del día avans y, agarbonantse decidits, s' esgarripan y 's pegan?...

Per més que de sobra sab ell, donchs en lletras de motillo va dirho un día, que *los serviles y los necios aplauden siempre*, l' aplauso es el seu menjar prefe-

rit. Y tan bé s'ho ha arreglat, que, fassi lo que fassi, obri com obri, no hi ha *menú* oratori seu ahont l'aplauso no hi figuri repetidas vegadas. Indicaré aixó que l'home, hábil com ningú en la preparació d' éxits de teatro, ha tingut bon cuydado de rodejarse de necis y servils? Contesti qui vulgui. Espectador imparcial, jo 'm limito á consignar que l'auditor de 'n Lerroux l'aplaudeix sempre.

¡Y en quina forma! ¡Y en quina cantitat! Quan el graciós revolucionari tenia á la Gran Vía aquell establiment de begudas, *meetings* y exhibicions cinematográficas qu'ell ne deya la *Fraternidad*, alguns vespres jo hi entrava.

La sala, en aquella hora, solia estar plena de gent que en pau y armonía saborejava el seu café y parlava de mil cosas diferentes. De prompte, cap á la part de la porta, se sentia un aplauso atronador que posava á prova la solidés del edifici.—¿Per qué aplaudeixen?, preguntava jo al concurrent que tenia més pròxim.—«Es que ha arribat en Lerroux.» Transcurrían cinch minuts y l'aplauso 's repetia.—«Y ara ¿qué passa?», «Es qu' en Lerroux puja á dalt.» Als pochos moments, tercera salva d'aplausos.—«Y ara ¿qué?», «En Lerroux baixa.» Y aixís se passava una bella estona, en Lerroux moventse y l' públich aplaudint, aplaudint sempre, ara perque ell s'assen-tava, ara perque bellugava un dit, ara perque's treya el mocador de la butxaca, ara perque's bevia una carbónica... Y l' verb de la Democracia pren-ho, tolerant aquella moixiganga de Carnaval y mirantse á la multitud, enigmátich, serio, estirat com un César de veras!...

¿En quin teatro, en quin circo hauria jo disfrutat d'un espectacle tan divertit com aquell? ¿M'havia equivocat de gayre al saludar anys enrera com un aconteximient cómic de primera forsa? ¿Aparició de 'n Lerroux en la arena política de Barcelona?

Aquí está explicat el que jo, en oposició á la majoria dels que un dia foren els seus amichs, senti pel avuy caygut redemptor una gratitud tendríssima.

Ell es com es, y sería temeritat exigirli que fos d'un'altra manera. Personatge de broma, broma farà mentres visqui... y mentres trobi gent que 's prengui aquesta broma en serio.

Alguns, molts tal vegada, l'odian: jo no. Ni vull ni puch.

¿Cóm guardar rencor á un home que durant cinch ó sis anys tant y tan de gust m'ha fet riure?

Y aixó, de franch, completament de franch, donchs —ab tota llealtat dech dirho— la seva llarga permanencia entre nosaltres no 'm costa absolutament res: ni un vot, ni un visca, ni un céntim.

A. MARCH

FELICITACIÓ

La Campana de Gracia
CON MOTIVO DE SU CUMPLEAÑOS.

DÉCIMA

Toca, ves tocant, CAMPANA,
que, mercós als teus afanyes,
has cumplert trentaset anys
conservante sempre ufana.
Jo, al mirarte tan galana
te vinch á felicitar,
y sóls te vull desitjar,
per confondre á tos contraris,
que d' aquí *dos milenaris*
ens poguém torná á trobar.

SALVADOR BONAVÍA

GLOSARI

El glosador, que no ha passat gaires llibres, n'ha passat un que crec que l'haurà passat tot-hom que sàpiga de lletra. Aqueit llibre que ha passat el glosador és Nostra Senyora de París, del nostre discret i aprofitat colega que li deien Víctor Hugo. En aqueit llibre, prou conegut, hi ha un moment de profecia. Referint-se a l'Imprempta i als campanars de la gran catedral de París, compara una cosa am l'altra, i diu: «Això matarà allò». És dir, l'Imprempta matarà'ls campanars. No sé si'l nostre Víctor Hugo havia llegit LA CAMPANA (si no l'ha-via llegida és perque s'havia mort), però és com si la presentís. O si no, repassem l'història. El campanar de Gracia, que representa la pedra, o siga l'arquitectura, ha mort, i que Déu l'hagi perdonat; LA CAMPANA DE GRACIA, que és l'Imprempta, després de donar dugues mil batallades, encara viu, i lo que viurà, gracies a Déu! Aquell campanar, am tot i ser històric, aquells canons d'en Gaminde, que eren de fuego lento y tiro rápido, com els que varen anar a Melilla, van lograr esquerdar-lo, poc o molt, i la campana de... impremta, no sols no han lograt esquerdar-la tots els canons jurisdic-tius, ni les bales dels enemics, ni les turbes paraleles, ni les raons de familia que hi ha a totes les families, sinó que toca més ferm que mai. Es veu que en Víctor Hugo no era un tonto. «Això matarà allò», ja va dir-ho. I el glosador es juga un glosari que abans no caigui la campana de LA CAMPANA DE GRACIA aniran molts campanars per terra.

XARAU

LA CAMPANA DE GRACIA

Ab sas dos mil batalladas y ab trenta set anys de vida, ab sos escrits y dibuixos, ja seriosos, ja humoristas, es LA CAMPANA DE GRACIA, sempre avant y fidedigne, la historia de Catalunya, escrita dia per dia.

LLUÍS MILLÀ

Las casas blancas

Qui no ha vist per dins, ab els ulls y l'esperit, las casas blancas, d'una netedat albina, com la dels interiors de la nostra costa, que habitan els obrers fabrils dels afóras de la gran urbs, pot dirse que no sab encare cóm es en la llur humilitat la vida dels nostres germans més dignes de respecte, ni cóm será temps á venir l'ánima aclofada d'aquest poble catalá que ara tot just comensa de despertarse.

Si 'ls artistas y els poetas, sobre tot aquells que volen passar per refinats cantant cosas mortas ó exóticas, volguessin deixar un dia l' llur encarquament y el llur encant seguintme á mi que sé 'ls llochs florits hont s'hi brescan las mels catalanas, els duria á l' interior de las casas blancas dels nostres obrers, las que jo més coneix, las que més he cantat, no per ser una excepció ó una fantasia meva, y veurían com se 'ls rebria tot y presentantlos com á artistas, com á poetas, pel vell treballador vensut que se 'n va del món cansat de feinejar sense haver provehit per l'hivern, com la formiga; pel jove esperansat, ab els ulls resplandents d'odi y amor, un odi floridor d'estimacions, y per la mainadeta, treballant també, ponceletas que s'esforan y s'arestan avans d'hora, y sobre tot per la mare, per aquella santa dona de la llar obrera, la endressada y pulida dolorosa que riu y plora per tots els de casa llur.

En las casas blancas hi es sempre ben acullit l'artista pietós d'ánima revoltada. En ellas no hi entra com un estrany, ni hi es considerat com un bohemí que viu alegrement, com un aucell lliure y sense escarrarsarse pel nostre pa de cada día. Els humils,

adoradors més que ningú de las grans idealitats, reben al poeta popular ab la mateixa simpatía que al raig de sol retornador que de bon matí, passant pels finestrals entelats, alegra la llur cambra.

Ditxosa será Catalunya el día que 'ls seus cantors, per refinats que sigan, s'internin en el cor de las multituds, duhenthi, aponcellats ab els ideals que remouhen el món, las ansias de redempció de la nostra terra.

IGNASI IGLESIAS

Dos mil campanadas al ayre has llenstat. La corda es tant ferma que may s'ha trencat.

Per més que voltegis frícosa el metall, no temis que 's torci ni 's cansi el batall.

Campana, Campana de nostres fatichs, ab quina alegría sentim tos repichs!

A. JULIÀ PONS

UN DESITJ

Barcelona presenta ara totes las senyals d'arribar á ésser, dins de poch, una inmensa *Urbe*, una gran ciutat d'aquestas que, com París, Londres, New-York, avuy, y en la antigietat Babilonia, Menfis, Atenas, Alexandria, Roma, Bizanci, etc., etc., han vingut á ésser cada qual en son temps respectiu el cap d'una civilitació propia, constituint lo que 'ls moderns sociólechs ne diuhen grans centres super-orgánichs, núcleos de transformació ascendent humana.

No hi ha pas cap dupte, que á Barcelona li ha tocat l'hora d'ésser la capital d'una gran rassa.

Donchs, es precis que tingui lo que li manca, y cridém l'atenció dels que ara están confeccionant la part arquitectural de la futura Barcelona. Nostra capital té y vindrá á tenir, lo mateix en lo construhit que en lo que 's projecta, tot alló que serveix á l'individuo comú. Comunicacions, casas de loguer, hotels particulars y públichs, plassas, alcaldias, hospitals, etc., etc. Pero li faltan grans llochs espayosos, amples, verdaders oasis de tranquilitat y de meditació, en mitj de l'agitació febril del comer y

Arreglantse per la gran diada

—¿Sab que observo que, á pesar de la seva edat, encare no té cap cabell blanc?
—Jo soch aixís: com més vella, més fresca.

P. MARO

de la indústria; llochs ab llargues y amplias galeries y arboledas frondosas, com el *Portic* d' Atenas y l' Jardí d' Academos, ahont se poguessin reunir, a l' abrich del mal temps ó del sol implacable del estiu, tots aquells que senten alt y pensan fondo, tots els que s' dedican a coses generals ó universals, tots els que concebeixen lo que fa superiors als homes y als pobles; llochs ahont no hi penetrés el burjil dels cotxes y carros, ni la cridoria dels venedors ambulants, ni la música dels que capten, ni l' cant trist dels capellans; res que pogués pertorbar la serenitat del intel·lecte.

En tals llochs, rodejats de verdaders boscos, deuria haverhi els Museos y Bibliotecas, y en mitj de la espessura, en petits *squares* ó jardinets, estátuas dels ciutadans que s' haguessin distingit en el món pel seu gran geni, ó a Catalunya pel seu talent; per exemple, Vilanova, Ramón Llull, Vives l' Humanista, Miquel Servet, la pléyade de poetas y trovadors del 1200 al 1400 y molts d' altres. També hi deuriem trobarhi als nostres contemporanis célebres que ja han mort, de manera que ns semblés que no havien encare partit d' entre nosaltres. Y fins, com a Atenas, hi voldriem véurer perpetuadas las verdaderas hermosuras de la nostra terra, á fi de que la belleza que un cop ha estat ja no desaparegués. Voldriem que nosaltres mateixos hi estessim tradu-

hits en pedra, metall y plantas y que el nostre esperit més vital y més lliure que l' que va als las catedrals de la Edat Mitja, hi fos allí present, animant-ho tot.

Y que al ayre lliure y en mitj de la Naturalesa s' pogués fer Art y Filosofia, ideació y Belleza.

¿Qui sab si aixó s' realitzarà?

¡Potser que sí! Al menos somniemho.

POMPEYUS GENER

A la Campana de Gracia

Campana que al any setanta brandares á somatent, avuy lo teu só no espanta á la nostra ardida gent.

Del rellotje de la ex-vila n' ets la boca de metall que ns cridas ab veu tranquila: de bon dematí, al treball; el mitj-día, á la escudella; y en plegant dels obradors, ab ta iguala cantarella ens dius l' hora dels amors.

Tú, l' mateix que l' Senmanari al qui donares ton nom, al amich com al contrari dífus la vritat á tothom.

Y si avuy, tots dos, á gloria toqueu ab plácit accent, seguint vostra antiga historia quan digui: Ara! nostra gent, brandareu á somatent.

PEP LLAUNÉ

¡SOL, SENSE NINGÚ EN LA TERRA!

En Guinovart era un home que havia nascut pera las grans afeccions; el seu cor era capás de todas las generositats, de tots els heroismes, de todas las tendresas. Dotat d' un' ánima feta pera resistir els atachs més formidables, el seu temperament, no obstant, era afeminat per complert, y sos nervis vibra van ab tal forsa al rebre la impressió més lleugera, que, per ell, qualsevol emoció tenia tot lo necessari pera absorvir tota una existencia.

Feu sa entrada en la vida rendint idólatra culte

al primer sentiment que desperta l' ánima del home: l' amiat. Més tart, en la edat que la naturalesa converteix en esclaus als sexes, en Guinovart s' en tregá á la dona ab tota la cega confiansa, verdaderament terrible, que pugan sentir els homes de tremp fort, pero senzills.

Es clar que, ab tals condicions de carácter, el pobre Guinovart tingué que fer un aprenentatje social difícil y laboriós; pero al menos ne sortí aprofitat, y encare que á costa de grans dolors y sufriments, de moltes llágrimas ofegadas y de moltes ilusions desvanescudas, se feu al fi un consumat mestre en l' art de viure. Aixís, donchs, al cumplir trent' anys, en Guinovart no cultivava més amichs que aquells de quins se n' podia valer en benefici propi, ni altres llassos que l' unissin á la dona que ls que teixeix un plaher qual primer encant es la varietat; el jove s' imposá l' obligació de no servir de jugueta al capritxo humá; y ho prengué tan á pel que fins s' excedí á sí mateix en el cumpliment del seu plan; els cops esculpts en el gran lapidari que se n' diu destí, abrillantaren y donaren forsa á l' ánima afeminada de n' Guinovart fins á transformarla en un carácter; á forsa de fatigas s' havia format aquest carácter, y la radiant llum del sentiment infinit qu' en l' aurora de sa vida s' havia iniciat en la seva ánima, s' apagá al buf de tanta indiferencia y de tanta traició com havia trobat pel món; havia volgut valerse de son cor com de un' atxa per iluminar son pas per la terra, y ls homes cregueren més cómodo trepitjar l' atxa que no pas servir-se'n. ¡Es l' historia de tots y, per lo mateix, s' ha de buscar un jutje per aquesta tragedia fora de tots!

No obstant, en Guinovart s' havia parapetat, pera lluytar, darrera la trinxera del egoisme, sense haver perdut la fé d' un modo absolut; en el fons de sas entranyas, com en una cova, s' havia refugiat un raig de ternura que, tímit davant de la ferós realitat, lográ salvarse de la catástrofe, y vivia alimentat per una débil esperansa, semblant á aqueixas llumanetas agonizants que iluminan vagament y com si tremolessin de por al fons d' una mina...

Creya, impulsat per un restó de generositat, que la conducta dels homes respecte á ell seguida era més aviat producte d' una serie de fatalitats fillas d' ell mateix, que la conseqüencia natural y llógica del modo de ser de la especie, y no desconfiava en absolut de toparse algún dia en el camí de la vida ab un cor noble, generós, abnegat y capás de respondre á la invocació dels sentiments purs. En Guinovart creya ab aixó com creuhen en Deu una gran part dels desgraciats: per una necessitat psicológica.

Una de las mes fermas conviccions del jove era la de que, com més se baixa á las profunditats de la mina social, més fácil es descubrir cors ingénusos, ánimas netas de remordiments, sers verges de prostitució. Creya l' pobre Guinovart que la desgracia uneix als homes y que, en el món moral lo mateix que el món físich, no es fácil cosa descubrir els brillants á flor de terra; pero, ¡ay!, en aixó no hi havia més veritat sino la de que, en el món del esperit, els brillants están de tal modo amagats que, quan per casualitat se n' troba un, l' afortunat que l' descubrix ha perdut las forsas en la rebuca, y sense forsas no pot purirlo, y s' veu en condicions de retenirlo en brut y llensarlo després, ja inútil, als que venen darrera d' ell...

En Guinovart sentia verdadera fam de ser estimat, y per trobar una afeció pura hauria fet tot lo imaginable; fins pensá transformarse en pobre de capta ó mendicant, convensut de qu' en la miseria trobaria aqueixa afeció pura. Per ell era fatalment cert que ls desheretats se consolán y s' ajudan uns ab altres en las duras penalitats de la vida; aquesta convicció no pot ser més falsa, pero en Guinovart trobava en ella un goig que l' feya menos infelís.

Un dia, anant de passeig, se li presentá un quadro molt vulgar, pero que no deixava de ser molt trist y interessant.

En la cantonada d' un carreró, un cego d' aspecte horrible per la bruticia qu' emporcava sa cara y mans y pudria sa espellifada indumentaria, caminava calmosament guiat per un famolench gosset de indefinible rassa. L' animalet tot sovint se ficava entre camas del amo, llepantli carinyosament las mans, com si á la vegada que manifestarli sa fidelitat volgués donar algún calor al pobre que acompanyava. En Guinovart sentí repugnancia pel quadro, pero l' esperit de la escena l' encantá de goig.

De sopte, el gosset vegé un rosegó de pá á terra, fora del seu alcans, y estirá de la cadena pera casarlo. El cego, al mateix temps que llensava una blasfemia, atragué bruscament al animal. Aquést, apretat per la fam, torná á donar una lleugera esbranzida, y l' cego, rabiós per aquella natural obstinació, li descarregá tan tremenda garrotada que deixá esmaperdut al pobre gosset...

En Guinovart quedá ben convensut del gran amor qu' enllassa als miserables, y sentí caure damunt de son cor com una glopada de fel.

No sabia que una societat organizada ab la base del més descarnat egoisme ha de donar resultats monstruosos en sos individuos, aixís en los de dalt com en los de baix.

N. BAS Y SOCIAS

LA COSA PÚBLICA

Ara, sovint trobo algún obrer que peca de somniador. Gira els ulls en blanch y diu ab cert énfassis:—*Jo no faig política. Vaig contra las fronteras, soch antipatriota!*—A copia de ser racionalistas cayém en una mena de romanticisme qu' ens farà molt mal; el romanticisme, d' allunyarnos de la cosa pública, que vé á ser lo mateix que, tenint de caminar per forsa, no volguer tocar de peus á terra.

No fer política, crech qu' es deixarse expoliar pacientment pels vividores de la política. Anar contra las fronteras, en aquesta época d' intensa y despietada lluyta mundial, es lo mateix que rebates de cap contra el macís de roca de las fronteras. Ser antipatriota, havent de viure dins la patria (per la forta rahó de que las emigracions son poch menys qu' una enganyifa), vé á ser com volguer dur una vida de miseria.

Cal ser positivistas com els burgesos. Instruirhinos y fer nostra la política; fer nostras las fronteras y donar fesomia, veritablement popular, á las Patrias. D' altra manera, els pobres, sempre haurém de comprar llibertat á preu de sanch. Penseu que la cosa pública sempre es del públich que l' administra ó explota.

NOGUERAS OLLER

Cada dissapte

Mariano Fox
1907

—Privarme d' aixó, sería quitarme mitja vida.

REMEY

El moviment polític, viu, en aquests moments, en tota Espanya, a conseqüència de l'acció electoral de Catalunya, promoguda ab el doble fi de dignificar el sufragi i de guanyar el reconeixement de la personalitat de las Regions y dels Municipis, será de una trascendencia incalculable, pera la regeneració social del país, si se l'empenta, ajuda y completa.

Pera lograrho, el medi més eficaç, en mon concepte, es el de que tots els espanyols ens coneguém bé els uns als altres. Avuy vivim en una gran ignorancia de nosaltres mateixos.

Totas las regions tenen els seus defectes y las sevas virtuts. Coneguent els primers podem treballar pera correctirlos; y sabent que, tots també, n' tenim, aprendrem a tolerarnos. El coneixement de las virtuts y de las qualitats més sobresortints, farà que 'ns estimem ab afecte ben sentit y, ademés, reflexiu.

Catalá, resident, fa anys, a Castella ¡quántas voltas m' he lamentat dels prejudicis, de las prevencions y fins dels odis, que sentia esbategar al meu entorn, no majors que 'ls arribats a mas orelles d' altres parts, en contra d' aquesta terra! Fills eran y son uns y altres del desconeixement dels caràcters, de las costums, dels usos, de las idees y fins de la geografia. ¡Quánt errors he sentit, fins a personas ilustradas, sobre aquest punt del coneixement purament material, tangible, qu' está a la vista! ¡Imposible sembla, solia jo dirme, al escoltarlos!

El remey no es fàcil; pero, en cambi, es segur. Se pot senyalar ab dos paraulas: ensenyansa y educació.

No seriam justos, si desconeguésim els avenços realitzats en l' instrucció pública; pero de cert es molt poch en relació ab las grans necessitats dels temps actuals y ab la marxa progressiva de las nacions civilizadas. Com estavam molt endarrerits y com no caminavam ni molt menys al seu compás, cada dia 'ns aném quedant més rressagats; la distancia que 'ns separa, cada dia també, va essent més grossa. Ab sols passar els Pirineus, l' espectacle del nostre endarreriment, comparat ab lo que ve'yem, ens entristeix fonament, y quant més avensém, més gran es la pena. Si l' viatger es d' ànim encogit, el desalé l' invadeix y l' aclapara; si l' anima un esperit valent, al contrari, se sent ab desitjos d' estudiar, d' aprendre, de portar a nostras comarcas tots els progressos que observa en las agenas, y de tornar a la patria ab més halé pera treballar y millorarla.

Cal, donchs, alsar el cor y fer un esforç superior, casi colossal. Precisa demanar, ab gran energia, ab la mateixa a lo menys, qu' empleem en altres assumptos de importancia molt discutible, precisa demanar, dich, que 'ls governs emplehin en aquesta funció de la cultura nacional, tants esforços y tant diner com el que dilapidan, pel cap més baix, en las arts de la guerra. Si no ho fem aixís, si continuem ab l' actual passivitat, estém perduts sense remey.

Pero no bastan el diner y l' empenta del Estat. Es necessari tenir las mateixas exigencias ab las corporacions populars y ab els particulars. A Catalunya mateix hi ha Diputacions provincials que no pagan, fa anys, als mestres, el miserable augment gradual de sou. Hi ha ciutats y vilas que no tenen ni la quarta part de las escuelas primarias exigidas per una mitjana cultura elemental, mentres gastan en establiments docents, casi de luxo, lo que deuriam emplear en altres de una utilitat positiva.

Molts particulars, fins de idees avansadas, per seguir la moda, per vana y ridícula ostentació, ó lo qu' es pitjor, per hipocresia cobarda, envían els fills a colegis dels quals n' está ausent l' ensenyansa moderna, y més ausent encare el veritable sentit educatiu, l' únich capás de regenerar al país.

Hi ha més. Molta de l' activitat alborotada y del diner gastat infecondament en cosas políticas d' escassa eficacia, deuria esmersarse en fundar y sostenir escuelas populars que, per molts conceptes, convé establir al costat de las oficials. Quelcom d' aixó 's fa a Madrid, a Barcelona y a altres ciutats; pero es tan poch que sembla una gota d' aygua al mar. Devém fer més, moltíssim més, y, sobre tot, hi ha que ferho en totas las poblacions: quant més petites, més necessitadas.

En tal direcció LA CAMPANA DE GRACIA, que tant ha fet durant els 38 anys de la seva existencia en pró de las idees democráticas, deu consagrar a l' educació popular el seu prestigi, la seva válua y l' favor de que gosa ab justicia. Cuydi de convencer, fins hont li sia possible, a totas las classes, y singularment a las més acomodadas, del grandíssim interès moral y material qu' en el foment de la instrucció, y més encare de l' educació popular, tots també tenim, sens excusas ni dilacions, per ser exigencia ineludible de un elevat deber. De aquest mode, no hi ha que duptarho, adquirirá nous títuls a la consideració del país.

AGUSTÍ SARDÀ
Senador

Madrid

RECORTS

AHIR Y AVUY

Me'n recordo molt bé, amich Roca, de aquells temps — d'itxosa joventut — en els que passarem per demagogos, essent solzament entusiastas de la democracia y de la República.

D' aquells demagogos, entre 'ls quals hi figurava l' Ignocent López, ab més anys que nosaltres, fundador de LA CAMPANA DE GRACIA, sorti l' periódich, que ab sas batalladas senmanals congregá un partit republicá y

dintre d' aquest partit un grupo d' homes que foren núcleo de una forsa gubernamental y seria dintre del camp republicá.

Y era aquella serietat una serietat alegre y bondadosa, tot cor, expansiva, fraternal, encisadora. Quántas riallas hi deixarem a la botiga de n' López Bernagosi, reunits entre llibres, l' Almirall, en Frederich Soler, en Conrat Roure, en Padró, en Llaberia, en Feliu y Codina, en Pasqual, en Llanas, tú, jo y tants altres injustament oblidats després de morts!

Han vingut altres generacions molt més serias y menys joyosas. Els homes d' avuy riuhen poch, com si la vida y las sevas contrarietats els tinguessin espantats.

Fa trenta anys la nostra propaganda deyan que feya por pels seus radicalismes. Avuy casi tothom es dels nostres. La democracia y la República s' han ficat per tot arreu.

¿Per qué 'ls joves d' avuy no son tan generosos y alegres com els d' ahir y no 's disposan resoltament a gaudir de la sembradura que 'ls deixaren per recullir?

Nosaltres visquerem en els jorns de las barricadas y de las manifestacions ab els fusells a la má y al mitj d' espatechs y flameradas, que per fortuna no tornarán, per que la revolució a n' els cervells y a las costums ha fet passos de gegant.

¡Ah! Benehida revolució, a la qual tan malament serveixen els revolucionaris d' ara, tan mal parlats, de mirada tan fosca y de posat tan antipático.

Per molts anys, amich Roca, tinguis salut per veure com triomfa l' bon sentit de LA CAMPANA DE GRACIA, gloria esplendorosa de la premsa catalana y dels bons republicans d' aqueixa terra.

EUSEBI COROMINAS
Diputat a Cortes

IMPRESIÓ

L' acció social de LA CAMPANA DE GRACIA a Catalunya no pot pesarse ni medirse.

Ha sigut tan gran, tan útil y tan patriótica com la bona intenció de son ilustre fundador D. Ignocent López.

Al publicarse el n.º 2,000 d' aqueixa fulla, honra de la bona premsa catalana, es just consagrar un recort ple de respecte y coral estima a n' aquest patriu per qui republica y catalá foren una mateixa paraula y una sola idea.

La realitat no está avuy molt lluny del pensament d' en López. Vos, bon Roca y Roca, hi haveu contribuït com poch, ab la vostra ploma, fent sempre Llibertat y República, Democracia y Terra.

Els vostres noms, per tots estimats y venerats, passarán a l' historia de Catalunya rematada per l' esforç decidit de Solidaritat.

El n.º 2,000 de LA CAMPANA DE GRACIA será d' aqueixa historia una página interessant.

EMILI JUNOY
Diputat a Cortes

FOREM INICIADORS; SIGUÉM APÓSTOLS

¿Heu seguit el moviment, hermosíssim, poderós, justificat per tots conceptes, del Mitj dia de Fransa?

Si comparém la nostra festa del Homenatge ab algún dels mitins que tingueren lloch en aquells departaments, podem dir que l' entusiasme sigué molt semblant, casi igual. En un y altre hi bullia la sanch d' un poble, en un y altre 's manifestava espléndit el sentiment qu' unia a n' aquellas multituds. En abdós païssos se lluytava per sas reivindicacions respectivas.

Els diaris francesos omplian sas columnas ab detalls dels aconteixements que 's desrrollavan al *Midi*. Els soldats fraternisavan ab sos germans; els arcaldes y ajuntaments dimittian; la vida municipal quedava parada; tothom se negá a pagar els impostos y contribucions; en una paraula, la revolució pacífica quedá establerta. A París, ahont se seguia ab verdadera febra cada incident del Mitj dia, ningú 's preocupava d' altra cosa que de l' imponent aspecte de la qüestió; ningú sabia ahont arribaria tan formidable alsament. Se reunex el Govern, acordan els ministres presentar un projecte de lley al Parlament per apayvagar els esperits en revolta, pero aquesta no satisfiá, 'ls nomenats viticultors, que resultan en veritat *esser regionalistas*, els qu' exesperats més y més per lo

que consideran una befa del Govern central, arman esbalots y bullangas que reprimeix la caballeria; els gendarmes tiran, s' empresona als capitosos del moviment, hi han ferits, morts... y els del Mitj dia 's troban avuy per avuy incapassos y sense medis per obtenir lo que desitjan, pera conseguir el fi a que 's dirigeixen els seus esforços.

Nosaltres hem obtingut ja quelcom práctico. Ab el triomf a las urnas de Solidaritat Catalana, sens dupte s' ens concediran algunas engrunas, pero al igual que 'ls francesos del Mitj dia, mentres no tinguém majoria a las Cortes, no arribarém a l' Autonomia qu' es l' única que pot donar el benestar a nostra aymada terra catalana.

Forem iniciadors; siguem apóstols. Recorrem las regions germanas, fem brollar en ellas els sentiments regionals que ja 's desvetllan en algunas; prediquem ab fé y entusiasmo nostras doctrinas; creixi en sos cors l' amor intens vers la regió, fémlos hi veure lo que fora l' Espanya que nosaltres volém, extenguim arreu per nostra patria la lleure regionalista, y alashoras veurém com a cada nova elecció 's multiplica l' número de representants veritat a las Cortes, que portarán a terme l' obra gran, l' obra redemptora comensada per nostra Catalunya.

PERE MILÁ Y CAMPS
Diputat a Cortes

EL MEU CREDO

Crech que l' humanitat camina al seu perfeccionament y benestar individual y colectiu; crech qu' existeixen y existirán sempre homes qu' entranhable amor a sos semblants els porta als més grans sacrificis en aras d' aquests; crech que las nacionalitats desapareixerán pera confondre els homes de la terra en una sola societat; crech qu' aquesta podrá regirse sense lleys penals y sense altres reglas que las que senyali la norma moral a que per propia iniciativa enmotllin sa conducta 'ls ciutadans; crech que la llibertat no tindrà altres fronteras que la llibertat ajena; crech que 'ls Tribunals y els Exércits serán desconeguts, per que a ningú se li acudirá cometre actes injustos, ni recorre a la violencia; crech que aplicant els homes sos esforços a la producció ab arreglo a sas diferents aptituds, podrá atendre a la satisfacció de las necessitats de tots, sens tenir que recorre al estímulo de la propietat individual; crech en fi que l' respecte mutu a las idees y creencias dels altres y l' esperit democràtic del nostre poble, poden contribuir al estat social que anhele.

SECUNDÍ CODERCH
Diputat provincial

Sr. Director de LA CAMPANA DE GRACIA.

Molt senyor meu, distingit amich y correllionari: En contesta a sa molt apreciada esquela, dech manifestarli que tinch una gran satisfacció en que s' apropi el dia de la publicació del número 2,000 de nostre benvolgut senmanari LA CAMPANA DE GRACIA, y es mon desitj que pugui repetir-se moltes vegadas tal festa milenar, ja que en mon concepte es, el vostre, el senmanari qu' ha estat sempre més encertat en posar de relleu la situació política tant per escrit com en sa part gráfica, insuperable d' intenció.

Per estar completament d' acort ab la política que segueix, ja que desde 1880 m' está inspirant el bell ideal de la República, tinch un veritable plaher de qu' arribin fetxas tan senyaladas per la vida d' una publicació, y no m' queda més que felicitar de tot cor a sas dignas direcció y redacció, que tan bé saben atraures l' atenció popular y que tantas vegadas han sigut las qui l' han orientada pel recte camí de la justicia.

Ja sab que soch sempre de vosté afectíssim amich, q. l. b. l. m.,

AGUSTÍ NOGUÉS
Diputat provincial

Sr. D. José Roca y Roca.

Mi distinguido amigo y correlligionario: No he escrito nunca en la lengua que mi idolatrada y cariñosa madre me enseñó desde la cuna.

Algunos años después entre el maestro y el cura me obligaron a hablar, malamente, el idioma castellano, y cada vez que lo escribía, confieso con singular extrañeza, que

no pude comprender tamaña imposición y alcance, dado la fecha en que nació (14 Julio de 1842).

Muy joven entré al servicio de las armas, y desde entonces tuve que familiarizarme con mi lengua oficial, pero reservándome siempre el derecho privado de seguir recordando la primitiva, objeto de mis encantos infantiles.

¡Es tan hermoso y tan entrañable hablar la lengua maternal!

Así es, querido amigo, que cuando delante del enemigo y en los momentos más supremos, donde quizá se jugaba la suerte de un pueblo ó la honra de un partido militante, me veía obligado a enardecer a mis subordinados con aquel vigoroso grito de ¡viva España! ¡viva Cataluña!, confieso ingenuamente me sentía más valiente y ardoroso, acordándome sólo del imperioso deber de vencer ó morir por mi patria española tan querida y por mi tierra Cataluña tan amada y sentida.

Siempre afmo. amigo, s. s., q. b. s. m.,

JUAN PUJOL
Diputat provincial

¡Ninch, nanch! Repica, CAMPANA, voleyá séns treva, que en el somatent alsat a Catalunya no hi pot faltar la teva veu agradosa y sonora.

No tens encare dret al descans. Has repicat trenta set anys inculcant al nostre poble l' amor a la República y a la Patria. Duas generacions alaban la teva obra y proclaman tos serveys; pero no es encare arribada l' hora del triomf, l' hora de las supremas joyas, y 's fá necessari ton esforços.

Y tú, vella lluytadora, ja ho sabs que no pots defugir el teu concurs, y no l' defuges. Y d' acort ab l' estat espiritual de Catalunya, en els teus accents, irats avants per las aspiracions de la lluyta, hi barrejas avuy vibracions amorosas y germanívolas.

Catalunya vessa avuy d' amor, d' amor pels seus fills tots, d' amor per tots els demés pobles d' Espanya, víctimas, com ella, dels enemics de la Llibertat y de la Patria.

Y per l' amor triomfará Catalunya y redimirá a Espanya.

Tothom ajunta avuy sas mans a casa nostra; tots els cors bategan al impuls de germanívol afecte; todas las voluntats se concertan en una acció comú. Ha bastat la creuhada fraternal de solidaritat per acabar ab els enemics de la terra, y avuy el caciquisme en todas las sevas formas, ja revesteixi l' aspecte gubernamental, ja pretengui adornarse ab vestiduras populars, no es res més que una miserable desferra.

Y aquesta acció qu' hem realitzat a casa, l' hem d' estendre per tot Espanya. Y en aquesta creuada redemptora, tú, CAMPANA DE GRACIA, que has lluytat sempre per la fraternitat, hi tens marcat un puesto de vanguardia.

A l' obra, donchs. ¡Ninch, nanch! Repica sens treva per la República, per Catalunya, per Espanya!

FRANCISCO PÍ Y SUÑER
Diputat provincial

L' esforços y el treball, degudament dirigits y ordenats a un fi generós y noble, més aviat ó més tart troban la seva recompensa.

Sostenir y alentat per espay de 38 anys un periódich semanal, representa un esforç tant poderós y un treball tan constant, que res pot expressarho ab justesa.

Pera tenirne una idea havém de considerar la nombrosíssima cantitat de periódichs de la mateixa índole qu' en aquest espay de temps han vist la llum y han caygut en las foscurias de l' olvit.

Y la CAMPANA, avant, avant y avant sempre, ens diu que si ha pogut arribar a la publicació del número 2,000, es per que encarna y encarna en els homes que la escriuen un estat d' opinió de nostra terra, de nostra estimada Catalunya, y que la seva tasca respón al modo de ser y de pensar de bona part del poble, ja que LA CAMPANA DE GRACIA ha sigut y es un senmanari eminentment popular, y un dels primers que fou escrit en la nostra propia llengua catalana.

Trenta vuyt anys de dirigir-se senmanalment al poble, inculcantli l' amor al treball, a sa terra y a la llibertat y apartantlo dels deliris y somnis y exageracions que 's tradueixen en la realitat vivent en odís, lluytas y desesperos, crech jo que donan dret a celebrar l' acte d' expansió qu' avuy teniu, plens de justa y noble satisfacció.

El públich que desde el primer número ha estat al vostre costat, y qu' espera estathi sempre, s'identifica en aquesta diada ab la vostra satisfacció y el seu aplauso es el mirall de las ideas y sentiments.

IGNASI PERIS
Regidor

Republicans y Autonomistas

Respectuosos ab todas las ideas y opiniones políticas, creyém, no obstant, que s'han de combatre las equivocadas y perjudiciales; y aixís, ab sinceritat y sens propòsit de molestar á ningú, ens atrevirém á fer algunas observacions als que pensan que, pera la autonomía de la regi6 ó nació catalana, es indiferent la forma de govern, creyent que las aspiraciones de Catalunya poden esser y serán satisfetas dins l' actual monarquia.

Uns ho sostenen teóricament; altres desde el punt de vista práctic.

D' aquests últims, n' hi ha bastants que, posats á escullir en una Assamblea Constituent, votarian per la República; pero abaxian el cap davant la situació de fet, y 's resignan al existent, alegant que no convé perturbar al país ab un cambi d' institucions. Conservadors la majoria d' ells, misonieistas de tota la vida, més que l' ideal polítich (alguns ni volen esser polítichs, com si la política fos un peccat), més que l' reconeixement de la personalitat de Catalunya, els preocupan els interessos materials, y esperan dels governs de la monarquia, reformas económicas y administrativas, com el port franch ó zona neutral, tractats de comers favorables, el concert económic, etc.—Ja 's desenganyarán; y á dir veritat, cada dia va augmentant el nombre dels desenganyats. Apart de que, per un plat de lleties, no pot pas véndrers l' ánima de Catalunya.

Altres teorisan, y ab cert desdeny que fa sabi, negan la importancia que 'ls republicans doném á la forma de govern; no troban diferencias essencials entre una monarquia constitucional y una república democrática; y citan els exemples de monarquias liberals, com Inglaterra, y de monarquias federales, com Alemania.

Encare que se 'ns titlli de dogmáticos y de poch positivistas, nosaltres pensém que la qüestió de República ó Monarquia no es una senzilla qüestió de forma, purament accidental, sino que hi ha quelcom de fons, de essencial; que si la República no es un fi es un medi pera realisar molts fins socials; y sobre tot, que per rahons históricas y de rassa, y per exigencias de la realitat, pot haverhi Estats (com Espanya), en que la qüestió de República ó Monarquia, sigui qüestió de vida ó mort.

Creyérm fermament que aixís com hi ha veritats aritméticas, hi ha veritats polítichs; y que si es una veritat aritmética que 2 y 2 fan 4, es una veritat política que la República democrática (el govern del poble per el poble, ab poders electius, responsables y amovibles) es el sistema de govern més racional; el més conforme ab la dignitat humana, el que millor pot desenrotllar tots els avensos de la civilizació moderna y implantar las reformas socials, cada dia més apremians; el que garanteix més sòlidament els drets del home; com també el més adequat á unir amorosament als pobles, á establir una federació lleal, que tinga per base las lleys de la naturalesa y no la espasa de un conquistador.

Es cert que hi ha monarquias liberals com Inglaterra; pero ben mirat, el Rey es allí una especie de President vitalici de República; y el dia que convingués á la nació, el Parlament, únich sobirà de fet, l' enviaría respectuosament á passeig.

Es també cert que hi ha monarquias federales com la militarista Alemania; pero nosaltres preferim las lliures Repúblicas federales de Suissa y de 'ls Estats Units.

En la monarquia hereditaria pot donarse, y 's dona el cas, de que un Rey bó y sabi deixi per hereu un fill imbécil y malvat; y per lo tant, que á una monarquia perfecta, segueixi una monarquia abominable.

En cambi, una República dolenta pot convertirse, per la voluntat del poble, únich sobirà, en una República bona. Els mals governants, els corruptes, els ineptes, son castigats pels electors ab l' olvit y l' apartament absolut de la cosa pública.—Vegis lo que ha passat á Fransa ahén Grevy (víctima del seu gendre), els homes del Panamá, els que perseguiren á Dreyfus, etc.

No es el propòsit nostre obrir cátedra de Dret polítich.—Més que en la esfera dels principis, hem d' examinar la qüestió plantejada, atenent á la viva realitat, á la situació d' Espanya.

¿Pot esperarse de la monarquia espanyola la autonomia de Catalunya?

Els regionalistas, que ab tant d' amor han reconstituhit la historia de la nostra terra, no han d' olvidar la historia general d' Espanya, sobre tot la contemporánea.

Els governs de la monarquia borbónica, desde Felip V fins á la fetxa, s' han caracterisat per son esperit tiránich, absorbent, centralisador y uniformista y per la oposició sistemática á tots els moviments populars y regionals.

Últimament, y disfrutant oficialment del régim constitucional, estém de fet subjectes al poder de una oligarquia, que ha concedit drets y llibertats en el paper, y ha tiranisat al poble posantlo baix el jou d' aquest feudalisme modern que anomeném caciquisme.

Y fixantnos, pera concretar, en el moment actual ¿ab quin dels homes de la monarquia podém confiar els autonomistas?

¿Ab en Polavieja? ¿Qui s' en recorda del fracassat general?

¿Ab en Maura? Molta retórica; paraulas melosas, barrejadas ab insults encoberts; y per tota solució,

una Lley d' Administració local, que res soluciona; que no reconeix las regions naturals; ni dona als municipis la llibertat d' acció que reclaman, ni els recursos que necessitan; tot lo contrari; es á dir, una lley pitjor que las vigents.

¿Ab els mal anomenats lliberals, reaccionaris de fet? ¿Qué pot esperarsen d' en Moret y d' en Romanones, més que persecucions, suspensions de garantías, estats de siti, y lleys d' excepció com la tristement célebre Lley de Jurisdiccions, feta y esgrimida contra Catalunya?

¿Y dels que 's diuhen demócratas? Presents están á la memoria dels catalans els discursos d' en Canalejas y d' en Dávila, que anatematizaren al só de la *Marxa de Cadiz*, nostras més fundadas reivindicacions.

Res pot esperarse de la monarquia ni dels seus actuals homes; ni tampoch dels futurs, d' aquells que, com en Melquiades Alvarez, permaneixen á *honestadistancia*, pero fan ja mérits per esser *deshonestos*, y atacan á Catalunya com els més perfectes cortesans.

De res els ha servit la terrible llissó de la pérdida de las colonias. Un impuls suicida, que ells prenen per instint de conservació, els fa resistir, avuy com ahir, las solucions autonomistas. Son cegos y no escarmentan.

Tot há d' esperarse del poble. La República democrática, filla del poble, constituhiense lliurement, tal com el poble vulgui, es la forma de govern que pot salvar á tot' Espanya, la única que pot realisar els ideals de llibertat y de justicia que animan á tots els autonomistas.

Tant evident es aixó, que una branca, la més vigorosa y radical del catalanisme, la que té per portaveu *El Poble Catalá*, s' ha declarat obertament republicana.

Y en quant als homes de la República, bó es recordar que 'ls de la Revolució de Setembre eran tots *federales*; que *federales* foren els quatre Presidents de la República y els 218 diputats que en las Constituyentes de 1873 votaren com á forma de govern la *República democrática federal* (votant solsament en contra en Garcia Ruiz y en Ríos Rosas); y que *federal* era el projecte de Constitució que 's presentá á la Asamblea Nacional en 17 de juliol del 73, en el qual se consignavan com á Estats que integran la Nació espanyola, las regions naturals que existeixen, entre ellas Catalunya.

Es veritat qu' els excessos dels cantonals y de la demagogia (atiats sota má pels monárquichs) feren retrocedir á n' en Castelar y als seus amichs en sas conviccions federales y defensaren la República *possible*, pero no es menos cert qu' els temps han cambiá. Ni la República, ni la Federació, ni la Autonomía, fan avuy por á ningú; al contrari, la República que tingui per base la autonomía de las regions y dels municipis, es avuy la *República possible*.

Y sobre tot, tinguis en compte que la República no es el govern de un partit; es el govern del poble, y aquest sabria escullir als polítichs millors, més dignes y més aptes, apartant als perturbadors que de republicans sóls ne tenen la *etiqueta*.

Afortunadament, cada dia aumenta á Catalunya el nombre dels republicans; y es molt lógich que vinguin á la República, tant el proletariat com els intellectuals y las classes conservadoras.

Fem nosaltres tota mena de sacrificis pera que no 's desfassi el bloch autonomista encarnat en la *Solidaritat*; mes no olvidém la propaganda dels ideals democráticos y republicans.

Siguem molt autonomistas y molt amants de Catalunya; pero, fixos al mateix temps els ulls y el cor en la redempció de tota Espanya, continuém nostra tasca; cada dia més republicans; republicans *vitalicis*, com deya l' inolvidable Clarin; republicans *irreducibles*, com ho es el nostre jefe y mestre D. Nicolau Salmerón.

ALBERT BASTARDAS
Tinent d' arcadié de Barcelona

SEMPRE AVANT

Fá disset ó divuyt anys que 'm vaig agafá á la corda, desde llavoras ensá he repicat molts voltas; tocant á festa alguns cops, tocant á bon temps á estonas. De LA CAMPANA el dringar tinch tant fixo á la memoria, que ab cap altre confondré la seva veu sonorosa.

Ventada á tots els indrets ha fet feyna de la bona, deixondint als ensopits, espantant á n' els tanocas, obrint el sentit als sórts, defensanti al poble l' honra, atacant als caps-pelats y esporquigut majordonas. Jo he mogut el seu batall al lleu impuls de ma ploma, y 'l meu pensament s' ha extés fins á las regions remotas, fent tal vegada extremir ab vibracions isocronas cors y cervells d' altra gent units ab mí sòls á estonas mercés al full de paper que arreu m' escampa las notas.

Mentres jo tinga el cap clar, mentres no 'm manquin las forsas seguiré com fins avuy amarrat ferm á la soga escampant als quatre vents els desitjos que al cor brollan de Llibertat per tothom, de Germanor benefactora, de Progrés indefinit, de Pau cordial y feconda, y de Justicia y d' Amor extingint vellas caborias, jo seguiré repicant, repicant fort á tothora, repicant á sol i xent festejant la Idea Nova,

repicant al caure 'l jorn pe 'l mon que se 'n vá á la posta, repicant pe 'ls funerals, repicant pe 'l toch de gloria.

FOLLET

La meva primera «Campana»

Carta oberta al amich Antoni López

Em demanas, amich López, que t' escriga pel número 2,000 de la nostra benvolguda CAMPANA DE GRACIA, cóm y quán vaig fer per ella el primer dibuix.

El pensament podrà ser enginyós y fins delicat, pero ¿vols dir que tindrà cap interés per ningú aquest *dato historich* de tan altíssima trascendencia? Podrá, tal vegada, oferir alguna curiositat per tí—exclusivament per tí, ja que l' altre á qui podría interessar, el bon Roca y Roca, el coneix tan bé com jo—; pero lo qu' es pel públich, per la nova generació per la qual es que 'ns recordém de República del 73 ja hem alcansat la honorable categoria de patums ridículas, tinch la seguretat de que tindrà tan interés com el judici del any d' un calendari vell.

En fi, exposada ab tota sinceritat aquesta certesa, passo á complaure; y si després de llegir per tí sol aquestas quartillas las tiras al cove, no hi haurém perdut res ni tú, ni jo, ni 'ls lectors de LA CAMPANA.

**

Corria el mes d' Abril de 1875—ja veus que 't parlo d' ahir. En Tomás Padró, el meu amich y mestre—dibuixant llavoras y desde sa fundació de LA CAMPANA DE GRACIA—en Padró y jo recorriám tots els recóms de la Espanya artística á cassa de documents per la il·lustració de la *Historia d' Espanya*, edició monumental que preparava la casa Muntaner y Simón. ¡Qui 'ns hagués vist an ell—el terrible, el ferós caricaturista de LA CAMPANA, de *La Flaca*, de *La Madeja política* y de tants y tants senmanaris de la flamarada—y á mí—que ja havia comensat á esmol·lar el llapis en algun paperet ó paperot de la mateixa parroquia—qui 'ns hagués vist, repetexo, tan serios, tan graves, tafanejant arxius y musets, catedrals y convents, bibliotecas públicas y privadas, remoyent manuscrits é incunables, ensumant quadros vells y retales, tot el día entre arxivars y directores de museus, prenent notas, trayent croquis, fent la gara-gara á canonjes y sacristans y mares abadesas ab la golosina de descubrir alguna joia artística desconeuguda!

Es clar que 'ns revenjavam d' aquella vida de ratolins que duyam tot el sant día, trassant, al arribar la nit y quan rendits ens reculliam en el quarto de la fonda, darrera d' un full d' album plé de notes eruditíssimas, la caricatura de tal arxiver apergaminat ó de tal canonje rodanxó. Pero ¡tan se vall al sentdemá al matí quan en Padró m treya la son de las orellas ab un serm6 tan patétich que hauría enterminat las pedras y que durava fins que jo 'm decidia á saltar del llit en aquell temps, ab rubor ho confesso, el matinejar en venia á repel—llavoras tornávam á ser els artistes graves, els rebuscadors incansables, febreros, de la vigilia.

Un día, quan més graves y erudits y més transportats ens trobavam als sigles llegendaris, atrafegats en ordenar notas y croquis, se 'ns obra la porta del quarto que ocupavam en el Hotel Peninsular de Madrid... y ¡oh sorpresa! se 'ns precipita al damunt l' Ignocent López—el teu pare. ¿A qué havia anat á Madrid? No ho recordo; lo que se es que 'l seguia en Feliu y Codina—el célebre autor, més tart, de *La Dolores* y aquells dias autor xiulat d' una sarsuela escrita en colaboració d' un tal... Tomás Bretón, autor també reventat llavoras, y aplaudit vint anys més tart ab *Los amantes de Teruel y La Dolores*.

El teu pare, després d' una introducció molt efusiva, tan propia d' ell, va anar mudant de t6 y acabá per exposar á n' en Padró, que ja havia publicat els quatre ó cinch dibuixos que li havia deixat avans de marxar de Barcelona... y que no volía tornársenhi sense endúrseu algun altre.

En Padró va posar cara de vinagre. ¡Caricaturas en aquellas horas! ¡CAMPANA DE GRACIA!... Li semblava caure daltabaix de la cúpula de *San Francisco el Grande!* Va excusarse lo millor que va poder y saber: no tenia temps material... al sentdemá marxávam cap á Toledo... no tenia res á propòsit pera fer els dibuixos per grabar... En López va ser inexorable.

Aquell mateix vespre, al tornar á la fonda, trobém damunt de la taula dugas pedras litográficas, tinta litográfica, plomas litográficas...

No sé si durant la nit aquellas pedras varen presentarse 'ns en somnis com una pesadilla; lo que sé es que al sentdemá al saltar del llit, en Padró, en lloch del serm6 patétich que solia ferme tots els dematins per desensoniarme, em va cridar senzillament:

—Au, qu' hem de fer LA CAMPANA; jo faré l' una y vos fareu l' altra.

Y sense més preámbuls varem asséurens cada un davant de la seva pedra, y com dos noys aplicats varem *improvisar* las dugas caricaturas solicitadas.

En Padró va dibuixar dos *beytos* enrahonat en una sacristia; al fons un escolanet se 'ls escoltava tot arreglant las canadellas. Jo, calculant que la meva caricatura devia publicarse pels volts de Sant Jordi, vaig dibuixar un Sant Jordi á caball matant el drach de la guerra civil. Quan en López va venir á donarnos mal temps, las dugas caricaturas estavan "dadas y benehidas.. Y tal prodigi deguí fer en punt á imitar la factura de 'n Padró, que 'n López ni va sospitar la intervenció d' un nou colaborador en el seu senmanari. Ni va saberho sino al cap de temps, quan un día una indisposició súbita de 'n Padró va deixarlo sense dibuix per LA CAMPANA.

—Y qui 'ns treu del apuro are? preguntá, tot ficat á n' en Roca.

Aquest 'va indicarli que 'm vingués á trobar. El teu pare va arrufar el nas, alegant que 'l públich notaría massa diferencia entre 'ls dibuixos de 'n Padró á qui estava avestat... "y els d' aquest xicot.."

En Roca va posarse á riure, y fullejant la colleció de LA CAMPANA va mostrarli el Sant Jordi de marras.

En López va quedarse veient visións. Jo vaig suplir á n' en Padró aquella senmana—y bastant desgraciadament per cert.

Y quan més tart—justos dos anys més tart y tal vegada día per día en que jo havia fet *la primera Campana* moría en Padró, jo vaig entrar á substituirlo definitivament y sense interrupció durant prop de quatre anys.

Y recalco expressament aquest *sense interrupció*, perque ab tot y ser jo en aquella época més viatjador que 'l juheu errant y alpinista impenitent, may va faltar, del recó d' Europa hont me trobés, d' un replech dels Alpes més d' una vegada, el *niñot* per LA CAMPANA.

Y, detall digne de ser consignat: may se 'n va perdre cap ni cap va arribar á missas ditas.

APELES MESTRES

Hem de riure

L' alegría es la sal de la vida. Una existencia seriosa es una condemna, una pena grossa pel pobre que la passa, malgrat se 'ns vulga fer creure que la serietat es signe de major cultura.

El poble que no riu es un poble ensopit, caduch, que camina á la mort. L' alegría es joventut, frescor de l' ánima; la serietat es vellesa, macadura del esperit. Per 'xó 'ls infants son propensos á la rialla; per 'xó als jayos sovint se 'ls amaran de llágrimas els ulls.

La premsa satírica y humorística escampa alegría. No té la petulancia de *dómine* ab que 's disfressa la formal y seriosa. Fibla y punxa, sí; pero rihent, rihent sempre. Parlo ara de la premsa netament satírica; no parlo de la que insulta, denigra y embruta, que no tothom ne sab de manejar la ploma, fer pessigollas al próxim y esgarrapar al contrari y ferirli no més l' epidermis sense que la sanch brolli.

Y perque costa menos d' escriure en serio es per lo que son més abundants els escriptors formals. No es bó tothom pera veure 'l costat ridicul de las cosas: uns per obcecació, altres per egoisme, y altres per falta d' independencia, s' acostuman á veureho tot pel cantó que 'ls mostran els interessats.

Aixís es que la opinió política, social ó religiosa ens tapa á voltas els ulls pera examinar las ridiculesas dels *nostres*; guardém tota la severitat y la inflexibilitat pels de l' *altra banda*.

També se 'ns ha pujat al cap alló de "*val més riure que fer riure*.. Y generalizada aquesta máxima, hem arribat al extrém de no divertirnos, boy esperant que 'ls demés ens divertixin. No hi volém posar res de la nostra part; volém que l' alegría 'ns la donguin pastada y mitj pahida. D' aquí provenen las Carnestoltas actuals, fredas, insípidas, tristas, funerarias. No 'l volém cercar el goig allí hont es, preferim que 'ns el dugan á casa. ¿No hi portan l' aygua, el gas y la electricitat? Donchs que passin las riallas á domicili. Y las riallas no hi trucan may á las portas tancadas de las casas serias. La gatzara entra per las portas francament obertas, va ahont se li obran de bat á bat y la surten á rebre ab desitj de divertir-se.

A la nostra terra fa un quant temps patim una malura que asseca 'ls cors, com la fíloxera asseca las vinyas. Es l' inmoderat afany d' instituir *joventuts*. Cada época de la vida té una modalitat que li es propia. La joventut es la época de gosar y de riure. Fer que l' jove s' embranqui en qüestions que requereixen cervell reflexiu y ánim fret y desapassionat es lo més antinatural que pot buscarse. Quan la Naturalesa 'ns ho pinta tot de color de rosa y 'ns inflama l' pit y sentim ansias de gosar y de viure, y las donas son nostre primer objectiu y l' amor ens absorbeix la existencia, y la instrucció, el cultiu del intel·lecte acaba de captivarnos l' atenció y de robarnos el temps, qu' hem d' anarhi á fer al Cassino, al Centre, á l' Associació, que no siga de carácter recreatiu? ¿Per qu' s' ha d' anar á fer política á una *Juventud revolucionaria*, y s' ha d' anar á fer religi6 á una *Juventud cat6lica* y s' ha d' anar á fer filosofia á una *Juventud racionalista*, si las camas se 'ns bellugan ab més dalit al envelat que á la professó, y las mans agafan ab més carinyo el taco que una carrabina, y 'ls ulls buscan caras bonicas y xamosas y no testas iradas de traïdors y d' enemichs de la patria, y 'ls llabis no s' obren pera vomitar diceris contra 'ls tiráns y venjativas amenassas, puig qu' en aquesta edat més sovint se clouhen y s' allargan ab fruició amorosa cercant boquetes rojas y petoneras hont sagellar carinyos y esperansas?

¡Oh! Aquestas *joventuts* han convertit al adolescent en vell prematur, y allá 'ls trobeu en el seu Centre descentrats completament, abatuts, neguitosos, corcats de dins, revellits, parlant del Estat y de la Metafísica y de Constitucions y d' Etnologia, neulintse en discusions estérils, pera resultar com las fruytas d' invierno maduradas á la forsa: des-saboridas, fadas.

¿Voleu fer Patria? ¿Voleu fer Humanitat? Surtiu al ayre lliure, no teoriseu ja més. Nutriu avans la tripa que 'l cervell: practiqueu l' amor y l' amistat; guardau las lecturas serias pera quan el reuma ó el poagre vos obliguin á encaixonarvos al silló de brasos, y deixeu que 'l bon humor y la sátira empapin d' alegría y de satisfacció vostras céfulas.

Y no olvideu ni un instant que qui vol riure de tot s' ha de riure, com deyan els antichs.

XAVIER ALEMANY

La cinia del poder

LA CAMPANA:—Veus aquí 'l meu entreteniment: observar el joch d' aquesta cinia y criticar sense miraments els defectes dels catúfols que pujan y baixan.

La flor y 'l llimach

—¡Quina calor més insuportable fa aquí dintre!— digué la mestressa de la casa.—Pot ser si sortíssem a respirar l'aire en el jardí... ¿qué 'ls hi sembla? Podríem prendre'l café sota 'ls aromàtics tells, a la llum de la lluna...

Y una vegada llegida la conformitat en els ulls del seu marit, afegí:—El nostre hoste, el meu estimat salvatge de cusi, m'ofertarà'l bras... anem a donar gels al meu marit... durant mitja horeta no més... s'entén.

Y mentres el "ab moltíssim gust", eixia dels meus llabris y 'ls comensals s'alsaven dels seus sitials y pressurosos anavan a oferir el bras a las senyoras, el meu cusi li replicava ab grunyits que volían ser paraules:

—Com tu vulguis, doneta meva... Ja trobaré jo ab qué desquitarme... y de segur més de mitja hora.

Els convidats esclafiren la rialla. Encare l'aire se l'emportava ondulant a ferla minvar en els confins del ample jardí, encare repercutia en el silenci de la nit, quan nosaltres dos petjavam ja l'arena dels caminals y 'ls frondosos tells en flor ens embau-mavan ab el seu perfum.

—De manera que... salvatge jo, cusineta?—
—Sí, home, sí, durant tot el dia has estat com de-placé... lo que 's diu fet un tonto... Serà la falta de costum... Jo fins temia que tots aquells senyors se riguessin de tu en las tevas propies barbas.

Es veritat, jo no estava pas en el meu centre entre aquella bulliciosa societat burgesa, allí convidada, pera que no deixés de ferse'm molt llarch aquell dia de camp, el primer que passava entre 'ls meus cosins. Havía anat allí expressament pera conèixer al amo de la finca, després de transcorreguts vuyt anys que no veyia a la companyera dels meus jochs infantívols.

Aquesta s'havía casat feya sis mesos, y de retorn de son viatge de bodas, havia anat a refugiarse ab el seu marit en el poble de*** pera terminar la seva lluna de mel.

Y no obstant, a mi se m'antotzava que allí no hi havia altra lluna que la que a través del fullatge 'ns il·luminava, ni més mel que la que saborejarem en las postres del dinar, y sí, en cambi, un molt de convencional en aquell matrimoni; quelcom que, si no era tan deplacé com els meus modals y carácter refractaris al gran món, xocava obertament ab lo natural y rahonable.

El marit doblava la edat de la meva cosina. Ab els seus cabells grisos empomadats y 'l seu tenyit bigoti, més bé semblava serli pare que marit.

La Julia contava vintidos anys, y era esbelta y guapa, ab sos ullassos negres y ab la seva cabellera castanya fosca tirant a negra y molt abundosa.

Jo recordava llavors que, quan eram nens, jugavam pel jardí de casa seva, y li ajudava a collir las flors que ab sas manetas no podia abarcar; que li disputava las joguinas, las ninas, els bebés, ab els quals tots dos jugavam a pares y fills... que més tart, un any avants de que un colegí extranger me la robés, fantasia-vam ja a tall de petits enamorats, y cambiavam las flors y s'enrojjian s'entremuntant las nostres galtes ab el contacte de nostres entrellassadas mans, y 'ns prometíam, rihent, guardar fidelitat a las nostres naixents simpatias... Després l'ausencia; una distancia enorme, que jo m'afanyava inútilment a escursar sobre l'incomprensible mapa; una rancunia sorda envers aquell poder d'un algú desconegut que 'ns separa; dos o tres cartas breus, plagadas de infantívols tendresas, y de faltas ortográficas, tot aixó amalgamat y confós com els nostres sentiments, com la nostra ignorancia.

Ab fruició recordava tots aquests días llunyans, evocats per la presencia de la meva cosina, que 's repenjava en el meu bras sense aquell abandono y confiança de la infantesa, mentres que, muts abdós, deixavam que 'l ventijol de la nit, més constant que las nostres infantils promesas, acariciés com avants els nostres fronts, contrets ara per un despertar impensat y may previst. ¡Sempre lo imprevisit amenant ab traicions al desitj confiat! ¡Sempre 'l desitj burlat per la realitat que l'aplasta!

Cansada la meva cosina s'assegué sobre 'l tou herbey que vorejava un parterre de violetas y 'm convidá a fer lo mateix.
Vaig imitar-la, y com que 'l llit improvisat convidava a més còmoda posició, m'hi vaig estendre tan llarch com soch sense més compliments. La manyaga rialla de la Julia, preludiva llavors el següent diàlech:

—De segur que aixís estás més a gust, y no deixo d'aplaudir la elecció de postura, pero de segur que si 'ls meus pulcres convidats te vejessin, se riurían de la teva ignorancia en galanteria.

—Sí, ja ho sé; perque no t'he demanat llicencia, ¿veritat? Ells ratificarian el mot de deplacé que m'has penjat no fa gayre, no ho desconeix; pero com que ara estich millor placé qu'ells, interiorment me podria riure d'aquesta cohibició que afrontan, ans de deixar de fer, com micos imitadors, lo qu'ells han nomenat de "bon gust", y que jo trobo sobrenament ridícul imitar. Pero enfondí una mica. Ara que ningú 'ns sent bé t'ho puch preguntar: Y tú (no estás també algun tant deplacé... en el teu matrimoni, per exemple)?

—Pot ser que tinguis rahó... no sé... pero ¿en qué t'fundas?

—En que pera la somniadora nena que coneguí un día, companyera dels meus jochs d'infancia, no havia de reservar-li el destí, un ma..., una casa com la teva—m'apressí a substituir la paraula, temerós d'una inconveniència—una casa en que hi ha discrepancias... d'edat, si 'm pernets la paraula, ó inharmonias, si aixís t'agrada més.

—Es veritat, no hi ha equilibri.

Y mentres la Julia barbotejava aquesta resposta, els seus ulls miravan la estrellada volta, com si busquesin allí dalt l'equilibri que mancava en la seva mansió.

Va callar. Temerós de causar-li pena, també vaig callar jo; y deixant que comparés el desitj de la seva infantesa ab la realitat del present, que 'l seu seny enfondís en aquest cúmulo d'actes humans que no tenen may la rahó per guía y la naturalesa per mestra, vaig posarme a collir unas quantas violetas, per oferirli ab ellas la proba de que las meas paraulas no entranyavan un reny.

En la mitja obscuritat del jardí els meus dits s'entrebancaren ab un objecte llepissós, humit, que instintivament me feu retirar la mà d'entre 'l fullatge del parterre.

Per la tija de l'aromática floreta que humil s'amaga sempre, s'hi enflava un llimach, deixant imprés en aquell feble apoyu la seva babositat lluhenta, que brillava més que may pera darli de plé a plé 'ls raigs de la casta Hebe.

Un asquerós llimach y una violeta fragant... ¡quin maridatge més extrany! vaig pensar—y tot seguit vaig embrancarme en fer comparacions las més atrevidas, pot ser per veure en aquella flor y en aquell animal quelcom que, si bé no 's relacionava, se semblava no obstant a la vida y unió dels meus cosins... Decididament la Julia tenia rahó: jo era un salvatge. ¡Comparació més insultant!... Y ab tot, propi es de salvatjes y de noys el tenir la intuició de la veritat.

—La culpa no es pas meva—monologava llavors la meva cosineta.—Els papás, els seus concells, els de las amigas meas, la reclusió en el colégi, la meva poca experiencia del món... la riqueza que enlluhera, cega, aturdeix...

Y 'l llimach anava enflantse, lentament, lentament... Y després, la ignorancia que no deixa entre-veure l'endemá pahorós... una educació d'oripells... creure en la obediencia... un cansanci avants de comensar...

El llimach tocava la flor... Aquesta s'extremia ja al contacte de la seva boca... la tija flexible describia una curva... tocava ja casi a terra la esquena del animal.

—... Pero ja no té remey... el mitj ambient m'ha engullit... la realitat bufá fortament sobre 'ls meus desitjos de nena.

Jo no m'atrevia a posar els meus ulls sobre 'ls seus, temerós de llegirhi la tristesa, y mirava al llimach com mossegava ja las fullas de la flor... D'aquesta n'havia desaparegut la meytat... la meytat restant brillava llepissosa, tacada... un nou rosch del animal la feu bambolear; dos, tres y altrás mossegadas més... ja apenas quedava flor... triomfava 'l llimach... mossegava ab gust, ben clar se veyia... ben prompte de la violeta no'n quedaria ni rastre...

La veu del meu cosí, avisantnos que 'l café estava a punt, se confongué ab la de la Julia, preguntantme qu'era lo que mirava ab tanta insistencia; y mentres el primer donava la volta al parterre per acostarse'ns y la Julia mirava l'objecte de la meva curiositat, el llimach, que estava ja al final del seu aromàticapat, rodava per la terra humida... y la meva cosineta llensava un jayl de fàstich y de por a la vista d'aquell animal llepissós y repugnant... a temps de respondre al seu marit que, tranquil y calmós la interrogava.

—No t'assustis. He cridat perque... 'l meu cosí acaba de mostrarme un llimach... ¡quin fàstich!

Y del ventre del marit emanava guturalment un:—Creya que era jo qui 'us havia assustat.

—Sí, tú;—vaig pensar—tú, el verdader llimach.

El llimach humá que marceix y 's traga las petitas flors de saló mal educadas y cuidadas.

¡Pobra la flor, que 's posa al alcans de la seva baba y de la seva boca!

Realment, l'egoisme del mascle, la seva pretesa superioritat, la seva prepotencia, els seus efectes desastrosos son mil vegadas pitjors que 'ls d'aquest petit llimach que assustá a la meva cosineta.

J. PRAT

Feina a fer

Una de las tasques que més imperiosament y més rápidamente tenim el deber de realisar, tots els que no considerem la política, y avuy som la grossa majoria, com un joch pera satisfer vanitats, ni un medi de servir ambicions, es la d'educar el nostre poble políticament, socialment, fentlo apte per exercir una continuada acció en totas las diversas manifestacions de la vida colectiva, ja siguin aquelles que 's relacionan ab el govern de l'Estat y son las englobadas en lo que 'n dihéim política, ja siguin aquelles altrás que determinan relaciones entre 'ls diversos estaments y entrán en lo que s'anomena qüestions socials.

Pera conseguirho, cal fer que 'l poble tingui plena conciencia de cóm ha d'esser aquesta acció, pera obtenirne resultats. Cal ferli entendre que no es ab foch d'encenalls, ab intermitents fogueradas d'entusiasme, seguidas de llarchs espays d'ensopida indiferencia, d'aplanat escepticisme, com pot ferse triomfar un ideal, sino ab un esforç reflexiu, persistent, sense voler arribar de cop y volta al terme final de la via empresa; sense tampoch desencoratjar-se de veure'l massa lluny; recordant sempre qu'es impossible avançar tot el camí en una sola jornada y que, els que arriban a lloch, no son aquells que 's posan al corre esbojarradament, pera caure reventats al cap de pocas horas, sino aquells que marxan pas a pas, sense voler may traspasar el limit de las forsas humanas.

Aquesta, companys, ha d'esser la nostra obra. Hem de fer entrar en els esperits, hem de reblarli poderosamente la idea de que una acció política ó social qualsevolga, no es una lletra a terme fixo, per la qual se pugui cobrar al cap de poch temps la paga del esforç que s'hi hagi posat. Aquell deplorable malentés, tan arrelat per desgracia en la nostra gent; aquell mal entés, causa primera y única de las altás y baixas en l'acció colectiva que tothom ha pogut observar durant llarch temps y que han fet malgas-

tar inútilment las nostras forsas en epilépticas embranzidas, tot seguit interrompudas; aquell malentés de creure que 'l sol fet de guanyar un parell d'eleccions en duas dotzenas de districtes, ja havia de portar miraculosament la República, y que la revolució social vindria puntualment al cap de pochi mesos d'haver constituït una societat de resistencia, hem de procurar destruhirlo de soca y arrel.

Sols aixís, sols procurant que 'l nostre poble tingui clara conciencia de que tota mudansa, tant en l'ordre polítich com en l'ordre social, no pot ferse may d'un sol cop, s'optadament, sino que 's fa per lentas y petitas modificacions, conseguidas a costa d'un treball perfidós, continuat, sols aixís podém esperar veure en camí de realisació la gran obra de convertir Catalunya en terra forta y gloriosa, fogar d'avens y civilitat, capassa d'elaborar seguidament en las sevas fecondas entranyas una continuada y sempre ascendent renovació de la seva vida.

J. PONS Y PACÉS

Germanor

Somni d'un humanista

Fruyt dels esforços solidaris d'un poble lliure iniciat, de sos greus somnis y desvaris va despertant la humanitat.

Va despertant victoriosa el seny al cap y al cor la fé. A refermar se predisposa la seva forsa, el seu valé.

Serenament, ab energia, ben empapada de ideal, per sempre més vol fer sa via el pit enfóra, el front ben alt.

Ja n'hi podrán posar de vallas en son camí de salvació; no hi valdrán pas lleys ni metrallas contra la humana germanor.

Nascuda al plé, la idea nova assolirà els arditos cimels, y en un instant posará a prova tot l'altruisme dels mortals.

A cada pas que la odíssea donará, ferma, en son camí, un nou apóstol de la Idea veurém del poble ressorgí.

Demunt, devall, sempre, a tot' hora el Verb august ressonará, y la doctrina redemptora arreu, arreu s'escampará.

Símbol de vida colectiva, blanca senyera aixecarem, ab dos ramells de llor y oliva qu'entrellassats hi brodarém.

Ab simpatia coratjosa encaixarem ab els germans: la seva estreta carinyosa ens farà forts y tolerants.

Honorarém tots la propia parla y ens endentrém sens gran esforç; sols ens caldrá per practicarla el bategar dels nostres cors.

No trobará una má enemiga cap foraster ni cap extrany; donchs, cada unú, signa alló hont siga, tindrà en cad' altre un dols company.

Noble esperit de democracia ens unirà fraternalment, ab una sola supremacia: la del treball y del talent.

S' imposarán el sacrifici de tota forsa las nacions, y esdevindrán enyas d'ofici las bayonetes y els canóns.

De pol a pol de l' ampla terra un clam de joia esclatará; el fatal monstre de la guerra en son catau s' amagará.

Y quan el poble consideri realisada sa missió s'establirà el sobirà imperi del dret del home y la rahó.

En aquesta hora memorable la desvetllada humanitat comensará la veritable vida de pau y llibertat.

Y un cop fruit hagi ab delicia el seu moment triomfador, alsará un temple a la Justicia y entonarà un himne al Amor.

J. BURGAS

La colla d' Apats y Lletras

Avuy aixó de fer versos es una cosa que vol molts ets y utís; s'ha d'esser d'un natural trist y rumiad, una mica deixat, sobre tot de cabells, y després s'ha d'haver sentit parlar d'Eschil, d'Erostrat, d'Eurípits, de'n Sofóclis y de no sé quants altres senyors més, tots d'un nom igualment enrevesat. L'única ventatja que hi ha es que aixó de ser poeta s'agafa de repent, com una mena de passa, y el noy qu'ahir tot just feya pals y ganxos, avuy ja es desenganyat ab els cabells llarchs, que fa horacions pels Jochs Florals de Castellfolit de Riubregós.

Y aquesta rassa de poetas seriosos ha mort l'alegre estol de versayres de CAMPANA y Esquella; ha convertit en un desert aquella animada Correspondencia particular per ahont havían passat, y segur que no se'n avergonyeixen, els Guimerá, Iglesias, Guanyabens y tants altres qu'han sigut gran honor de las llettras catalanas.

Tres quartas parts del renaixement literari de Catalunya se deuhén a la Correspondencia particular de LA CAMPANA. Allá veyan la llum per primera volta els pseudónims ab que firmavan sas primeras ratillas curtas els que se sentían ab aficions literarias. Desde aquella interessant secció repartía en Roca y Roca la carbassa lleugerament endolcida, el consell sabiament dictat, l'alabansa enardidora ó'l remerçament afalagador. Aixó als qu'enviaván treballs més ó menos literaris, puig pels xaradistas y gero-

glifiquistas del pilot ja hi havia la gabia de dalt.

A la gabia de baix s'hi agafavan coneixensas, s'hi lligavan amistats, y fins d'en tant en tant ne sortían collas ab prou agallas pera sentirse capassos de fer una Esquella ó una CAMPANA. Aixís naixian tot sovint y morían als quatre días Honoratas, Campanas de la Catedral, Campanas de la Unió, Cigallas y un centenar més de títuls que podrían citar-se. D'aquella gabia de baix va sortir la famosa colla d'Apats y Lletras, que tant soroll va moure durant els tres ó quatre darrers anys del passat sigle.

Potser alguns superhomens somriurán desprecia-tivament al veure que doném aquesta importancia a una colla de ximplés; segurament que alguns de la mateixa colla creurán que tot aquest article es un xisto retrassat, digne d'haverse intercalat set ó vuyt anys enrera entre las ingeniositats y las bestias de L'Alhambra; pero nosaltres que coneixíam, perque poguerem apreciarla d'aprop, la forsa intelectual qu' en conjunt representava aquella colla de joves de bon humor, ab més cultura, sota la seva superficialitat aparent, que la que tenen sota la seva closca seriosa moltas collas intellectuals d'avuy, volém que 'l recort de la colla d'Apats y Lletras quedi consignada per sempre més en las columnas de LA CAMPANA DE GRACIA, y per aixó li dediquém aquest article en el número dos mil.

L'origen de la colla Apats y Lletras s'ha d'anar a buscar en aquells alegres sopars que pera despedir al any que moria, celebravan els escriptors festius el día 31 de desembre de cada any. La coneixensa literaria 's convertía desseguida en fraternal amistat y aixó portava la necessitat de cambiar impresions ab més freqüencia. D'aquí vingueren las sorollosas penyas de L'Alhambra, ahont els dissaptes y els diumenges s'havían arribat a reunir una trentena d'escriptors festius.

Y com a consecuencia natural del agrupament de tants versayres, vingué la idea de formar una colla ab un títul adequat a las aficions de tots, y cap títul va trobarse que las sintetisés millor que 'l d'Apats y Lletras, que fou adoptat per aclamació.

Colla literaria sense periódic no's comprén; es com un cascabell que hi falti la boleta de dintre; no fa soroll, ni no puguent fer escándol no serveix de res. Mentres seguía tota la colla enviant a LA CAMPANA y esbravava sa plétora d'inspiració versayre publicant a L'Esquella íntimas vulgars, tonterias, pe-áretas, staramsadas, y no recordém quantas cosas més, l'Ego Sum, el més ingenió y trasstut de la colla, publicava manuscrita una xamosa Bugadera semanal que treya els drapets al sol a tots els companys d'Apats y Lletras.

En Bonavía y en Pons ajudavan al Ego Sum en la confecció de La Bugadera.

Pero La Bugadera no passava d'inter nos, y aixó no 'ns plavia perque quedavan casi inéditas las plagarias que deyan contra l'altre colla, la dels modernistas que feyan L'Avenç. Llavors ab la escassa serietat ab que 'ns preníam totas las cosas, varem fer sortir a la llum pública el semanari L'Olla, il·lustrat ab caricaturas de'n Sebastián Junyent, administrat a l'escaleta de'n Bonavía y encarregantse de las crónicas en Jესpus, del vers semanal en Mayet y de l'article lleuger l'Ego Sum, ab las firmas respectivamente de Salvi Febre, Amaniel Brókil y Serafi d'Ayguera. La redacció era tota la colla y no cal dir si teníam treballs pera omplir L'Olla, contant ab las plomas trempadas, y ben trempadas, d'en Limoner, en Japet de l'Orga, en Revoltós, l'Aguieta, en Pepto Llané, l'Avi Riera, en G. Raresa, en Erascuelillo, en Borrut, l'Alonso, en Ximeno y tants y tants altres, además de las distingidas senyoretas Clara Dou, Paca de Cotó y alguna altra que no recordém.

Si haguessim de parlar dels mil y un incidents a que va donar lloch la sortida de L'Olla, las peripicias de sa publicació, la verola negra que va passar durant sa curta existencia, la seva alegre defunció y els funerals qu' en forma de xamós Almanach varen ferseli, fora el quiento de may acabar, perque hi ha tasca pera omplir quatre dos mils. La petita collecció de L'Olla, per un llegidor que vegi més enllá de lo que llegeix, es més interessant que la collecció de La Ilustración Española y Americana. ¿Oy, Martí Gió!

Y si l' historia de L'Olla fora llarga de contar, no cal dir si ho fora la de la colla d'Apats y Lletras, desde sa fundació fins al ápat del desgabellament que tingué lloch el día 31 de desembre del any 1900, a las dotze de la nit, commemorant la guillada del sigle XIX y l'entrada del XX qu' ara disfrutém. Per escriure detalladament tota la crónica de la colla Apats y Lletras, caldria la paciencia d'un Asmarats y la prosa minuciosa d'un Umbert.

Pera que resultés complerta la descripció d'aquella colla, descripta a la vegada una época de transició literaria en la que anava desapareixent una literatura potser massa frívola pero impregnada d'una alegría sana, pera cedir el lloch a un sentimentalisme postís y una erudició ematllavada; pera que fos degudament documentada la crónica de Apats y Lletras, fora precis descriuer y analizar las obras dels ingenis que la formavan y sobre tot fer un estudi dels Pepet del Carril, Guasch Tombas, Dalmases y demés precursors, encare vius, y Codo-loza, Riusech, Bartrina y altres de la primera tanda, ja morts. De la veritable colla d'Apats y Lletras son ja al altre barri l'Antone del Corral, en Francesch Comas, en Cortina Rivera, l'Ego Sum, en Pepet de Caldas y alguns altres. Esperém pacientment que se n'hi vagin en Surisenti, en Saltiveri, en Ribó, en Rius Vidal, en Cap y demés excelents companys de colla, y llavors prometém ferne un estudi complet de tots, seré, imparcial y just; si no pot esser al pròxim número 3000, será al 4, al 5 ó al 6000 de LA CAMPANA DE GRACIA. Fins allavors, donchs.

JEPH DE JESPU

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, carrer del Olm, número 8.
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

EL AÑO EN LA MANO

EL AÑO EN LA MANO

En prensa

NUEVA PUBLICACIÓN

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE-ENCICLOPEDIA DE LA VIDA PRÁCTICA

Para 1908 aparecerá por primera vez en España un libro de esta índole, con todo su texto y dibujos hechos ex-profeso.

Los Almanques similares que desde hace algunos años se vienen publicando, son copia servil de otros que aparecen en el extranjero **doce meses antes**, por cuyo motivo carecen de novedad.

EL AÑO EN LA MANO

EL AÑO EN LA MANO

EL AÑO EN LA MANO

será de interés para los agricultores, industriales, comerciantes, obreros, propietarios, marinos, militares, estudiantes, artistas, viajeros; todos hallarán en **El Año en la Mano** lectura amena y apropiada á sus gustos y aficiones.

Todos los compradores de

EL AÑO EN LA MANO

tendrán participación en la **Lotería Nacional de Navidad**, pudiendo corresponderles hasta

150 pesetas por cada Almanaque premiado

ó sea más del **triple** de lo que otros similares ofrecen.

EL AÑO EN LA MANO

será completamente original, pues no tiene contrato con ninguna casa extranjera que le facilite grabados y originales para reproducirlos **doce meses** después de ser publicados.

EL AÑO EN LA MANO

se venderá á los siguientes

PRECIOS {	Encuadrado en cartón, con cubierta á varias tintas . . .	Ptas. 1'50
	Encuadrado de lujo, con cubierta en relieve.	2

NO HABRÁ EDICIÓN Á LA RÚSTICA

BARCELONA

ANUARIO-RIERA

Librería Española de Antonio López

Consejo de Ciento, 238

Rambla del Centro, 20

EL AÑO EN LA MANO

EL AÑO EN LA MANO

000.1 copy in the original size 2000.1

DEL PRIMER MILENAR

Algunas de las láminas que figuraren en el número **1.000,**

publicat el dia 21 de Juliol de 1888